Hieronymi Summarij κ϶ τῶν φίλων

Nº 23-131

Biblioteca Universitaria
GRANADA

Bibliot...
Sala 4
Est. 2
396

R2015

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΧΑΙΡΟΝΕΩΣ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΛΑΚΩΝΙΚΑ.

PLVTARCHI CHAERONENSIS APOPHTHEGMATA LACONICA.

Absque labore

Eme lector & fruere bonis auibus.

Del Coll.° de la Comp.ª de Jhs de Granada

PARISIS

ex officina Gerardi Morrhij Campensis,

apud collegium Sorbonæ.

M. D. XXX.

Τῷ Κεμπτῷ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΛΑΚΩΝΙΚΑ.

Ἀγασικλῆς ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς θαυμάζοντός τινος ὅτι φιλήκοος ὢν οὐ προσδέχεται Φιλοφάνην τὸν σοφιστὴν, ἔφη τούτου ζητῶ μαθητὴς εἶναι, ὧν εἰμὶ καὶ υἱός. πρὸς δὲ τὸν εἰπόντα πῶς ἄν τις ἀδορυφόρητος ὢν ἄρχειν ἀσφαλῶς δύναιτο, ἐὰν οὕτως ἔφη αὐτῶν ἄρχῃ ὥσπερ οἱ πατέρες τῶν υἱῶν.

Ἀγησίλαος ὁ μέγας παρὰ πότον ποτὲ λαχὼν συμποσίαρχος, ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ οἰνοχόου πόσον ἑκάστῳ προσφέρει, εἰ μὲν πολὺς οἶνος ἐστὶ παρεσκευασμένος, ὅσον ἕκαστος αἰτεῖ, εἰ δὲ ὀλίγος, ἐξ ἴσου δίδου πᾶσι. κακούργου δέ τινος ἐμμόνως ὑπομείναντος βασάνους, ὡς σφόδρα πονηρὸς εἶπεν ἄνθρωπος, εἰς μοχθηρὰ καὶ αἰσχρὰ πράγματα τὴν ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν κατατιθέμενος.

Ἐπαινοῦντος δέ τινος ῥήτορα ἐπὶ τῷ δυνατῶς

αὔξειν τὰ μικρὰ πράγματα, οὐδὲ σκυτοτόμον ἔφησεν ἡγοῦμαι σπουδαῖον, ὃς μικρῷ ποδὶ ὑποδήματα μεγάλα περιτίθησι.

Φαμένου δέ τινός ποτε πρὸς αὐτὸν ὡμολόγηκας, καὶ πολλάκις τὸ αὐτὸ λέγοντος, ναὶ δῆτα εἴ γε ἔστι δίκαιον ἔφη, εἰ δὲ μή, ἔλεξα μέν, ὡμολόγησα δὲ οὔ. ἐπειπόντος δέ, ἀλλὰ μὴν δεῖ τοὺς βασιλέας ἐπιτελεῖν ὅ,τι ἂν κεφαλῇ κατανεύσωσιν, οὐ μᾶλλον ἔφη ἢ τοὺς προσιόντας τοῖς βασιλεῦσιν αἰτεῖσθαι δεῖ τὰ δίκαια καὶ λέγειν, στοχαζομένους τε τοῦ καιροῦ καὶ τοῦ ἁρμόζοντος τοῖς βασιλεῦσιν. Ὁπότε δὲ ψεγόντων ἢ ἐπαινούντων τινῶν ἀκούει, οὐχ ἧττον ᾤετο δεῖν καταμανθάνειν τοὺς τῶν λεγόντων τρόπους, ἢ περὶ ὧν λέγοιεν.

Ἔτι δὲ παῖδα αὐτὸν ὄντα, γυμνοπαιδίας ἀγομένης, ὁ χοροποιὸς ἔστησεν εἰς ἄσημον τόπον, ὁ δὲ ἐπείσθη, καίπερ ἤδη βασιλεὺς ἀποδεδειγμένος, καὶ εἶπεν εὖγε, δείξω γὰρ ὅτι οὐχ οἱ τόποι τοὺς ἄνδρας ἐντίμους, ἀλλ' οἱ ἄνδρες τοὺς τόπους ἐπιδεικνῦσι. Προστάττοντος δέ τινος αὐτῷ ἰατροῦ περιεργοτέραν θεραπείαν καὶ οὐκ ἁπλῆν, νὴ τὼ θεώ φη-

σιν

σὶν εἰ οὐ πάντως μοι πρόκειται ζῆν, οὐδὲ εἰ πάντα ἀναδέχομαι. Ἐφεστὼς δέ ποτε τῷ βωμῷ τῆς Χαλκιοίκου βουθυτῶν, ἐπειδὴ φθεὶρ αὐτὸν ἔδακεν, οὐ διετράπη, λαβὼν δὲ περιφανῶς ἐναντίον πάντων ἀπέκτεινε προσειπών, νὴ τοὺς θεοὺς ἡδέως τὸν ἐπίβουλον καὶ ἐπὶ τῷ βωμῷ.

Ἄλλοτε ἰδὼν μῦν ἑλκόμενον ἐκ θυρίδος ὑπὸ παιδαρίου κρατοῦντος, ἐπεὶ ὁ μῦς ἐπιστραφεὶς ἔδακε τὴν χεῖρα τοῦ κρατοῦντος καὶ ἔφυγεν, ἐπιδείξας τοῖς παροῦσιν εἶπεν ὅταν τὸ ἐλάχιστον ζῷον οὕτως ἀμύνηται τοὺς ἀδικοῦντας, τί τοὺς ἄνδρας προσήκει ποιεῖν λογίζεσθαι. Βουλόμενος δὲ τὸν πρὸς τὸν Πέρσην συστήσασθαι πόλεμον, ἕνεκα τοῦ ἐλευθερῶσαι τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλληνας τῷ κατὰ Δωδώνην Διὸς ἐχρήσατο μαντείῳ, κελεύσαντος δέ, ὅπερ ὄξιν ὡς δοκεῖ στρατεύεσθαι, τὸ χρησθὲν ἀνήγγειλε τοῖς ἐφόροις, οἱ δὲ ἐκέλευσαν αὐτὸν καὶ εἰς Δελφοὺς ἀφικόμενον, περὶ τοῦ αὐτοῦ πυνθάνεσθαι. Πορευθεὶς οὖν εἰς τὸ μαντεῖον ἐπηρώτησεν οὕτως. Ἄπολλον, εἰ δοκεῖ σοι ὃ καὶ τῷ πατρί, συναινέσαντος δέ, αἱρεθεὶς οὕτως ἐστρατεύσατο. ἐπεὶ δὲ Τισσαφέρνης ἐν ἀρχῇ μὲν φο-

α.3. βηθεὶς

πεισθεὶς τῷ Ἀγησιλάῳ, ἐποιήσατο σπονδάς, τὰς πόλεις αὐτῷ τὰς Ἑλληνικὰς ἀφήσειν αὐτονόμους βασιλεύεσθαι· μεταπεμψάμενος δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως πολὺ στράτευμα, πόλεμον κατήγγειλεν αὐτῷ, εἰ μὴ ἀπίοι τῆς Ἀσίας. ἄσμενος τὴν παράβασιν δεξάμενος, ὥρμησε μὲν καὶ ἐπὶ Καρίαν προσάξων, ἐκεῖ δὲ τὴν δύναμιν τοῦ Τισσαφέρνους ἀθροίσαντος, ἄρας εἰς Φρυγίαν ἐνέβαλε, καὶ λαβὼν πόλεις πλείστας καὶ χρημάτων πλῆθος, ἔφη τοῖς φίλοις ἀπατεισάμενον μὲν ἀδίκως, ἀσεβές, τοὺς δὲ πολεμίους παραλογίζεσθαι οὐ μόνον δίκαιον καὶ ἔνδοξον, ἀλλὰ καὶ ἡδὺ καὶ κερδαλέον. Τοῖς δὲ ἱππεῦσιν ἐλαττωθεὶς ἀνεχώρησεν εἰς Ἔφεσον καὶ τοῖς εὐπόροις προεῖπε παρέχειν ἵππον ἀνθ᾽ ἑαυτοῦ καὶ ἄνδρα καὶ ἀπολυόμενον τῆς στρατείας, ὥστε ταχὺ συνήχθησαν καὶ ἵπποι καὶ ἄνδρες ἐπιτήδειοι ἀντὶ δειλῶν καὶ πλουσίων, τὸν Ἀγαμέμνονα ἔφη ζηλοῦν, καὶ γὰρ ἐκεῖνον θήλειαν ἵππον ἀγαθὴν λαβόντα, κακὸν ἄνδρα καὶ πλούσιον τῆς στρατείας ἀπολῦσαι. Ἐπεὶ δὲ κελεύσαντος αὐτοῦ τοὺς αἰχμαλώτους γυμνοὺς πωλεῖν, ἐπίπρασκον οἱ λαφυροπῶλαι, καὶ τῆς μὲν ἐσθῆτος ἦσαν ὠνηταὶ πολλοί, τῶν

δὲ

δὲ σωμάτων λευκῶν καὶ ἁπαλῶν παντάπασι διὰ τὰς σκιατραφίας κατεγέλων ὡς ἀχρήστων καὶ μηδενὸς ἀξίων. ἐπιστὰς ὁ Ἀγησίλαος, ταῦτα μὲν εἶπεν ὑπὲρ ὧν μάχεσθε, οὗτοι δὲ οἷς μάχεσθε. Τρεψάμενος δὲ περὶ Λυδίαν Τισσαφέρνην, καὶ πλείστους ἀνελών, κατέτρεχε τὴν βασιλέως χώρας, τούτου δὲ χρήματα αὐτῷ προπέμψαντος καὶ ἀξιοῦντος διαλύσασθαι τὸν πόλεμον, ὁ Ἀγησίλαος, τὴν μὲν εἰρήνης ἔφη τὴν πόλιν εἶναι κυρίαν, τοὺς δὲ στρατιώτας πλουτίζων ἥδεσθαι μᾶλλον, ἢ αὐτὸς πλουτῶν, καλὸν δὲ νομίζειν Ἕλληνας οὐ δῶρα λαμβάνειν ἀπὸ τῶν πολεμίων, ἀλλὰ λάφυρα κτᾶσθαι.

Μεγαβάτου δὲ τοῦ Σπιθριδάτου παιδός, ὃς ἦν κάλλιστος τὴν μορφήν, προσελθόντος αὐτῷ ὡς ἀσπασομένου καὶ φιλήσοντος διὰ τὸ σφόδρα δοκεῖν ἀγαπᾶσθαι, ἐξέκλινεν, ὡς δὲ ἐπαύσατο ἐκεῖνος προσιών, ἐπεζήτησεν αὐτὸν ὁ Ἀγησίλαος, τῶν δὲ φίλων φαμένων ὡς αὐτὸς εἴη αἴτιος, τρέσας τὸ τοῦ καλοῦ φιλήματος ἐλθεῖν, καὶ μὴ ἀποδειλίας ἥξειν ἐκεῖνον, χρόνον οὐκ ὀλίγον πρὸς αὑτῷ γενόμενος ὁ Ἀγησίλαος καὶ διασιωπήσας, οὐδὲν ἔφη δεῖν

πείθειν ἐκεῖνον ὑμᾶς, ἐγὼ γάρ μοι δοκῶ τῶν τοιούτων βούλεσθαι ἐπάνω εἶναι ἢ τῆς εὐανδροτάτην τῶν ἀντιτεταγμένων πόλιν κατακράτος ἑλεῖν, ἄμεινον δ' ἑαυτῷ φυλάττειν τὴν ἐλευθερίαν ἢ τὴν ἑτέρων ἀφαιρεῖσθαι. Τὰ δὲ ἄλλα, ἀκριβὴς ὢν καὶ νόμιμος ἐν τοῖς φιλικοῖς πράγμασιν, ἐνόμιζε πρόφασιν εἶναι τὸ λίαν δίκαιον πρὸς αὐτούς, φέρεται γοῦν ἐπιστόλιον αὐτοῦ παραιτουμένου τινὰ τῶν φίλων πρὸς Ἱδριέα τὸν Κᾶρα. οὕτω Νικίας εἰ μὲν οὐκ ἀδικεῖ ἄφες, εἰ δὲ ἀδικεῖ ἐμοὶ ἄφες, πάντως δὲ ἄφες. Ἐν μὲν οὖν τοῖς πλείστοις ὑπὲρ τῶν φίλων, τοιοῦτος Ἀγησίλαος, ἔστι δὲ ὅπου πρὸς τὸ συμφέρον ἐχρῆτο τῷ καιρῷ μᾶλλον, ἀναζυγῆς γοῦν ποτε γινομένης θορυβωδεστέρας, ἀσθενοῦντα καταλιπὼν τὸν ἐρώμενον, ἐκείνου δεομένου καὶ ἀνακαλοῦντος μετὰ δακρύων αὐτὸν ἐπιστραφεὶς εἶπεν ὡς χαλεπόν ἐστιν ἐλεεῖν ἅμα καὶ φρονεῖν.

Δίαιταν δὲ τῆς περὶ τὸ σῶμα οὐδὲν ἀμείνονα τῶν συνόντων εἶχε, κόρου μὲν καὶ μέθης τοπαράπαν ἀπεχόμενος, ὕπνῳ δὲ οὐ δεσπότῃ ἀλλ' ἀρχομένῳ ὑπὸ τῶν πράξεων χρώμενος. πρὸς δὲ θάλπος οὕτω καὶ

ψύχος εἶχεν, ὥστε μόνοις ἀεὶ χρῆσθαι ταῖς ὥραις, ἐν μέσοις δὲ τοῖς στρατιώταις σκηνῶν, οὐδενὸς ἀμείνονα κοίτην εἶχε, Διετέλει δὲ λέγων, τὸν ἄρχοντα προσήκειν οὐ μαλακίᾳ καὶ τρυφῇ, καρτερίᾳ δὲ καὶ ἀνδρίᾳ τῶν ἰδιωτῶν περιεῖναι.

Πυθομένου γοῦν τινος τί περιεποίησαν οἱ Λυκούργου νόμοι τῇ Σπάρτῃ, καταφρονεῖν ἔφη τῶν ἡδονῶν.

Πρὸς δὲ τὸν ἐπιθαυμάζοντα τὴν μετριότητα περὶ ἐσθῆτος καὶ περὶ τροφῆς αὐτοῦ, καὶ τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων, ἀντὶ ταύτης ἔφη περὶ διαίτης ὦ ξένε, τὴν ἐλευθερίαν ἀμώμεθα. ἄλλου δὲ προτρεπομένου ἀνίεσθαι καὶ λέγοντος διὰ τὸ τῆς τύχης ἄδηλον μή ποτε καιρὸς τοῦτο γένηται, ἀλλ' ἐγὼ εἶπεν, ἐμαυτὸν ἐθίζω λέγων ὥστε ἐν μηδεμιᾷ μεταβολῇ, μεταβολὴν ζητεῖν. Καὶ πρεσβύτης δὲ γινόμενος, τῇ αὐτῇ ἀγωγῇ ἐχρῆτο. πρὸς οὖν τὸν πυθόμενον διότι σφοδροῦ χειμῶνος ὄντος, ἀχίτων περιέρχεται εἰς τοῦτο περὶ ἡλικίας ἥκων ἵνα φησὶν οἱ νέοι μιμῶνται παράδειγμα ἔχοντες τοὺς πρεσβυτάτους καὶ ἄρχοντας. Θάσιοι δὲ τὴν χώραν αὐτῶν διαπορθουμένῳ μετὰ τοῦ στρατεύματος, ἄλ-

ἔιτα καὶ χλαίνας καὶ στρώματα καὶ μελίπηκτα καὶ ἄλλα παντοδαπὰ βρώματά τε καὶ πόματα πολυτελῆ ἔπεμψαν, μόνα δὲ τὰ ἄλφιτα δεξάμενος, τὰ λοιπὰ ἀπάγειν ἐκέλευσεν ὀπίσω τοὺς κεκομικότας, ὡς οὐδὲν αὐτοῖς ὄντα χρήσιμα, λιπαρούντων δὲ καὶ δεομένων πάντως λαβεῖν, ἐκέλευσεν αὐτοῖς τοῖς εἵλωσι διαδοῦναι, πυθομένων δὲ τὴν αἰτίαν, ἔφη τοὺς ἀνδραγαθίαν ἀσκοῦντας τὰς τοιαύτας λιχνείας, οὐχ ἁρμόζει προσίεσθαι, τὰ γὰρ δελεάζοντα τοὺς ἀνδραποδώδεις τῶν ἐλευθέρων ἀλλότρια.

Πάλιν δὲ τῶν θασίων διὰ τὸ δοκεῖν μέγα ὑπ' αὐτοῦ εὐεργετεῖσθαι, ναοῖς αὐτὸν καὶ ἀποθεώσεσι τιμησάντων, καὶ περὶ τούτου πρεσβείαν ἀποστειλάντων, ἀναγνοὺς τὰς τιμὰς ἃς αὐτῷ προσήνεγκαν οἱ πρέσβεις, ἠρώτησεν εἰ πατρὶς αὐτῶν ἀποθεοῦν ἀνθρώπους δύναται. φαμένων δὲ, ἄγετ' ἔφη ποιήσατε πρώτους ἑαυτοὺς, καὶ τότ' ἂν πράξητε, τότε πιστεύσω ὑμῖν, ὅτι κἀμὲ δυνήσεσθε θεὸν ποιῆσαι.

Τῶν δὲ ἐπὶ τῆς ἀσίας ἑλληνικῶν ἐθνῶν ψηφισαμένων ἐν ταῖς ἐπιφανεστάταις πόλεσιν εἰκόνας ἀνιστᾶν αὐτοῦ, προσέγραψε ἐμοῦ μηδεμία

εἰκὼν

εἰκὼν ἔστω, μὴ δὲ γραπτὴ, μηδὲ πλαστὴ, μηδὲ κατασκευαστή.

Θεασάμενος δὲ ἐπὶ τῆς ἀσίας οἰκίαν τετραγώνοις ὠροφωμένην δοκοῖς, ἠρώτησε τὸν κεκτημένον, εἰ τετράγωνα παρ' αὐτοῖς φύεται ξύλα, φαμένου δὲ οὔ, ἀλλὰ στρογγύλα, τί οὖν εἶπεν, εἰ τετράγωνα ἦν, στρογγύλα ἐποιεῖτε;

Ἐρωτηθεὶς δέ ποτε, ἄχρι τίνος εἰσὶν οἱ τῆς λακωνικῆς ὅροι, τὸ δόρυ κραδάνας εἶπεν ἄχρις οὗ τοῦτο φθάνοι.

Ἄλλου δὲ πυνθανομένου διατί ἀτείχιστος ἡ σπάρτη, ἐπιδείξας τοὺς πολίτας ἐξωπλισμένους, ταῦτά ἐστιν εἶπε τὰ λακεδαιμονίων τείχη.

Ἄλλου δὲ τὸ αὐτὸ πυνθανομένου, οὐ λίθοις δεῖ καὶ ξύλοις τετειχίσθαι τὰς πόλεις ἔφη, ταῖς δὲ τῶν ἐνοικούντων ἀρεταῖς.

Τοῖς δὲ αὐτοῦ φίλοις παρήγγελλε, μὴ χρήμασιν, ἀνδρείᾳ δὲ καὶ ἀρετῇ σπουδάζειν πλουτεῖν.

Ὁπότε δὲ βούλοιτο ἔργον τι ταχέως ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν γενέσθαι, αὐτὸς πρῶτος ἐφήπτετο ἐν ὄψει ἁπάντων, ἐμεγαλύνετο δὲ ἐπὶ τῷ μηδενὸς

ἧττον

ἧττον πονεῖν καὶ ἐπὶ τῷ ἄρχειν ἑαυτοῦ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τῷ βασιλεύειν. Θεωρήσαντος δέ τινος λάκωνα χωλὸν ἐπὶ πόλεμον ἐξιόντα καὶ ἵππον ζητοῦντος, οὐκ αἰσθάνῃ ἔφη ὅτι οὐ φευγόντων ἀλλὰ μενόντων ὁ πόλεμος χρείαν ἔχει;

Ἐρωτώμενος δὲ πῶς μεγάλην δόξαν περιποιήσατο, θανάτου καταφρονήσας ἔφη.

Ἐπιζητοῦντος δέ τινος διατί σπαρτιᾶται μετ' αὐλῶν ἀγωνίζονται, ἔφη, ἵν' ὅταν πρὸς ῥυθμὸν βαίνωσιν οἵ τε δειλοὶ καὶ οἱ ἀνδρεῖοι φανεροὶ ὦσι.

Μακαρίζοντος δέ τινος τὸν περσῶν βασιλέα νέον κομιδῇ ὄντα εἶπεν, ἀλλ' οὐδὲ Πρίαμος ταύτην ἔχων τὴν ἡλικίαν ἠτύχησε.

Πολλὴν δὲ τῆς ἀσίας ὑφ' ἑαυτῷ ποιησάμενος διέγνω χωρεῖν ἐπ' αὐτὸν βασιλέα, ὅπως παύσῃ σχολὴν αὐτὸν ἄγοντα καὶ διαφθείροντα τοὺς τῶν ἑλλήνων δημαγωγούς. μεταπεμφθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν ἐφόρων ἕνεκα τοῦ περιεστηκότος τὴν σπάρτην ἑλληνικοῦ πολέμου αἰτίας, διὰ τὰ ὑπὸ πέρσου διαπεμφθέντα χρήματα, εἰπὼν τὸν ἀγαθὸν ἄρχοντα δεῖν ὑπὸ τῶν νόμων ἄρχεσθαι, ἀπέπλευσε τῆς ἀσίας πολὺν

ἑαυτοῦ

ἑαυτοῦ πόθον τοῖς ἐν ταῦθα ἕλλησι καταλιπών.

Τοῦ δὲ περσικοῦ νομίσματος χάραγμα τοξότην ἔχοντος, ἀναζευγνύων ἔφη, τρισμυρίοις τοξόταις ὑπὸ βασιλέως ἐξελαύνεσθαι τῆς ἀσίας. τοσούτων γὰρ εἰς ἀθήνας καὶ θήβας κομισθέντων διὰ τιμοκράτους χρυσῶν δαρεικῶν καὶ διαδοθέντων τοῖς δημαγωγοῖς ἐξεπολεμώθησαν οἱ δῆμοι πρὸς τοὺς σπαρτιάτας, καὶ ἀντέγραψε τοῖς ἐφόροις ἐπιστολὴν τήνδε. ἀγησίλαος τοῖς ἐφόροις χαίρειν.

Τὰν πολλὰν τᾶς ἀσίας κατεστρεψάμεθα, καὶ τὼς βαρβάρως ἐλάσαμες, καὶ ἐν τᾷ ἰωνίᾳ ὅπλα ἐποιήσαμες πολλά, ἐπειδὴ κέλεσθέ με κατὰ τὰν προτεσμίαν παραγίνεσθαι, ἕπομαι τᾷ ἐπιστολᾷ, χεδὸν δ' αὐτὸν καὶ φθάσω, ἄρχω γὰρ οὐκ ἐμαυτῷ ἀρχάν, ἀλλὰ τᾷ πόλει καὶ τοῖς συμμάχοις, καὶ τότε ἄρχων ἄρχει ἀλαθέως κατὰ δίκαν, ὅταν καὶ ἄρχηται ὑπό τε νόμων καὶ ἐφόρων, οἷοι ἂν ἄλλοι ἐν πόλει ἄρχοντες ὦσιν. Ὡς δὲ διαβὰς τὸν ἑλλήσποντον ἐβάδιζε διὰ τῆς θρᾴκης, ἐδεῖθη μὲν οὐδενὸς τῶν βαρβάρων, πέμπων δὲ πρὸς ἑκάστους ἐπυνθάνετο πότερον ὡς φιλίαν ἢ ὡς πολεμίαν

Διαπο-

διαπορεύηται τὴν χώραν, οἱ μὲν οὖν ἄλλοι, φιλικῶς ἐδέχοντο καὶ παρέπεμπον.

Οἱ δὲ καλούμενοι τρωάδες οἷς καὶ ξέρξης ὡς λέγεται ἔδωκε δῶρα τῆς διόδου, μισθὸν ᾔτουν τὸν ἀγησίλαον, ἑκατὸν ἀργυρίου τάλαντα, καὶ γυναῖκας τοσαύτας. Ὁ δὲ κατειρωνευσάμενος αὐτῶν καὶ φήσας, τί οὖν οὐκ εὐθὺς ἦλθον ληψόμενοι, προσῆγε καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς παρατεταγμένοις, τρεψάμενος διαφθείρας πολλοὺς διῆλθε. Τῷ δὲ τῶν μακεδόνων βασιλεῖ τὸ αὐτὸ ἐρώτημα προσέπεμψε, φήσαντος δ' ἐκείνου βουλεύεσθαι, βουλευέσθω τοίνυν εἶπεν, ἡμεῖς δὲ πορευσόμεθα. Θαυμάσας οὖν τὴν τόλμαν καὶ δείσας ἐκέλευσε ὡς φίλον προαίρειν.

Τῶν δὲ θετταλῶν τοῖς πολεμίοις συμμαχούντων, ἐπόρθησε τὴν χώραν. εἰς δὲ λάρισσαν ἔπεμψε ξενοκλέα καὶ σκύθην περὶ φιλίας, συλληφθέντων δὲ τούτων καὶ παραφυλαττομένων, οἱ μὲν ἄλλοι βαρέως φέροντες, ᾤοντο δεῖν τὸν ἀγησίλαον περιστρατοπεδεύσαντα πολιορκεῖν τὴν λάρισσαν, ὁ δὲ φήσας, οὐκ ἂν θελῆσαι θεσσαλίαν ὅλην λαβεῖν ἀπολέσας τῶν ἀνδρῶν τὸν ἕτερον, ὑποσπόνδους αὐ-

τοὺς

τοὺς ἀπέλαβε.

Πυθόμενος δὲ μάχην γεγονέναι περὶ κόρινθον, καὶ σπαρτιατῶν μὲν παντάπασιν ὀλίγους τεθνάναι, κορινθίων δὲ καὶ ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων αὐτοῖς παμπόλλους, οὐκ ὤφθη περιχαρὴς, οὐδ' ἐπηρμένος τῇ νίκῃ, ἀλλὰ καὶ πάνυ βαρὺ στενάξας, φεῦ τῆς ἑλλάδος ἔφη τοσούτους ὑφ' αὐτῆς ἀπολώλεκεν ὅσοις ἀρκεῖ τοὺς βαρβάρους νικᾶν ἅπαντας.

Φαρσαλίων δὲ προσκειμένων καὶ κακουργούντων αὐτοῦ τὸ στράτευμα πεντακοσίοις ἱππεῦσι τρεψάμενος αὐτοὺς, τρόπαιον ἔστησεν ὑπὸ τῶν ναρθακίων, καὶ τὴν νίκην ἐκείνην πάντων ὑπερηγάπησεν, ὅτι συστησάμενος τὸ ἱππικὸν αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ, τοῦτο μόνον τοὺς μέγιστον ἐφ' ἱππικῇ φρονοῦντας ἐκράτησε.

Διφρίδα δὲ οἴκοθεν ἀπαγγείλαντος αὐτῷ, εὐθὺς ἐκ παρόδου ἐμβαλεῖν εἰς τὴν βοιωτίαν, καίτοι ἐκ μείζονος παρασκευῆς τοῦτο ποιῆσαι, ὕστερον διανοούμενος οὐκ ἀπειθήσας τοῖς ἄρχουσι, δύο μυριάδας τῶν περὶ κόρινθον στρατευομένων μεταπεμψάμενος, ἐνέβη τῆς βοιωτίας, καὶ συμβαλὼν ἐν κορωνείᾳ θηβαίοις, ἀθηναίοις, ἀργείοις,

κορίν-

κορινθίοις, ἀμφοτέρους ἐνίκησε. Καίτοι ὑπὸ πολλῶν τραυμάτων κακῶς τὸ σῶμα διακείμενος, τὴν μεγίστην μάχην ὥς φησι ξενοφῶν τῶν καθ' ἑαυτὸν γενομένων, οὐδὲν τῶν περὶ τὸν βίον καὶ τὴν δίαιταν διὰ τὰς τοσαύτας εὐτυχίας καὶ νίκας ἤλλαξεν οἴκαδ' ἐπανελθών. Ὁρῶν δὲ ἐνίους τῶν πολιτῶν ἀπὸ ἱπποτροφίας δοκοῦντας εἶναί τινας καὶ μεγαλοφρονοῦντας, ἔπεισε τὴν ἀδελφὴν κυνίσκαν εἰς ἅρμα καθίσασαν, ὀλυμπιάσιν ἀγωνίσασθαι, βουλόμενος ἐνδείξασθαι τοῖς ἕλλησιν, ὡς οὐδεμιᾶς ἐστὶν ἀρετῆς, πλούτου δὲ καὶ δαπάνης τὰ τοιαῦτα.

Ξενοφῶντα δὲ τὸν σοφὸν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ σπουδαζόμενον ἐκέλευε τοὺς παῖδας ἐν λακεδαίμονι τρέφειν, μεταπεμψάμενον τὸ κάλλιστον τῶν μαθημάτων παιδευθησομένους, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι.

Ἄλλοτε δὲ ἐρωτώμενος διατί μάλιστα παρὰ τοὺς ἄλλους εὐδαιμονοῦσιν οἱ σπαρτιᾶται, διότι εἶπε παρὰ τοὺς ἄλλους ἀσκοῦσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι.

Λυσάνδρου δὲ τελευτήσαντος εὑρὼν ἑταιρίαν πολλὴν συνεστῶσαν ἣν ἐκεῖνος εὐθὺς ἐπανελθὼν ἀπὸ τῆς ἀσίας συνέστησεν ἐπὶ τὸν ἀγησίλαον, ὥρμησεν

αὐτὸν

αὐτὸν ἐξελέγχειν οἷος ἦν ζῶν πολίτης, καὶ λόγον ἀναγνοὺς ἐν βιβλίῳ ἀπολελειμμένον, ὃν ἔγραψε μὲν κλέων ὁ ἁλικαρνασσεύς, ἤμελλε δὲ λέγειν ἀναλαβὼν ὁ λύσανδρος ἐν τῷ δήμῳ περὶ πραγμάτων καινῶν καὶ μεταστάσεως τοῦ πολιτεύματος ἠθέλησεν εἰς μέσον ἐξενεγκεῖν, ἐπεὶ δέ τις τῶν γερόντων τὸν λόγον ἐπελθὼν καὶ φοβηθεὶς τὴν δεινότητα, συνεβούλευσε μὴ τὸν λύσανδρον ἀνορύττειν, ἐπείθη καὶ ἡσύχασε, τοὺς δὲ ὑπεναντιουμένους αὐτῷ, φανερῶς μὲν οὐκ ἐτάραττε διαπραττόμενος δ' ἔπεσθαι τινὰς στρατηγοὺς καὶ ἄρχοντας ἐξ αὐτῶν ἀπεδείκνυε γινομένους ἐν ταῖς ἐξουσίαις πονηροὺς καὶ πλεονέκτας. εἶτα κρινομένοις πάλιν αὖ βοηθῶν καὶ συναγωνιζόμενος οἰκείους ἐποιεῖτο, καὶ μεθίστη πρὸς ἑαυτὸν, ὥστε μηδένα ἀντίπαλον εἶναι. Ἐδεήθη τις αὐτοῦ γράψαι πρὸς τοὺς ἐπ' ἀσίας ξένους ὅπως τύχοι τῶν δικαίων. ἀλλ' ἐμοὶ ξένοι εἶπε τὰ δίκαια καὶ ἑαυτῶν κἂν ἐγὼ μὴ γράφω, ποιοῦσιν.

Ἐπεδείκνυέ τις αὐτῷ τῆς πόλεως τὸ τεῖχος ὀχυρὸν καὶ καρτερῶς ἄγαν ἐξῳκοδομημένον, καὶ ἠρώτα εἰ καλὸν αὐτῷ φαίνεται, νὴ δία ἔφη καλὸν οὐκ ὡς

 ἀνδράσι

ἀνδράσι δὲ, ἀλλ' ὡς γυναιξὶν ἐνοικεῖν. Μεγαρέως δέ τινος περὶ τῆς πόλεως πρὸς αὐτὸν μεγαλαυχουμένου, μειράκιον ἔφη, οἱ λόγοι σου πολλῆς δυνάμεως δέονται. ἃ δὲ τοὺς ἄλλους ἑώρα θαυμάζοντας, ἐδόκει μὴ δὲ γινώσκειν. Καί ποτε καλλιππίδης ὁ τῶν τραγῳδοποιῶν ὑποκριτὴς ὄνομα καὶ δόξαν ἔχων ἐν τοῖς ἕλλησι, καὶ σπουδαζόμενος ὑπὸ πάντων, πρῶτον μὲν ἀπήντησεν αὐτῷ καὶ προσεῖπεν, ἔπειτα σοβαρῶς εἰς τοὺς συμπεριπατοῦντας ἐμβαλὼν ἑαυτὸν, ἐπεδείκνυτο νομίζων ἐκεῖνον ἄρξαι τινὸς φιλοφρονήσεως, τέλος δὲ εἶπεν, οὐκ ἐπιγινώσκεις με ὦ βασιλεῦ, οὐδ' ἀκούσας ὅστις εἰμί; ὁ δ' ἀγησίλαος ἀποβλέψας εἰς αὐτὸν, ἀλλ' οὐ τύ ἐσσι καλλιππίδας ὁ δεικηλίκτας, οὕτω δὲ λακεδαιμόνιοι τοὺς μίμους καλοῦσι.

Τοῦ δὲ μιμουμένου τὴν τῆς ἀηδόνος φωνὴν ἀκοῦσαι παρακαλούμενος, παρῃτήσατο, φήσας, αὐτᾶς ἄκουκα πολλάκις.

Μενεκράτους δὲ τοῦ ἰατροῦ ἐπεὶ κατατυχὼν ἔν τισιν ἀπεγνωσμέναις θεραπείαις, Ζεὺς ἐπεκλήθη, φορτικῶς ταύτῃ χρωμένου τῇ προσωνυμίᾳ, καὶ δὴ

δὴ πρὸς τὸν ἀγησίλαον ἐπιστεῖλαι τολμήσαντος οὕτω. Μενεκράτης Ζεὺς βασιλεῖ ἀγησιλάῳ χαίρειν. οὐκ ἀναγνοὺς τὰ λοιπὰ ἀντέγραψε. βασιλεὺς ἀγησίλαος μενεκράτῃ ὑγιαίνειν.

Menecrates Jupiter Agesilao Regi &c

Ἐπεὶ δὲ κόνων καὶ φαρνάβαζος τοῦ βασιλέως ναυτικοῦ θαλαττοκρατοῦντες, ἐπολιόρκουν τὰ παράλια τῆς λακωνικῆς, ἐτειχίσθη δὲ τὸ ἄστυ τῶν Ἀθηναίων, φαρναβάζου χρήματα δόντος, εἰρήνην ἐποιήσαντο λακεδαιμόνιοι πρὸς βασιλέα καὶ πέμπουσι πολίτην ἀνταλκίδαν πρὸς τιρίβαζον τοὺς ἐν τῇ ἀσίᾳ ἕλληνας ὑπὲρ ὧν ἐπολέμησεν ἀγησίλαος, βασιλεῖ παραδιδόντες, ὅθεν δὴ κάκιστα συνέβη τῆς κακοδοξίας ταύτης ἀγησιλάῳ μεταχεῖν, ὁ γὰρ ἀνταλκίδας ἐχθρὸς ἦν αὐτῷ καὶ τὴν εἰρήνην διάπαντος ἔπραττεν ὡς τοῦ πολέμου τὸν ἀγησίλαον αὔξοντος, καὶ ποιοῦντος ἐνδοξότατον καὶ μέγιστον.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν εἰπόντα μηδίζειν τοὺς λακεδαιμονίους, ἀπεκρίθη μᾶλλον τοὺς μήδους λακωνίζειν.

Ἐρωτηθεὶς δέ ποτε ὁποτέρα βελτίων τῶν ἀρετῶν, ἀνδρεία ἢ δικαιοσύνη, οὐδὲν ὄφελος ἀνδρείας ἔφασκεν εἶναι, μὴ παρούσης δικαιοσύνης, εἰ δὲ δίκαιοι πάντες γένοιντο, μηδὲν ἀνδρείας δεηθήσεσθαι.

Εἰθισμένων δὲ τῶν ἀσίαν κατοικούντων τὸν περσῶν βασιλέα μέγαν προσαγορεύειν, τί δὲ ἐκεῖνος ἐμοῦ μείζων, εἰ μὴ δικαιότερος καὶ σωφρονέστερος.

Ἔλεγε δὲ τοὺς τὴν ἀσίαν κατοικοῦντας ἐλευθέρους μὲν κακούς, δούλους δὲ ἀγαθοὺς εἶναι.

Ἐρωτηθεὶς δὲ πῶς ἂν τις μάλιστα παρ' ἀνθρώποις εὐδοκιμοίη, εἰ λέγοι εἶπε τὰ ἄριστα, πράττοι δὲ τὰ κάλλιστα.

Τὸν δὲ στρατηγὸν δεῖν ἔφασκε πρὸς μὲν τοὺς ἐναντίους τόλμαν, πρὸς δὲ τοὺς ὑποτεταγμένους, εὔνοιαν ἔχειν.

Ἐπιζητοῦντος δέ τινος τίνα δεῖ μανθάνειν τοὺς παῖδας, ταῦτ' εἶπεν οἷς καὶ ἄνδρες γενόμενοι χρήσονται.

Δικάζοντος δέ ἵνα δίκην αὐτοῦ, καὶ τοῦ μὲν

κατηγόρου

κατηγόρου εὖ εἰρηκότος, τοῦ δὲ ἀπολογουμένου φαύλως, λέγοντος δὲ πρὸς ἕκαστα, ἀγησίλαε δεῖ τὸν βασιλέα τοῖς νόμοις βοηθεῖν, καὶ τὴν οἰκίαν ἔφη εἴ τίς σοι διέσκαπτε καὶ τὸ ἱμάτιον εἰ ἀφῃρεῖτο προσεδέχου ἂν τὸν οἰκοδόμον, ἢ τὸν τὸ ἱμάτιον ὑφάναντα ἐπικουρήσειν σοι;

Στολῆς δὲ αὐτῷ παρὰ τοῦ περσῶν βασιλέως κομισθείσης, τῆς εἰρήνης γενομένης ἣν ὁ μετὰ καλλίου τοῦ λακεδαιμονίου πέρσης ἤνεγκε περὶ ξενίας καὶ φιλίας, οὐκ ἔλαβεν, εἰπὼν ἀπαγγεῖλαι βασιλεῖ, ὡς ἰδίᾳ μὲν πρὸς αὐτὸν, οὐδὲν δέοι ἐπιστολὰς πέμπειν, ἢν δὲ φίλος τῇ λακεκεδαίμονι καὶ τῇ ἑλλάδι εὔνους ὢν φαίνηται, ὅτι καὶ αὐτὸς φίλος αὐτῷ κατακράτος ἔσοιτο, ἐὰν μέντοι ἐπιβουλεύων ἁλίσκηται, μηδ' ἂν πάνυ πολλὰς δέχωμαι ἐπιστολὰς, πιστευέτω φίλον με ἕξειν.

Φιλοτεκνότατος δὲ ὢν διαφερόντως, λέγεται ὅτι μικροῖς τοῖς παιδίοις κάλαμον ἐπιβεβηκὼς, ὥσπερ ἵππον οἴκοι συνέπαιζεν, ὀφθεὶς δ' ὑπό τινος τῶν φίλων, παρεκάλει μηδενὶ φράζειν, πρὶν ἢ καὶ αὐτὸς πατὴρ παίδων γένηται.

B.3. Συνεχῶς

Συνεχῶς δὲ αὐτοῦ τοῖς Θηβαίοις πολεμοῦντος, καὶ τρωθέντος ἐν τῇ μάχῃ, φασὶ τὸν Ἀνταλκίδαν εἰπεῖν, καλὰ τὰ διδασκάλια παρὰ Θηβαίων ἀπολαμβάνεις, μὴ βουλομένους αὐτοὺς μηδὲ ἐπισταμένους μάχεσθαι διδάξας. Τῷ γὰρ ὄντι Θηβαίους αὐτοὺς ἑαυτῶν πολεμικωτάτους πότε φασὶ γενέσθαι ταῖς πολλαῖς στρατείαις τῶν Λακεδαιμονίων ἐπ᾽ αὐτούς. διὸ καὶ Λυκοῦργος ὁ παλαιὸς ἐν ταῖς καλουμέναις ῥήτραις ἀπεῖπε πολλάκις ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς στρατεύειν ὅπως πολεμεῖν μὴ μανθάνωσιν.

Ἐπεὶ δ᾽ ἤκουσε δυσχερᾶναί τε τοὺς συμμάχους, διὰ τὰς συνεχεῖς στρατείας ὀλίγοις οὖσι τοῖς Λακεδαιμονίοις, πολλοὶ ἀκολουθοῦντες, ἐλέγξαι βουλόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, ἐκέλευσεν ἅπαντας τοὺς συμμάχους, καθίσαι μετ᾽ ἀλλήλων ἀναμεμιγμένους, ἰδίᾳ δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐφ᾽ ἑαυτῶν, εἶτα ἐκήρυττε τοὺς κεραμεῖς ἀνίστασθαι πρώτους, ὡς δὲ ἀνέστησαν οὗτοι, δευτέρους ἐκήρυττε, τοὺς χαλκεῖς, εἶτα τέκτονας ἐφεξῆς, καὶ οἰκοδόμους καὶ τῶν

τῶν ἄλλων τεχνῶν ἑκάστην, πάντες οὖν ὀλίγου δεῖν ἀνέστησαν οἱ σύμμαχοι. τῶν δὲ Λακεδαιμονίων οὐδείς, ἀπείρητο γὰρ αὐτοῖς τέχνην ἐργάζεσθαι, ἢ μανθάνειν βάναυσον, οὕτω δὴ γελάσας ὁ Ἀγησίλαος, ὁρᾶτε εἶπεν ὦ ἄνδρες ὅσῳ πλείονας ὑμῶν στρατιώτας ἐκπέμπομεν ἡμεῖς; Ἐν δὲ τῇ περὶ Λεῦκτρα μάχῃ, πολλῶν Λακεδαιμονίων φυγόντων, καὶ τούτων ταῖς ὑπὸ τοῦ νόμου αἰτίαις ὑπευθύνων ὄντων, οἱ ἔφοροι ἔρημον ἀνδρῶν τὴν πόλιν ὁρῶντες δεομένην στρατιωτῶν, ἐβούλοντο τὴν ἀτιμίαν λῦσαι, καὶ τοὺς νόμους τηρεῖν, αἱροῦνται οὖν νομοθέτην τὸν Ἀγησίλαον, ὁ δὲ προσελθὼν εἰς τὸ δημόσιον, νομοθέτης μὲν, οὐκ ἂν γενοίμην ἑτέρων νόμων εἶπε, τοῖς δ᾽ οὖσιν οὔτ᾽ ἂν προσθείην τι, οὔτ᾽ ἂν ἀφέλοιμι, οὔτε μεταποιήσαιμι, τοὺς δὲ ὄντας ὑμῖν νόμους καλῶς ἔχον ἐστὶ, κυρίους ἀπὸ τῆς αὔριον εἶναι.

Τὸν δὲ Ἐπαμινώνδαν ἐπελθόντα μετὰ τοσούτου ῥεύματος καὶ κλύδωνος, τῶν Θηβαίων καὶ συμμάχων μεγαλαυχουμένων ἐπὶ τῇ νίκῃ, ὅμως ἦρξε τῆς πόλεως καὶ ἀναστρέψαι ἐποίησεν, ὀλίγων ὄντων τῶν ἐν τῇ πόλει.

Ἐν δὲ τῇ περὶ Μαντίνειαν μάχῃ, παρεκελεύσατο τοῖς Λακεδαιμονίοις, τοὺς ἄλλους ἐάσαντας πάντας Ἐπαμινώνδᾳ μάχεσθαι, μόνους λέγων τοὺς ἔμφρονας ἀνδρείους εἶναι, καὶ μόνους νίκης αἰτίους ὑπάρχειν, εἰ οὖν τοῦτον ἀνέλοιμεν, ῥᾷστα τοὺς ἄλλους ὑποχειρίους ποιήσειν, ἄφρονας γὰρ εἶναι καὶ οὐδενὸς ἀξίους, ὃ καὶ συνέβη. τῆς γὰρ νίκης σὺν Ἐπαμινώνδᾳ οὔσης, καὶ φυγῆς γινομένης, ἐπιστραφέντα αὐτὸν καὶ ἀνακαλούμενον τοὺς ἰδίους, τῶν Λακεδαιμονίων τις καιρίως ἐπάταξε, καὶ πεσόντος, ἀναστρέψαντες ἀπὸ τῆς φυγῆς οἱ σὺν Ἀγησιλάῳ ἐφάμιλλον τὴν νίκην ἐποίησαν, παραπολὺ μὲν τῶν Θηβαίων χειρόνων, παραπολὺ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ἀμεινόνων φανέντων.

Χρημάτων δὲ δεομένης τῆς Σπάρτης πρὸς πόλεμον καὶ ξενοτροφούσης, ἐπορεύθη ὁ Ἀγησίλαος εἰς Αἴγυπτον μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως Αἰγυπτίων ἐπὶ μισθῷ, διὰ δὲ τὸ λιτὸν τῆς ἐσθῆτος, εἰς καταφρόνησιν ἦλθε τοῖς ἐγχωρίοις, προσεδόκων γὰρ τὸν Σπάρτης βασιλέα καθάπερ τὸν Περσῶν κεκοσμημένον ὄψεσθαι διαπρεπῶς

τὸ

τὸ σῶμα, φαύλην ἔχοντες περὶ βασιλέων δόξαν, ἔδειξε γοῦν αὐτοῖς μεταξὺ ὡς τὸ μεγαλεῖον, καὶ ἀξιόλογον οἰήσει καὶ ἀνδρείᾳ κτᾶσθαι προσήκει.

Ἐπεὶ δὲ τοὺς παρ' αὐτῷ παραστήσεσθαι μέλλοντας, ἑώρα δεδιότας τὸν ἐπιόντα κίνδυνον διὰ τὸ τῶν πολεμίων πλῆθος, εἴκοσι γὰρ ἦσαν μυριάδες, καὶ τὴν τῶν περὶ αὐτὸν ὀλιγότητα, πρὸ τῆς παρατάξεως ἔγνω προθυμήσεσθαι ἀσυνειδήτως τοῖς ἄλλοις, καὶ ἐπὶ τὴν ἀριστερὰν ὑπεστρωμένῃ τῇ χειρὶ νίκην προσέγραψε, λαβὼν δὲ παρὰ τοῦ μάντεως τὸ ἧπαρ, ἐπέθηκε μὲν ἐπὶ τὴν ὑπογεγραμμένην χεῖρα, κρατῶν δὲ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ὑπέφαινε δισταγμὸν καὶ προσποίησιν ἔχειν ἀποροῦντος, μέχρι τοῦ ἥπατι συναναληφθέντες ἐτυπώτησαν οἱ τῶν γραμμάτων χαρακτῆρες, καὶ τότε τοῖς συναγωνίζεσθαι μέλλουσιν, ἐπεδείκνυε, φάμενος τοὺς θεοὺς διὰ τῶν γεγραμμένων ἐκφᾶναι νίκην, ἀσφαλὲς οὖν τεκμήριον δόξαντες ἔχειν τοῦ κρατῆσαι, ἐθάρρησαν πρὸς τὴν μάχην. Περὶ ταφρευόντων δὲ τῶν πολεμίων τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ διὰ τὸ πλῆθος, καὶ Νεκταβίου ᾧ συνεμάχει ἀξιοῦντος ἐπεξιέναι καὶ διαμάχεσθαι,

οὐκ

οὐκ ἔφη διακωλύειν τοὺς πολεμίους ἴσους αὐτοῖς γενέσθαι βουλομένους. ἔτι δὲ μικρὸν ἀπολιπούσης τῆς τάφρου συνάψαι κατὰ τοῦτο παρατάξας τὸ διαλεῖπον, καὶ πρὸς ἴσους ἴσοις ἀγωνισάμενος, τροπὴν ἐποιήσατο, καὶ πολὺν φόνον τῶν πολεμίων ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτὸν στρατιώταις, καὶ χρήματα πολλὰ τῇ πόλει διεπέμψατο.

Κατὰ δὲ τὸν αἰγύπτου ἀπόπλουν, ἀποθνήσκων, ἐνετείλατο τοῖς περὶ αὐτὸν, μήτε πλαστὰν μήτε μιμηλὰν τοῦ σώματος εἰκόνα ποιήσασθαι, εἰ γάρ τι καλὸν ἔργον πεποίηκα, τοῦτό μου μνημεῖον ἔσται, εἰ δὲ μή, οὐδ᾽ οἱ πάντες ἀνδριάντες βαναύσων οὐδ᾽ ἑνὸς ἀξίων ἔργα ὄντες.

Ἀγησίπολις ὁ κλεομβρότου εἰπόντος τινὸς ὅτι φίλιππος ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ὄλυνθον κατέσκαψε, μὰ τοὺς θεοὺς εἶπεν ἄλλην τοιαύτην ἐν πολλαπλασίονι χρόνῳ οὐκ οἰκοδομήσει.

Ἄλλου δὲ εἰπόντος ὅτι μετὰ τῶν ἀκμαζόντων βασιλεύων ὡμήρευσε, καὶ οὐχ οἱ παῖδες οὐδ᾽ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, δικαίως εἶπεν. αὐτοὺς γὰρ ἡμᾶς καλῶς ἔχον ἐστὶν, τὰς αὐτῶν ἁμαρτίας φέρειν.

βουλο-

βουλομένου δ᾽ αὐτοῦ σκύλακας οἴκοθεν μεταπέμψασθαι, ὥς τις εἶπεν οὐκ ἔστιν ἐξαγωγὴ παρ᾽ αὐτῶν, οὐδὲ γὰρ ἀνδρῶν ἔφη πρόσθεν, ἀλλὰ νῦν ἐγένετο.

Ἀγησίπολις ὁ παυσανίου ἀθηναίων πρὸς αὐτὸν, περὶ ὧν εἶχον πρὸς ἀλλήλους ἐγκλημάτων. τὴν τῶν μεγαρέων πόλιν ἔκκλητον λαμβανόντων, αἰσχρὸν ἔφη ὦ ἀθηναῖοι τοὺς ἀφηγησαμένους τῶν ἑλλήνων, ἧσσον εἰδέναι μεγαρέων τὸ δίκαιον.

Ἆγις ὁ ἀρχιδάμου τῶν ἐφόρων ποτὲ εἰπόντων, βάδιζε τοὺς ἥβωσας ἔχων ἐπὶ τὴν τούτου πατρίδα, ἡγήσεται δέ σοι αὐτὸς οὗτος ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, καὶ πῶς εἶπε καλῶς ἔχον ἐστὶν ὦ ἔφοροι τοσούτους νέους πιστεύειν, τῷ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα προδιδόντι.

Ἐρωτηθεὶς δὲ τί μάθημα μάλιστα ἐν σπάρτῃ ἀσκεῖται, τὸ γινώσκειν εἶπεν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι.

Οὐκ ἔφη δὲ τοὺς λακεδαιμονίους ἐρωτᾶν πόσοι εἰσὶν οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ ποῦ εἰσιν.

Ἐν δὲ μαντινείᾳ κωλυόμενος διαμάχεσθαι τοῖς πολεμίοις πλείοσιν οὖσιν εἶπεν, ἀνάγκη πολλοῖς μάχεσθαι τὸν ἄρχειν πολλῶν βουλόμενον.

Πυνθανο-

Πυνθανομένου δέ τινος πόσοι εἰσὶν οἱ λακεδαιμόνιοι, ὅσοι ἱκανοὶ εἶπε τοὺς κακοὺς ἀπείργειν.

Διερχόμενος δὲ τὰ τῶν κορινθίων τείχη καὶ θεασάμενος ὑψηλά τε καὶ ὀχυρὰ καὶ ἐπὶ πολύ τε παρατείνοντα, τίνες εἶπεν αἱ τὸν τόπον κατοικοῦσι γυναῖκες.

Σοφιστοῦ δέ τινος εἰπόντος πάντων λόγον εἶναι κράτιστον, οὐκοῦν ἔφη σὺ ἐὰν σιωπᾷς, οὐδενὸς ἄξιος εἶ.

Ὡς δὲ ἀργεῖοι μετὰ τὴν ἧτταν ἀπιόντων αὐτῶν πάλιν θρασύτερον παρατασσομένους ὁρῶν τῶν συμμάχων τοὺς πλείους, θαρρεῖτε εἶπεν ὦ ἄνδρες, ὅπου γὰρ ἡμεῖς οἱ νικῶντες ὀρρωδοῦμεν, τί δοκεῖτε ποιεῖν τοὺς ὑφ' ἡμῶν νενικημένους. Πρὸς δὲ τὸν ἐκ τῶν ἀβδήρων πρεσβευτήν, ὅτε κατεπαύσατο πολλὰ εἰπὼν ἐρωτῶντα τί τοῖς πολίταις ἀπαγγείλοι, ὅτι ἔφη ὅσον σὺ χρόνον λέγειν ἔχρῃζες, τοσοῦτον ἐγὼ σιωπῶν ἤκουον. Ἐπαινούντων δέ τινων ἠλείους ὅτι δικαιότατοί εἰσι περὶ τὸν ἀγῶνα τῶν ὀλυμπίων, καὶ τί μέγα εἶπεν ἢ θαυμαστὸν ποιοῦσιν, εἰ ἐν ἔτεσι πέντε, μιᾷ μόνον ἡμέρᾳ δικαιοσύνῃ χρῶνται.

Πρὸς δὲ τοὺς φάσκοντας ὅτι φθονοῦσί τινες αὐτῷ τῶν ἐκ τῆς ἑτέρας οἰκίας, οὐκοῦν ἔφη τὰ ἴδια αὐτοὺς

τοὺς

τοὺς κακὰ λυπήσει, καὶ πρὸς τούτοις τά τε ἐμὰ καὶ τῶν ἐμῶν φίλων ἀγαθά. Συμβουλεύοντος δέ τινος ὅτι δεῖ τοῖς φεύγουσι τῶν πολεμίων διδόναι δίοδον, καὶ πῶς ἔφη τοῖς διὰ δειλίαν φεύγουσι μὴ μαχόμενοι, τοῖς δι' ἀνδρείαν μένουσι μαχησόμεθα. Προσφερομένου δέ τινος περὶ τῆς τῶν ἑλλήνων ἐλευθερίας, οὐκ ἀγεννῆ μέν, εὐχερῆ δὲ ἐπιτελεσθῆναι, προσδέονταί σου ὦ ξένε ἔφη οἱ λόγοι δυνάμεως καὶ χρημάτων. Λέγοντος δέ τινος ὅτι φίλιππος αὐτοῖς ἀνεπίβατον τὴν ἑλλάδα ποιήσει, ἱκανοῦ ἡμῖν ἔφη ὦ ξένε ἡ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἀναστροφῇ.

Πρεσβευτὴς ἐκ περίνθου παραγενόμενος εἰς λακεδαίμονα ἐμακρηγόρει, ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων, καὶ ἠρώτα τὸν ἄγιν τί δεῖ τοῖς περινθίοις ἀπαγγεῖλαι, τί δὲ ἄλλο ἔφη, ἢ ὅτι σὺ μὲν μόλις ἐπαύσω λέγειν, ἐγὼ δὲ ἐσιώπων. Πρεσβεύων δὲ μόνος ἧκε πρὸς φίλιππον, εἰπόντος δὲ ἐκείνου τί τοῦτο, μόνος ἥκεις; ἔφη, καὶ γὰρ πρὸς ἕνα. Φήσαντός δέ τινος τῶν πρεσβυτέρων πρὸς αὐτὸν γηραιὸν ὄντα, ἐπειδὴ τὰ ἀρχαῖα νόμιμα ἐκλυόμενα ἑώρα, ἄλλα δὲ παρεισδυόμενα μοχθηρὰ διότι τὰ ἄνω κάτω γίνεται

ται

ται ἐν τῇ Σπάρτῃ, παίζων εἶπε, κατὰ λόγον οὕτω προβαίνει τὰ πράγματα εἰ τοῦτο γίνεται, καὶ γὰρ ἐγὼ παῖς ὢν ἤκουον παρὰ τοῦ πατρὸς ὅτι τὰ ἄνω κάτω γέγονε παρ' αὐτοῖς, ἔφη δὲ καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ παιδὶ ὄντι τοῦτο εἰρηκέναι, ὥστε οὐ χρὴ θαυμάζειν, εἰ χείρω τὰ μετὰ ταῦτα τῶν προτέρων, ἀλλ' εἴπου βελτίω καὶ παραπλήσια γίνοιτο.

Ἐρωτηθεὶς δὲ πῶς ἄν τις ἐλεύθερος διαμένοι, θανάτου καταφρονῶν ἔφη.

Ἆγις ὁ νεώτερος Δημάδου λέγοντος ὅτι τὰ Λακωνικὰ ξίφη διὰ μικρότητα καταπίνουσιν οἱ θαυματοποιοί, καὶ μὴν ἔφη οἱ Λακεδαιμόνιοι τῶν πολεμίων τοῖς ξίφεσιν ἐφικνοῦνται.

Πρὸς δὲ ἄνθρωπον πονηρὸν ἐρωτῶντα πολλάκις τίς ἄριστος εἴη Σπαρτιάτης, ὅσοι ἀνομοιότατος.

Ἆγις ὁ τελευταῖος τῶν Λακεδαιμονίων βασιλέων ἐξ ἐνέδρας συλληφθεὶς καὶ καταδικασθεὶς ὑπὸ τῶν ἐφόρων χωρὶς δίκης ἀπαγόμενος ἐπὶ τὸν βρόχον, ἰδών τινα τῶν ὑπηρετῶν κλαίοντα, παῦσαι εἶπεν ὦ ἄνθρωπε ἐπ' ἐμοὶ κλαίειν, καὶ γὰρ οὕτω παρανόμως καὶ ἀδίκως ἀπολλύμενος, κρείσσων εἰμὶ

τῶν

τῶν ἀναιρούντων, καὶ ταῦτα εἰπὼν παρέδωκε τῷ βρόχῳ τὸν τράχηλον ἑκουσίως.

Ἀκρότατος, ἐπεὶ οἱ γονεῖς αὐτὸν ἀδικοῦντι συμπρᾶξαι αὐτοῖς ἠξίουν μέχρι τινὸς ἀντέλεγεν, ὡς δὲ ἐνέκειντο, εἶπεν, ἕως μὲν παρ' ὑμῖν ἦν, οὐκ ἠπιστάμην δικαιοσύνης οὐδεμίαν ἔννοιαν, ἐπεὶ δέ με τῇ πατρίδι παρέδοτε καὶ τοῖς ταύτης νόμοις, ἔτι δὲ δικαιοσύνῃ καὶ καλοκαγαθίᾳ ἐπαιδεύσατε ὡς ἠδύνασθε, τούτοις πειράσομαι ἢ ὑμῖν ἕπεσθαι, καὶ ἐπεὶ θέλετε ἄριστα πράττειν, ἄριστα δὲ τὰ δίκαιά ἐστι καὶ ἰδιώτῃ, καὶ πολὺ μᾶλλον ἄρχοντι, πράξω ἃ θέλετε, ἃ δὲ λέγετε παραιτήσομαι.

Ἀλκαμένης ὁ Τηλέκρου, πυθομένου τινὸς πῶς ἂν τις ἄριστα βασιλείαν διατηροίη, εἰ περὶ πλείονος ἔφη τὸ κέρδος μὴ ποιοῖτο.

Ἑτέρου δὲ ἐπιζητοῦντος διατί παρὰ Μεσσηνίων δῶρα οὐκ ἐδέξατο, ὅτι λαβόντος μου ἔφη πρὸς τοὺς νόμους εἰρήνην ἄγειν ἀδύνατον.

Λέγοντος δέ τινος ὅτι συνεσταλμένος ζῇ ἱκανὴν οὐσίαν κεκτημένος, καλὸν γὰρ ἔφη πολλὰ κεκτημένον ζῆν κατὰ λογισμὸν καὶ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν.

Ἀλεξαν-

Ἀλεξανδρίδας ὁ λέοντος πρὸς τὸν δυσφοροῦντα διὰ τὴν ἐκ τῆς πόλεως αὐτῷ γινομένην φυγὴν, ὦ λῷστε ἔφη μὴ τὴν πόλιν φεύγων ὀῤῥώδει, ἀλλὰ τὴν δικαιοσύνην. τῷ δὲ τοῖς ἐφόροις τὰ δέοντα μὴ λέγοντι, πλείω δὲ τῶν ἱκανῶν, ὦ ξένε ἔφη, οὐκ ἐν δέοντι τῷ δέοντι χρῇ. πυνθανομένου δέ τινος διὰ τί τοῖς εἵλωσι τοὺς ἀγροὺς ἐγχειρίζουσι καὶ οὐκ αὐτοὶ ἐπιμελοῦνται, ὅτι ἔφη οὐ τούτων ἐπιμελούμενοι, ἀλλ᾽ ἑαυτῶν αὐτοὺς ἐκτησάμεθα.

Ἑτέρου δέ τινος λέγοντος ὅτι βλάπτουσιν αἱ δόξαι, καὶ ὅτι τούτων ὁ ἀπαλλαγεὶς εὐδαιμονήσει, οὐκοῦν οἱ τὰ ἄδικα ἔφη ποιοῦντες κατὰ τὸν σὸν λόγον, εὐδαίμονες ἂν εἶεν, πῶς γὰρ ἄν τις ἱεροσυλῶν ἢ ἀδικῶν δόξης ἐπιμελοῖτο.

Ἄλλου δὲ ἐρωτῶντος διατί ἐν τοῖς πολέμοις σπαρτιᾶται θαῤῥαλέως κινδυνεύουσιν, ὅτι ἔφη αἰδεῖσθαι περὶ βίου μελετῶμεν, οὐχ ὥσπερ οἱ ἄλλοι φοβεῖσθαι.

Ἐρωτῶντος δέ τινος αὐτὸν διατί τὰς περὶ τοῦ θανάτου δίκας πλείοσιν ἡμέραις οἱ γέροντες κρίνουσιν, κἂν ἀποφύγῃ τις, ὅτι οὐδὲν ἧσσόν ἐστιν ὑπόδικος, πολλαῖς μὲν ἔφη ἡμέραις κρίνουσιν ὅτι περὶ θανά-

του

του τοῖς διαμαρτάνουσιν οὐκ ἔστι μεταβουλεύσασθαι.

Νόμων δ᾽ ὑπόδικον δεῖσθαι εἶναι, ὅτι κατὰ τοῦτον τὸν νόμον ἂν εἴη καὶ τὸ κρείττονα βουλεύσασθαι.

Ἀνάξανδρος ὁ Εὐρυκράτεος, πυνθανομένου τινὸς διὰ τί χρήματα οὐ συνάγουσιν εἰς τὸ δημόσιον, ὅπως ἔφη μὴ οἱ φύλακες αὐτῶν γινόμενοι διαφθείρωνται.

Ἀναξίλας πρὸς τὸν θαυμάζοντα διατί οἱ ἔφοροι τοῖς βασιλεῦσιν οὐχ ὑπεξανίστανται, καὶ ταῦτα ὑπὸ τῶν βασιλέων καθιστάμενοι, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἔφη δι᾽ ἣν καὶ ἐφορεύουσιν. Ἀνδροκλίδας ὁ λάκων πηρωθεὶς τὸ σκέλος κατέταξεν αὐτὸν εἰς τοὺς πολεμιστὰς, ὡς δὲ ἵσταντό τινες διακωλύοντες ὅτι ἐπεπήρωτο, ἀλλ᾽ οὐ φεύγοντα εἶπε, μένοντα δὲ δεῖ τοῖς ἀντιτεταγμένοις μάχεσθαι.

Valerius Max. De fiducia sui. Pugnare, non fugere mihi propositum est, respondit claudus.

Ἀνταλκίδας ἐν Σαμοθράκῃ μυούμενος ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἱερέως τί δεινότερον δέδρακεν ἐν τῷ βίῳ, εἴ τι μοι πέπρακται τοιοῦτον, εἴσονται εἶπεν αὐτοὶ οἱ θεοί. Πρὸς δὲ τὸν ἀμαθεῖς καλοῦντα τοὺς λακεδαιμονίους Ἀθηναῖον, μόνοι γοῦν εἶπεν ἡμεῖς οὐδὲν μεμαθήκαμεν παρ᾽ ὑμῶν κακόν.

Ἑτέρου δ᾽ Ἀθηναίου πρὸς αὐτὸν εἰπόντος, ἀλλὰ

 μὴν

μὴν ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ κηφισσοῦ πολλάκις ὑμᾶς ἐδιώξαμεν, ἡμεῖς δὲ ἔφη οὐδέποτε ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ εὐρώτα. Ἄλλου δὲ ἐρωτήσαντος πῶς ἄν τις μάλιστα ἀρέσκοι τοῖς ἀνθρώποις, εἰ ἥδιστα μὲν ἔφη αὐτοῖς διαλέγοιτο, ὠφελιμώτατα δὲ προσφέροιτο.

Σοφιστοῦ δέ τινος μέλλοντος ἀναγινώσκειν ἐγκώμιον ἡρακλέους, τίς γὰρ αὐτὸν ἔφη ψέγει.

Πρὸς ἀγησίλαον πληγέντα ἐν μάχῃ ὑπὸ θηβαίων, ἀπέχεις εἶπε τὰ διδασκάλια, μὴ βουλομένους αὐτοὺς μηδὲ ἐπισταμένους μάχεσθαι διδάξας, ἐδόκουν γὰρ τοῖς συνεχέσι ἐπ' αὐτοὺς τοῦ ἀγησιλάου στρατείαις μάχιμοι γεγονέναι. Ἔλεγε δὲ οὗτος τείχη εἶναι τῆς σπάρτης τοὺς νέους, ὅρια δὲ τὰς ἐπιδορατίδας. Πρὸς δὲ τὸν ἐπιζητοῦντα διὰ τί ἐγχειριδίοις βραχέσι κατὰ πόλεμον χρῶνται λακεδαιμόνιοι, διότι εἶπε πλησίον τοῖς πολεμίοις μαχόμεθα. Ἐφορεύων ἀντίοχος, ὡς ἤκουσεν ὅτι μεσσηνίοις φίλιππος τὴν χώραν ἔδωκε, ἠρώτησεν εἰ καὶ δύναμιν αὐτοῖς παρέσχετο, ὥστε μαχομένους περὶ τῆς χώρας κρατεῖν. Ἀριγεὺς, ἐπαινούντων τινῶν οὐκ ἰδίας, ἀλλὰ τινὰς τῶν ἀλλοτρίων γυναικῶν,

μὰ

μὰ τοὺς θεοὺς εἶπε, περὶ τῶν καλῶν κἀγαθῶν γυναικῶν οὐδένα δεῖ λόγον εἰκῇ λέγεσθαι, ἀγνοεῖσθαι δὲ αὐτὰς τὸ παράπαν ὁποῖαι τυγχάνουσι, πλὴν μόνοις τοῖς συμβιοῦσι. Διὰ σελινοῦντος δέ ποτε τῆς σικελίας παρερχόμενος, ἰδὼν ἐπὶ μνήματος ἐλεγεῖον ἐπιγεγραμμένον, σβεννύντας ποτὲ, τοὺς δὲ τυραννίδα χάλκεος ἄρης εἷλε, σελινοῦντος δὲ ἀμφὶ πύλαις ἔθανον, δικαίως ἔφη ἀπεθάνετε τυραννίδα καιομένην ἀποσβεννύναι ἐπιχειρήσαντες, τοὐναντίον δ' ἔδει ὅλην αὐτὴν ἀφεῖναι κατακαῆναι.

Ἀρίστων ἐπαινοῦντός τινος τὴν τοῦ κλεομένους χρείαν, ὅτι ἐρωτηθεὶς τί δεῖ τὸν ἀγαθὸν βασιλέα ποιεῖν, εἶπε, τοὺς μὲν φίλους εὐεργετεῖν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς κακῶς ποιεῖν, καὶ πόσῳ κρεῖσσον ἔφη ὦ λῷστε τοὺς μὲν φίλους εὐεργετεῖν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς φίλους ποιεῖν, αὕτη σωκράτους ὁμολογουμένη πρὸ πάντων χρεία οὖσα, καὶ εἰς αὐτὸν ἀναφέρεται. Πυνθανομένου δέ τινος πόσοι σπαρτιᾶταί εἰσι τὸ πλῆθος, ὅσοι ἱκανοὶ εἶπε τοὺς ἐχθροὺς ἀπερύκειν. Τῶν ἀθηναίων δέ τινος ἔπαινον ἐπιτάφιον ἀναγινώσκοντος τῶν πεσόντων ὑπὸ λακεδαιμονίων, ποδαποὺς οὖν

γ.2. ἔφη

ἔφη εἶναι νομίζεις τοὺς ἡμετέρους νικήσαντας τούτους.

Ἀρχιδαμίδας πρὸς τὸν ἐπαινοῦντα Χαρίλαον ὅτι πρὸς ἅπαντας ὁμοίως πρᾶος ἦν, καὶ πῶς τίς ἔφη δικαίως ἂν ἐπαινοῖτο, εἰ καὶ πρὸς τοὺς πονηροὺς πρᾶος εἴη. Μεμφομένου δέ τινος Ἑκαταῖον τὸν σοφιστὴν ὅτι παραληφθεὶς εἰς τὸ συσσίτιον αὐτῶν, οὐδὲν ἔλεγεν, ἀγνοεῖν μοι δοκεῖς εἶπεν, ὅτι ὁ εἰδὼς λόγον, καὶ τὸν τοῦ λέγειν καιρὸν οἶδεν.

Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, πυθομένου τινός, αὐτόν, τίνες προεστήκασι τῆς Σπάρτης, οἱ νόμοι καὶ τὰ ἀρχεῖα ἔφη κατὰ τοὺς νόμους. Πρὸς δὲ τὸν ἐπαινοῦντα κιθαρῳδὸν καὶ θαυμάζοντα τὴν δύναμιν αὐτοῦ, ὦ λῷστε ἔφη ποῖον γέρας παρὰ σοῦ τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἔσται, ὅταν κιθαρῳδὸν οὕτως ἐπαινῇς. Ἐπεὶ δέ τις αὐτῷ συνιστὰς ψάλτην, εἶπεν οὗτος ἀγαθὸς ψάλτης ἐστίν, παρ' ἡμῖν δέ γε ἀγαθὸς ζωμοποιός, ὡς οὐδὲν διαφέρων ἢ δι' ὀργάνων φωνὴ ἡδονὴν ἐμποιεῖν, ἢ δι' ὄψων καὶ ζωμοῦ σκευασίας. Ἐπισχνουμένου δέ τινος αὐτῷ τὸν οἶνον ἡδύν, πρὸς τί ἔφη, καὶ γὰρ δαπαναθήσεται πλείων, καὶ ποιήσει τὰ ἀνδρεῖα ἀχρηστότερα. Στρατοπεδεύων δὲ περὶ Κό-

ρινθον

ρινθον εἶδεν ἐκ τῶν περὶ τὸ τεῖχος τόπου λαγωοὺς ἀνασάντας, εἶπεν οὖν πρὸς τοὺς στρατιώτας εὐάλωτοι ἡμῶν οἱ πολέμιοί εἰσι. Δύο δέ τινων διαιτητὴν αὐτὸν λαβόντων, ἀγαγὼν εἰς τὸ τῆς Χαλκιοίκου τέμενος ἐξόρκησεν ἐμμεῖναι τοῖς κριθεῖσιν αὐτούς, ὀμοσάντων δὲ ἐκείνων κρίνω τοίνυν ἔφη μὴ πρότερον ἀπελθεῖν ὑμᾶς ἐκ τοῦ τεμένους, πρὶν ἂν τὰ πρὸς ἀλλήλους διαλύσησθε. Ταῖς δὲ θυγατράσιν αὐτοῦ ἱματισμὸν πολυτελῆ Διονυσίου τοῦ τυράννου Σικελίας πέμψαντος οὐκ ἐδέξατο, εἰπὼν φοβοῦμαι μὴ περιθέμεναι αἱ κόραι φανῶσί μοι αἰσχραί. Θεασάμενος δὲ τὸν υἱὸν προπετῶς μαχόμενον Ἀθηναίοις, ἢ τῇ δυνάμει, πρόσθες ἔφη, ἢ τοῦ φρονήματος ὕφες. Ἀρχίδαμος Ἀγησιλάου Φιλίππου μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην σκληροτέραν αὐτῷ ἐπιστολὴν γράψαντος, ἀντέγραψεν, εἰ μετρήσαις τὴν σεαυτοῦ σκιάν, οὐκ ἂν εὕροις αὐτὴν μείζονα γεγενημένην, ἢ πρὶν νικᾶν. Ἐρωτηθεὶς δὲ πόσης χώρας κρατοῦσι Σπαρτιᾶται, ὅσης ἂν ἔφη τῷ δόρατι ἐφίκωνται. Περιάνδρου τοῦ ἰατροῦ ἀξιολόγου κατὰ τέχνην ὄντος, καὶ ἐπαινουμένου δὲ τὰ μάλιστα,

φαῦλα δὲ ποιήματα γράφοντος, τί δή ποτε ὦ περίανδρε εἶπεν, ἀντὶ χαρίεντος ἰατροῦ κακὸς ποιητὴς ἐπιθυμεῖς. Ἐν δὲ τῷ πρὸς φίλιππον πολέμῳ συμβουλευόντων τινῶν ὅτι πόῤῥω τῆς οἰκείας, τὴν μάχην συνάπτειν δεῖ, ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐφορᾶν δεῖ, ἀλλ' εὖ μαχόμενοι κρείσσονες τῶν πολεμίων ἐσόμεθα.

Πρὸς δὲ τοὺς ἐπαινοῦντας αὐτὸν ὅτι τὴν πρὸς τοὺς ἀρκάδας μάχην ἐνίκησε, βέλτιον ἂν ἦν εἰ τῇ φρονήσει ἔφη αὐτοὺς ἐνικῶμεν μᾶλλον, ἢ τῇ ἰσχύι.

Ὅτε δὲ εἰς ἀρκαδίαν ἐνέβαλε πυθόμενος βοηθεῖν αὐτοῖς ἠλείους, ἀπέστειλεν αὐτοῖς, ἀρχίδαμος ἠλείοις καλὸν ἡσυχίαν. Τῶν δὲ συμμάχων ἐν τῷ πελοποννησιακῷ πολέμῳ ἐπιζητούντων πόσα χρήματα ἀρκέσει, καὶ ἀξιούντων ὁρίσαι τοὺς φόρους, ὁ πόλεμος ἔφη οὐ τεταγμένα ζητεῖ. Καταπελτικὸν δὲ βέλος ἰδὼν τότε πρῶτον ἐκ σικελίας κομισθὲν ἀνεβόησεν, ἡράκλεις ἀπόλωλεν ἀνδρὸς ἀρετά. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐβούλοντο ἕλληνες πείθεσθαι αὐτῷ καὶ λῦσαι τὰς πρὸς ἀντίγονον καὶ κρατερὸν τοὺς μακεδόνας ὁμολογίας, καὶ ἐλευθέρους εἶναι, ὡς χαλεπωτέρων ἐσομένων λακεδαιμονίων ἢ μακεδόνων, εἶπε, πρόβατον

πρόβατον

πρόβατον μὲν ἀεὶ τὴν αὐτὴν φθέγγεται φωνὴν, ἄνθρωπος δὲ πολλὰς καὶ ποικίλας ἕως ἂν τὸ δόξαν ἐπιτελέσῃ. Ἀσυκρατίδας, εἰπόντος τινὸς αὐτῷ μετὰ τὸ ἡττηθῆναι ἆγιν τὸν βασιλέα ἐν τῇ πρὸς τὸν ἀντίγονον μάχῃ περὶ μεγάλην πόλιν, τί ποιήσετε ὦ λακεδαιμόνιοι, ἢ δουλεύσετε μακεδόσιν, εἶπε, τί δὲ κωλῦσαι ἂν δύναιτο ἀντίπατρος μαχομένους ἡμᾶς ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῆς σπάρτης; Βίας ἐνεδρευθεὶς ὑπὸ ἰφικράτους τοῦ ἀθηναίων στρατηγοῦ, καὶ ἐρωτώμενος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τί δεῖ ποιεῖν, τί γὰρ ἄλλο ἔφη ἡμᾶς μὲν σώζεσθαι, ἐμὲ δὲ μαχόμενον ἀποθανεῖν. Βρασίδας ἐν ἰσχάσι συλλαβὼν μῦν, καὶ δηχθεὶς ἀφῆκεν, εἶτα πρὸς τοὺς παρόντας οὐδὲν οὕτως ἔφη μικρόν ἐστιν, ὃ οὐ δύναται σώζεσθαι τολμῶν ἀμύνεσθαι τοὺς ἐπιχειροῦντας.

Ἐν δέ τινι μάχῃ διὰ τῆς ἀσπίδος ἀκοντισθεὶς καὶ τὸ δόρυ τοῦ τραύματος ἐξελκύσας, αὐτῷ τούτῳ τὸν πολέμιον ἀπέκτεινε. Καὶ πῶς ἐτρώθη ἐρωτηθεὶς, προδούσης με ἔφη τῆς ἀσπίδος.

Ἐξελθὼν δὲ ἐπὶ πόλεμον ἔγραψε τοῖς ἐφόροις, ἅσσα δηλῶμαι, πράξω περὶ τὸν μόλεμον, ἢ τεθνάξομαι

γ.4. Ἐπεὶ

Ἐπεὶ δὲ συνέβη πεσεῖν αὐτὸν ἐλευθεροῦντα τοὺς ἐπὶ θρᾴκης ἕλληνας, οἱ δὲ πεμφθέντες εἰς λακεδαίμονα πρέσβεις τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀρχιλεονίδῃ προσῆλθον, πρῶτον μὲν ἠρώτησεν, εἰ καλῶς ὁ βρασίδας ἐτελεύτησεν, ἐγκωμιαζόντων δὲ τῶν θρᾳκῶν καὶ λεγόντων, ὡς οὐδεὶς ἄλλος ἐστὶ τοιοῦτος, ἀγνοεῖτε εἶπεν ὦ ξένοι, βρασίδας γὰρ ἦν μὲν ἀνὴρ ἀγαθός, πολλοὶ δὲ ἐκείνου κρείσσονες ἐν τῇ σπάρτῃ.

Δαμωνίδας ταχθεὶς ἔσχατος τοῦ χοροῦ ὑπὸ τοῦ τὸν χορὸν ἱστῶντος, εὖ γε εἶπεν ὦ χοραγέ, ἐξεῦρες πῶς καὶ αὕτη ἡ χώρα ἄτιμος οὖσα, ἔντιμος γένηται.

Δάμις πρὸς τὰ ἐπισταλέντα παρὰ τοῦ ἀλεξάνδρου θεὸν εἶναι ψηφίσασθαι, συγχωροῦμεν ἔφη ἀλεξάνδρῳ, ἐὰν θέλῃ θεὸς καλεῖσθαι.

Δαμίνδας φιλίππου ἐμβαλόντος εἰς πελοπόννησον, καὶ εἰπόντος τινὸς κινδυνεύουσι δεινὰ παθεῖν λακεδαιμόνιοι, εἰ μὴ τὰς πρὸς αὐτὸν διαλλαγὰς ποιήσονται, ἀνδρόγυναι εἶπε, τί δὲ ἂν πάθοιμεν δεινὸν θανάτου καταφρονήσαντες.

Δερκυλλίδας πύῤῥου τὴν στρατείαν ἐπὶ τῆς σπαρτιάτιδος ἔχοντος, πεμφθεὶς πρὸς αὐτὸν πρεσβευτής,

του πύῤῥου προστάττοντος καταδέχεσθαι τὸν βασιλέα αὐτῶν κλεώνυμον, ἢ γνώσεσθαι ὡς οὐδενὸς τῶν ἄλλων ἀνδρειότεροι τυγχάνουσιν, ὑποτυχὼν εἶπεν, εἰ μὲν θεός ἐστιν, οὐ φοβούμεθα τοῦτον, οὐδὲν γὰρ ἀδικοῦμεν, εἰ δὲ ἄνθρωπος, οὐχ ἡμῶν γε κρείσσων.

Δημάρατος, ὀρόντου πρὸς αὐτὸν σκληρότερον ὁμιλήσαντος, καὶ εἰπόντος τινὸς σκληρῶς σοι κέχρηται ὀρόντης ὦ δημάρατε, οὐδὲν ἥμαρτεν εἰς ἐμὲ εἶπεν, οἱ γὰρ πρὸς χάριν ὁμιλοῦντες βλάπτουσιν, οὐχ οἱ μετὰ ἀπεχθείας. Ἐρωτήσαντος δέ τινος διατί τοὺς μὲν τὰς ἀσπίδας παρ' αὐτοῖς ἀποβαλόντας ἀτιμοῦσι, τοὺς δὲ τὰ κράνη καὶ τοὺς θώρακας οὐκ ἔτι, ὅτι ἔφη ταῦτα μὲν χάριν ἑαυτῶν περιτίθενται, τὴν δὲ ἀσπίδα, καὶ κοινῆς τάξεως ἕνεκα. Ψάλτου δὲ ἀκροώμενος οὐ κακῶς εἶπε φαίνεταί μοι φλυαρεῖν.

Ἐν δέ τινι συνεδρίῳ ἐρωτώμενος, πότερον διὰ μωρίαν, ἢ δι' ἀπορίαν λόγων σιωπᾷ, ἀλλ' ὅγε μωρὸς οὐκ ἂν δύναιτο σιωπᾶν ἔφη.

Πυθομένου δέ τινος διατί φεύγει τὴν σπάρτην βασιλεὺς ὤν, ὅτι ἔφη κρείσσονες αὐτῆς οἱ νόμοι εἰσί.

Τῶν δὲ περσῶν τινος διὰ τὸ συνεχὲς καὶ δω-

ροδοκίας τὸν ἐρώμενον αὐτοῦ ἀπαγαγόντος, καὶ λέγοντος ὦ λάκων, τεθήρευκά σου τὸν ἐρώμενον, μὰ τοὺς θεοὺς ἔφη, οὐχὶ σύ γε, ἀλλ' ἠγόρακας.

Ἀποστάντος δέ τινος τῶν περσῶν τοῦ βασιλέως, καὶ μεταπεισθέντος ὑπὸ δημαράτου ἐπανελθεῖν, καὶ μέλλοντος τοῦ βασιλέως τὸν πέρσην διαχειρίζεσθαι, αἰσχρὸν ἔφη ὦ βασιλεῦ, ὅτε μὲν ἐχθρὸς ἦν σοι μὴ δύνασθαι δίκην τῆς ἀποστάσεως παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ὅτε δὲ φίλος γέγονεν ἀποκτείνειν.

Πρὸς δὲ τὸν παρασιτοῦντα τοῦ βασιλέως καὶ περὶ τῆς φυγῆς πολλάκις ἐπισκώπτοντα αὐτόν, οὐ μάχομαί σοι ἔφη ὦ ξένε, κατανάλωκα γὰρ τὴν τοῦ βίου τάξιν. Ἐκπρεπὴς ἔφορος φρύνιδος τοῦ μουσικοῦ σκεπάρνῳ τὰς δύο τῶν ἐννέα χορδῶν ἐξέτεμεν, εἰπὼν μὴ κακούργει τὴν μουσικήν.

Ἐπαίνετος πάντων ἔφη τοὺς ψεύστας τῶν ἁμαρτημάτων καὶ τῶν ἀδικημάτων αἰτίους εἶναι.

Εὐβοίδας ἀκούων τινῶν ἐπαινούντων γυναῖκα ἀλλοτρίαν, οὐκ ἀπεδέχετο, φήσας ὅλως περὶ γυναικείας φύσεως παρὰ τοῖς ἔξω λόγον εἶναι οὐδένα δεῖν.

Εὐδαμίδας ὁ ἀρχιδάμου, ἀδελφὸς δὲ ἄγιδος, ἰδὼν

ἰδὼν ξενοκράτην ἐν ἀκαδημίᾳ πρεσβύτερον ἤδη μετὰ τῶν γνωρίμων φιλοσοφοῦντα ἐπύθετο τίς ὁ πρεσβύτης, φαμένου δέ τινος ὅτι σοφὸς ἀνὴρ καὶ τῶν ζητούντων τὴν ἀρετήν, καὶ πότε ἔφη χρήσεται ἐὰν ἄρτι ζητῇ.

Ἀκούσας δὲ φιλοσόφου διαλεχθέντος ὅτι μόνος ἀγαθὸς στρατηγὸς ὁ σοφός ἐστιν, ὁ μὲν λόγος ἔφη θαυμαστός, ὁ δὲ λέγων ἄπιστος, οὐ γὰρ περισεσάλπισται.

Τὴν θέσιν δὲ ξενοκράτους εἰρηκότος καὶ καταπαυομένου, παρῆν ὁ εὐδαμίδας, ὡς δ' εἶπέ τις τῶν μετ' αὐτοῦ, ὅτε πάρεσμεν ἡμεῖς τότε πέπαυται, καλῶς δὲ ἔφη, εἴπερ ἤδη ἔλεξε ταῦτα ἃ ἔχρῃζε, τοῦ δὲ εἰπόντος, καλὸν ἦν ἀκοῦσαι, ἦ καὶ πρὸς δεδειπνηκότα μολόντες, εἶπεν, ἠξιοῦμεν πάλιν αὐτὸν δειπνεῖν. Πυνθανομένου δέ τινος διατί τῶν πολιτῶν αἱρουμένων τὸν πρὸς μακεδόνας πόλεμον αὐτὸς ἡσυχίαν ἄγειν δοκιμάζει, ὅτι ἔφη οὐ χρήζω ψευδομένους αὐτοὺς ἐλέγξαι. Ἑτέρου δὲ προσφερομένου τὰ κατὰ περσῶν ἀριστεῖα, καὶ προτρέποντος ἐπὶ τὸν πόλεμον, ἀγνοεῖν ἔφη μοι δοκεῖς γε ὅτι

ταυτόν

ταυτόν ἐστι χιλίων προβάτων κρατήσαντα, πεντήκοντα λύκοις μάχεσθαι. Χάλτου δέ τινος εὐημερήσαντος, ἠρώτησαν αὐτὸν ποδαπός τις αὐτῷ δοκεῖ εἶναι, μέγας ἔφη κλήκτας ἐν μικρῷ πράγματι.

Ἐπαινοῦντος δέ τινος τὰς ἀθήνας, ἔφη, καὶ τίς ἂν ταύτην τὴν πόλιν δεόντως ἐπαινοίη, ἣν οὐδεὶς ἔστερξε γενόμενος βελτίων. Ἀργείου δέ τινος λέγοντος ὡς φαυλότεροι γίνονται κατὰ τὰς ἀποδημίας οἱ λάκωνες ἐξιστάμενοι τῶν πατρίων νόμων, ἀλλ' οὐχ ὑμεῖς ἔφη εἰς τὴν σπάρτην ἐλθόντες χείρονες, ἀλλὰ βελτίονες γίνεσθε. Ἀλεξάνδρου δὲ κηρύξαντος ἐν ὀλυμπίᾳ κατιέναι τοὺς φυγάδας ἅπαντας εἰς τὴν ἰδίαν, πλὴν θηβαίων, ἀτυχὲς μὲν ἔφη ὦ θηβαῖοι τὸ κήρυγμα, ἀλλ' ἔνδοξον, μόνους γὰρ ὑμᾶς φοβεῖται ἀλέξανδρος. Ἐρωτηθεὶς δὲ τίνος ἕνεκα πρὸ τῶν κινδύνων ταῖς μούσαις σφαγιάζουσιν, ὅπως ἔφη αἱ πράξεις λόγων ἀγαθῶν τυγχάνωσιν. Εὐρυκρατίδας ὁ ἀναξανδρίδου πυθομένου τινὸς διατί περὶ τὰ τῶν συμβολαίων δίκαια ἑκάστης ἡμέρας κρίνουσιν οἱ ἔφοροι, ὅπως ἔφη καὶ ἐν τοῖς πολεμίοις πιστεύωμεν ἀλλήλοις.

Ζευξίδα-

Ζευξίδαμος πυθομένου τινὸς διατί τοὺς περὶ ἀνδρείας νόμους ἀγράφους τηροῦσι, καὶ τοῖς νέοις ἀπογραψάμενοι οὐ διδόασιν ἀναγινώσκειν, ὅτι ἔφη συνεθίζεσθαι δεῖ ταῖς ἀνδραγαθίαις κρεῖττον ἢ ταῖς γραφαῖς προσέχειν. Αἰτωλοῦ δέ τινος λέγοντος, ὅτι τοῖς ἀνδραγαθεῖν βουλομένοις, κρείσσων τῆς εἰρήνης ὁ πόλεμος, οὐ μὰ τοὺς θεοὺς ἔφη, ἀλλὰ τούτοις κρείσσων ὁ θάνατος τῆς ζωῆς.

Ἡρώνδας ἀθήνησιν ἁλόντας τινὸς γραφὴν ἀργίας παρὼν καὶ πυθόμενος, ἐκέλευσεν ὑποδεῖξαι αὐτῷ τὸν τὴν ἐλευθερίαν δίκην ἡττηθέντα.

Θεαρίδας ξίφος ἀκονῶν, ἠρωτήθη εἰ ὀξύ ἐστι, καὶ εἶπεν ὀξύτερον διαβολῆς.

Θεμιστέας προεῖπε μὲν λεωνίδῃ τῷ βασιλεῖ τὴν γενησομένην ἀπώλειαν περὶ θερμοπύλας αὐτοῦ τε καὶ τῶν συστρατευομένων αὐτῷ μάντις ὤν, ἀποπεμπόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ λεωνίδου εἰς τὴν λακεδαίμονα προφάσει τοῦ ἀπαγγεῖλαι τὰ συμβησόμενα, ταῖς δὲ ἀληθείαις ἵνα μὴ προαπόληται, οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἶπε μαχητὴς ἐπέμφθην οὐκ ἀγγελιαφόρος.

Θεόπομπος πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα πῶς ἄν τις ἀσφα-

ἀσφαλῶς τηροίη τὴν βασιλείαν, εἰ τοῖς μὲν φίλοις ἔφη μεταδιδοίη παῤῥησίας δικαίας, τοὺς δὲ ἀρχομένους κατὰ δύναμιν μὴ περιορῴη ἀδικουμένους.

Πρὸς δὲ τὸν ξένον τὸν λέγοντα ὅτι παρὰ τοῖς αὑτοῦ πολίταις καλεῖται φιλολάκων, κρεῖσσον, ἔφη ἦν σε φιλοπολίτην ἢ φιλολάκωνα καλεῖσθαι.

Τοῦ δ' ἐκ τῆς ἤλιδος πρεσβευτοῦ εἰπόντος ὅτι, διὰ τοῦτ' αὐτὸν ἐξαπέστειλαν οἱ πολῖται ὅτι μόνος τὸν λακωνικὸν ἐζήλωσε βίον, καὶ πότερον ἔφη ὁ σὸς ἢ ὁ τῶν ἄλλων πολιτῶν βίος βελτίων ἐστί, τοῦ δὲ εἰπόντος τὸν αὑτοῦ, πῶς οὖν ἂν ἔφη αὕτη ἡ πόλις σώζοιτο ἐν ᾗ πολλῶν ὄντων, εἷς μόνος ἀγαθός ἐστι.

Λέγοντος δέ τινος ὅτι ἡ σπάρτη σώζεται διὰ τοὺς βασιλεῖς ἀρχικοὺς ὄντας, οὐκ ἔφη, ἀλλὰ διὰ τοὺς πολίτας πειθαρχικοὺς ὄντας.

Πυλίων δὲ αὐτῷ μείζονας τιμὰς ψηφισαμένων, ἀντέγραψεν, ὅτι τὰς μὲν μετρίας ὁ χρόνος αὔξει, τὰς δὲ ὑπεραιρούσας, ἀφανίζει.

Θηρυκίων ἐκ Δελφῶν παραγενόμενος ἰδὼν τὸ φιλίππου στρατόπεδον ἐν ἰσθμῷ τὰ στενὰ κατειληφότος, κακοὺς ἔφη πυλωροὺς ὑμᾶς ὦ κορίνθιοι ἡ πελο-

πελο-

πελοπόννησος ἔχει,

Θεκταμένης, καταγνόντων αὐτοῦ θάνατον τῶν ἐφόρων, ἀπῄει μειδιῶν, καί τινος τῶν παρόντων ἐρωτήσαντος εἰ καὶ καταφρονεῖ τῶν τῆς σπάρτης νομίμων, οὐχὶ εἶπεν, ἀλλὰ γέγηθα ὅτι δεῖ με τὴν ζημίαν ἐκτίσαι ταύτην, παρ' οὐδενὸς οὔτε διαιτήσαντά με, οὔτε δανεισάμενον.

Ὑππόδαμος ὅτε ἆγις ἀρχιδάμῳ παρετάσσετο, συμπεμφθεὶς ὑπ' Ἄγιδι εἰς σπάρτην ἐφ' τὰς χρείας παρέχεσθαι, ἀλλ' οὗτος ἔφη, οὔτι κάλλιον θάνατον ἀποθανοῦμαι ὑπὲρ σπάρτης ἀνδραγαθῶν. ἦν δὲ βεβιωκὼς ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα ἔτη, καὶ μετὰ ταῦτα λαβὼν τὰ ὅπλα, στὰς ἐν δεξιᾷ τοῦ βασιλέως μαχόμενος ἀποθνήσκει.

Ὑποκρατίδας πρὸς τὸν τῆς καρίας σατράπην ἐπιστείλαντα, διότι λακεδαιμόνιος ἀνὴρ, ἐπιβουλευόντων τινῶν συνειδὼς τὴν ἐπιβουλὴν κατεσιώπησε, καὶ προσθέντος, πῶς χρήσεται αὐτῷ, ἀντέγραψεν, εἰ μὲν μέγα τι αὐτὸν ἀγαθὸν πεποίηκας, κατάκτανε, εἰ δὲ μὴ

ἐκ τῆς

ἐκ τῆς χώρας ἐξέβαλε δῆλον πρὸς ἀρετὴν ὄντα.

Ἀπαντήσαντος δέ ποτε αὐτῷ μειρακίου ᾧ ἠκολούθει ἐραστής τις, καὶ διατραπέντος μετὰ τούτων ἔφη βαδίζειν δεῖ μεθ' ὧν ὀφθεὶς τὴν αὐτὴν χώραν τηρήσεις. Καλλικρατίδας ναύαρχος τῶν Λυσάνδρου φίλων ἀξιούντων ἐπιτρέψαι αὐτοῖς ἕνα τινὰ τῶν ἐχθρῶν ἀνελεῖν, καὶ λαβεῖν πεντήκοντα τάλαντα, καίτοι σφόδρα δεόμενος χρημάτων εἰς ὀψώνια τοῖς ναύταις, οὐ συνεχώρησε.

Κλέανδρος δὲ σύμβουλος ὢν, ἀλλ' ἔγωγε ἂν ἔλαβον εἶπεν, εἰ σὺ ἤμην. καὶ γὰρ αὐτὸς εἶπεν, εἰ σὺ ἦν. Παραγενόμενος δὲ πρὸς Κῦρον τὸν νεώτερον εἰς Σάρδεις σύμμαχον ὄντα Λακεδαιμονίοις ἐπὶ χρήματα τοῦ ναυτικοῦ, τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐκέλευσεν εἰσαγγεῖλαι, ὅτι βούλεται Κύρῳ ἐντυχεῖν, ὡς δὲ ἤκουσε πίνειν, προσμενῶ εἶπεν ἕως ἂν πίῃ, καὶ τότε μὲν ἀπηλλάγη ὡς ἔγνω οὐχ οἷόν τε εἶναι συμβαλεῖν αὐτῷ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, δόξας ἀγροικότερος εἶναι, τῇ δ' ἐχομένῃ, ὡς πάλιν αὐτὸν πίνειν ἤκουσε καὶ οὐ προϊόντα, φήσας οὐχ οὕτω σπουδαστέον χρήματα λαβεῖν ὡς μηδὲν ἀνάξιον τῆς Σπάρτης ποιεῖν,

ἀπηλλάγη εἰς Ἔφεσον, πολλὰ μὲν ἐπαρώμενος κακὰ τοῖς πρώτοις ἐντρυφηθεῖσιν ὑπὸ βαρβάρων, καὶ διδάξασιν αὐτοὺς ὑβρίζειν διὰ πλοῦτον, ὀμνύε τε πρὸς τοὺς παρόντας ὡς ὅταν πρῶτον εἰς Σπάρτην παραγένηται πάντα ποιήσειν ὑπὲρ τοῦ διαλλάξαι τοὺς Ἕλληνας ὡς φοβερώτεροι τοῖς βαρβάροις εἶεν, καὶ παύσαιντο τῆς ἐκείνων ἐπ' ἀλλήλους δεόμενοι δυνάμεως. Ἐρωτηθεὶς δὲ ὁποῖοί ἂν ἄνδρες εἰσὶν οἱ Ἴωνες, ἐλεύθεροι μὲν ἔφη κακοί, δοῦλοι δὲ ἀγαθοί. Τοῦ δὲ Κύρου τὸν μισθὸν προπέμψαντος τοῖς στρατιώταις καὶ ξένια αὐτῷ, μόνον ἔλαβε τὸν μισθόν, τὰ δὲ ξένια ἀντέπεμψε φήσας μὴ δεῖν φιλίαν αὐτῷ ἰδίαν πρὸς αὐτὸν εἶναι, ἀλλὰ τὴν κοινὴν πρὸς ἅπαντας Λακεδαιμονίους γεγονυῖαν, καὶ αὐτῷ ὑπάρχειν.

Μέλλων δὲ περὶ τὰς Ἀργινούσας ναυμαχεῖν Ἕρμωνος τοῦ κυβερνήτου εἰπόντος ὅτι καλῶς ἔχει ἀποπλεῦσαι, αἱ γὰρ τριήρεις τῶν Ἀθηναίων πολλῷ πλείους εἰσίν, εἶπε καὶ τί τοῦτο, ἀλλὰ φεύγειν αἰσχρὸν καὶ βλαβερὸν τῇ Σπάρτῃ, μένοντα δὲ ἢ ἀποθανεῖν ἢ νικᾶν ἄριστον.

προθυσαμένου δὲ, ὡς ἤκουσε τοῦ μάντεως σημαίνεσθαι διὰ τῶν ἐμπύρων, τοῦ μὲν στρατοῦ, νίκην, τοῦ δὲ στρατηγοῦντος, θάνατον, οὐδὲν καταπλαγεὶς εἶπεν οὐ παρ' ἕνα τὰ σπάρτα, ἀποθανόντος γάρ μου οὐδὲν ἡ πατρὶς ἐλαττωθήσεται, εἴξαντος δὲ τοῖς πολεμίοις ἐλαττωθήσεται, ἀποδείξας οὖν ἀνθ' ἑαυτοῦ κλέανδρον ἡγεμόνα, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν ναυμαχίαν, καὶ μαχόμενος τελευτᾷ. Κλεόμβροτος ὁ παυσανίου ξένου τινὸς διαφερομένου πρὸς τὸν πατέρα περὶ ἀρετῆς, μέχρι τούτου εἶπεν κρείσσων σοῦ ἐστὶν ὁ πατὴρ, μέχρις ἂν καὶ σὺ γεννήσῃς.

Κλεομένης ὁ ἀναξανδρίδεω, τὸν μὲν ὅμηρον λακεδαιμονίων εἶναι ποιητὴν ἔφη, τὸν δὲ ἡσίοδον τῶν εἱλώτων, τὸν μὲν γὰρ ὡς χρὴ πολεμεῖν, τὸν δὲ ὡς χρὴ γεωργεῖν παρηγγελκέναι.

Ανοχὰς δὲ ἔφη μέρους πρὸς ἀργείους ποιησάμενος, φυλάξας αὐτοὺς τῇ τρίτῃ νυκτὶ κοιμωμένους διὰ τὸ πεποιθέναι ταῖς σπονδαῖς, ἐπέθετο, καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους ἔλαβεν, ὀνειδιζόμενος δὲ ἐπὶ τῇ παραβάσει τῶν ὅρκων, οὐκ ἔφη προσομωμοκέναι ταῖς ἡμέραις τὰς νύκτας,

κτας,

κτας, ἄλλως τε καὶ ὅτι ἂν κακόν τις ποιῇ τοὺς πολεμίους, τοῦτο καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρὰ ἀνθρώποις δίκης ὑπέρτερον νομίζεσθαι. Συνέβη δ' αὐτοῦ τοῦ μὲν ἄργους, δι' ὃ παρεσπόνδησεν, ἀποπεσεῖν διὰ τὸ τὰς γυναῖκας τὰ ἀπὸ τῶν ἱερῶν καθελούσας ὅπλα, τούτοις αὐτὸν ἀμύνασθαι, καὶ ὕστερον δὲ τῶν φρενῶν ἔξω γενόμενον δράξασθαι τινὸς μαχαιρίου καὶ αὐτὸν ἀνατεμεῖν ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἕως ἐπὶ τοὺς καιρίους τόπους καὶ οὕτως ἐκλιπεῖν τὸν βίον γελῶντα τε σεσηρότα. Τοῦ δὲ μάντεως ἀποτρέποντος, μὴ ἄγειν ἐπὶ τὴν τῶν ἀργείων πόλιν στράτευμα, τὴν γὰρ ἐπάνοδον αἰσχρὰν γενήσεσθαι, προσελθὼν τῇ πόλει, τὰς μὲν πύλας κεκλεισμένας εἶδε, τὰς δὲ γυναῖκας ἐπὶ τῶν τειχῶν, αὕτη σοι ἔφη ἡ ἐπάνοδος αἰσχρὰ φαίνεται εἶναι, ὧν ἢ τῶν ἀνδρῶν τεθνηκότων, αἱ γυναῖκες τὰς πύλας κεκλείκασι. Πρὸς δὲ τοὺς λοιδοροῦντας αὐτὸν τῶν ἀργείων ὡς ἐπίορκον καὶ ἀσεβῆ, τοῦ μὲν κακῶς λέγειν ἔφη ὑμεῖς κύριοι, τοῦ δὲ κακῶς ὑμᾶς ποιεῖν, ἐγώ.

Τοῖς δὲ ἀπὸ τῆς σάμου πρέσβεσι παρακαλοῦσιν αὐτὸν

δ.2. πολυκράτει

πολυκράτει τῷ τυράννῳ πολεμεῖν, καὶ διὰ τοῦτο
μακρολογοῦσιν ὧν εἰρήκετε ἔφη, τὰ μὲν τῆς ἀρχῆς
οὐ μέμνημαι, διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὰ μέσα οὐ συ-
νίημι, τὰ δὲ ἐπὶ πᾶσιν οὐ δοκιμάζω. Πειρατοῦ
δὲ καταδραμόντος τὴν χώραν καὶ ὡς ἑάλω, λέ-
γοντος ὅτι τροφὴν οὐκ εἶχον τοῖς στρατιώταις
παρέχειν, πρὸς τοὺς ἔχοντας οὖν ἑκοντὶ δὲ οὐκ ἂν
δόντας, βίᾳ ληψόμενος ἦλθον, ἔφη σύντομος ἡ
πονηρία. φαύλου δέ τινος κακῶς αὐτὸν λέγοντος,
ἆρα διὰ τοῦτο ἔφη πάντας σὺ κακῶς λέγεις, ἵνα
ἀπολογούμενοι μὴ εὐκαιρῶμεν περὶ τῆς σῆς κα-
κίας λέγειν; τῶν δὲ πολιτῶν τινὸς λέγοντος
ὅτι τὸν ἀγαθὸν βασιλέα πάντη πάντως πρᾶον εἶ-
ναι δεῖ, οὐκοῦν ἔφη ἄχρι τοῦ μὴ εὐκαταφρόνητον
εἶναι. Ἑλκυσθεὶς δὲ νόσῳ μακρᾷ, ἐπεὶ καθάρ-
ταις καὶ μάντεσι προσεῖχε τὸ πρὶν οὐ προσέχων,
θαυμάζοντος, τί θαυμάζεις ἔφη, οὐ γὰρ εἰμὶ ὁ αὐτὸς
νῦν καὶ τότε, οὐκ ὢν δὲ ὁ αὐτός, οὐ δὲ τὰ αὐτὰ δο-
κιμάζω. Σοφιστοῦ δέ τινος περὶ ἀνδρείας λέ-
γοντος, πλεῖω ἐγέλασε, τοῦ δὲ εἰπόντος, τί γε-
λᾷς κλεόμενες, περὶ ἀνδρείας λέγοντος ἀκούων
καὶ

καὶ ταῦτα βασιλεὺς ὤν, ὅτι ἔφη ὦ ξένε, καὶ ἡ χε-
λιδών, εἰ περὶ αὐτῆς ἂν ἔλεγε, τὸ αὐτὸ ἂν ἐποίουν,
εἰ δὲ ἀετός, πολλὴν ἂν εἶχον ἠρεμίαν.

τῶν δὲ ἀργείων τὴν προτέραν ἧτταν φασκόν-
των ἀναμαχεῖσθαι, θαυμάζω ἔφη εἰ δύο συλλα-
βῶν προσθήκῃ νῦν κρείσσονες ἐγένεσθε, ἢ πρόσθεν
ἦτε. Λοιδοροῦντος δέ τινος αὐτὸν καὶ φήσαν-
τος θρυπτικὸς εἶ ὦ κλεόμενες, ἀλλὰ κρεῖσσον ἔφη
ἢ ἄδικον εἶναι, σὺ δὲ φιλοχρήματος καίπερ ἱκανὰ
κεκτημένος. ψάλτην δέ τις αὐτῷ βουλόμενος
συστῆσαι, τά τε ἄλλα τὸν ἄνδρα ἐπῄνει, καὶ ψάλτην
αὐτὸν ἔφη κράτιστον εἶναι τῶν ἑλλήνων, ὁ δὲ δείξας
τινὰ τῶν πλησίον, νὴ τοὺς θεοὺς ἔφη οὗτος παρ'
ἐμοὶ ψωμοποιός. Μαιάνδρου δὲ τοῦ σάμου τυ-
ράννου διὰ τὴν περσῶν ἔφοδον εἰς σπάρτην φυ-
γόντος, καὶ ἐπιδείξαντος ὅσα κεκόμικε χρήματα
χαριζομένου τε ὅσα βούλεται, ἔλαβε μὲν οὐδέν, εὐλα-
βούμενος δὲ μὴ ἑτέροις τισὶ τῶν ἀστῶν διαδῷ,
πορευθεὶς ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον ἔφη εἶναι τῇ
σπάρτῃ τὸν ξένον ἑαυτοῦ σάμιον ἀπαλλάττεσθαι τῆς
πελοπονήσου, ἵνα μὴ πείσῃ τινὰ τῶν σπαρτιατῶν

 κακὸν

κακὸν γενέσθαι, οἱ δὲ ὑπακούσαντες διεκήρυξαν τὸν Μαίανδρον αὐτῆς ἡμέρας. Εἰπόντος δέ τινος διατί πολεμοῦντας ὑμῖν Ἀργείους πολλάκις κρατήσαντες οὐκ ἀνῃρήκατε, οὐδ' ἀνέλοιμεν ἔφη, ὡς ἂν γυμναστὰς τοῖς νέοισιν ἔχοιμεν.

Πυνθανομένου δέ τινος αὐτοῦ, διατί Σπαρτιάται τοῖς θεοῖς οὐκ ἀνατιθέασι τὰ ἀπὸ τῶν πολεμίων σκῦλα, ὅτι ἔφη ἀπὸ δειλῶν ἐστι, τὰ γοῦν ἀπὸ τῶν κεκτημένων διὰ δειλίαν θηραθέντα, οὔτε τοὺς νέους ὁρᾶν καλόν, οὔτε τοῖς θεοῖς ἀνατιθέναι.

Κλεομένης ὁ Κλεομβρότου, διδόντος αὐτῷ τινος μαχίμους ἀλεκτρυόνας καὶ λέγοντος ὅτι μαχόμενοι ἀποθνήσκουσι περὶ νίκης, τῶν κατακτεινόντων τοίνυν αὐτοὺς τινάς δός μοι, ἐκεῖνοι δὲ τούτων ἀμείνους. Λάβωτας μακρολογοῦντός τινος εἶπε, τί μοι μικρὸν πέρι, μεγάλα φροιμιάζῃ, ὅσον γὰρ εἴη πρᾶγμα, τοσοῦτον καὶ ὁ λόγος ᾧ χρῆσαι.

Λεωτυχίδας ὁ πρῶτος λέγοντός τινος ὡς ἐστὶν εὐμετάβολος, διὰ τοὺς καιροὺς, ἔφη, οὐκ ὡς ὑμεῖς διὰ τὴν αὑτῶν κακίαν. Πρὸς δὲ τὸν ἐρωτῶντα πῶς ἄν τις μάλιστα διαφυλάσσοι τὰ παρόντα τῶν ἀγα-
θῶν,

θῶν, εἶπεν εἰ μὴ πάντα τῇ τύχῃ πιστεύοι.

Ἐρωτηθεὶς δὲ τί δεῖ μάλιστα μανθάνειν τοὺς ἐλευθέρους παῖδας, ταῦτ' ἔφη ὅσα ἂν αὐτοὺς ὠφελήσειεν ἄνδρας γενομένους. Πυνθανομένου δέ τινος διὰ τίνα αἰτίαν ὀλιγοποτοῦσιν οἱ Σπαρτιάται, ἔφη ἵνα μὴ ἄλλοι ὑπὲρ ἡμῶν βουλεύωνται, ἀλλ' ἡμεῖς ὑπὲρ ἄλλων. Λεωτυχίδας ὁ Ἀρίστωνος πρὸς τὸν εἰπόντα ὅτι κακῶς σε οἱ τοῦ Δημαράτου λέγουσι, μὰ τοὺς θεοὺς ἔφη οὐ θαυμάζω, καλῶς γὰρ λέγειν οὐδεὶς ἂν αὐτῶν δυνηθείη.

Τῇ δὲ ἐγγυτέρῳ πύλῃ δράκοντος περὶ τὴν κλεῖν ἑλιχθέντος, καὶ τῶν μάντεων τέρας ἀποφαινομένων εἶναι, οὔτι ἔμοιγε ἔφη δοκεῖ, ἀλλ' εἰ ἡ κλεὶς τῷ δράκοντι περιελίχθη, τέρας ἂν ἦν. Πρὸς Φίλιππον τὸν ὀρφεοτελεστὴν παντελῶς πτωχὸν ὄντα, λέγοντα δὲ ὅτι οἱ παρ' αὐτῷ μυηθέντες μετὰ τὴν τοῦ βίου τελευτὴν εὐδαιμονοῦσι, τί οὖν ὦ ἀνόητε εἶπεν οὐ τὴν ταχίστην ἀποθνήσκεις, ἵνα ἀναπαύσῃ κακοδαιμονίαν τε καὶ πενίαν κλαίων.

Λέων ὁ Εὐρυκρατίδας, ἐρωτηθεὶς ποίαν τις ἂν πόλιν οἰκήσας ἀσφαλῶς οἰκοίη, ὅπου ἔφη μήτε

πλείω μήτε ἐλάσσονα κεκτήσονται οἱ ἐνοικοῦντες, καὶ ὅπως τὸ μὲν δίκαιον ἰσχύσῃ, τὸ δὲ ἄδικον ἀσθενὲς ἔσται. Ὁρῶν δὲ τοὺς ἐν Ὀλυμπίᾳ δρομεῖς σπουδάζοντας περὶ τὴν ἄφεσιν ἵνα πλεονεκτήσωσιν, ὅσῳ μᾶλλον ἔφη οἱ δρομεῖς σπουδάζουσι περὶ τῆς ταχυτῆτος ἢ περὶ τῆς δικαιοσύνης.

Ἀκαίρως δέ τινος περὶ πραγμάτων οὐκ ἀχρήστων διαλεχθέντος, ὦ ξένε εἶπεν οὐκ ἐν δέοντι χρῇ τῷ δέοντι. Λεωνίδας ὁ Ἀναξανδρίδα, ἀδελφὸς δὲ Κλεομένους, πρός τινα εἰπόντα, πλὴν τοῦ βασιλεύειν ἡμῶν οὐδὲν διαφέρεις, ἀλλ' οὐκ ἂν ἔφη, εἰ μὴ βελτίων ἡμῶν ἤμην ἐβασίλευον. Τῆς δὲ γυναικὸς αὐτοῦ Γοργοῦς πυνθανομένης ὅτε εἰς Θερμοπύλας ἐξῄει τῷ Πέρσῃ μαχούμενος εἴτι αὐτῇ ἐντέλλεται, ἔφη ἀγαθοῖς γαμεῖσθαι καὶ ἀγαθὰ τίκτειν. Λεγόντων δὲ τῶν ἐφόρων ὀλίγους ἄγειν αὐτὸν εἰς Θερμοπύλας, ἔφη πρὸς ἣν βαδίζομεν πρᾶξιν. Πάλιν δὲ αὐτοῦ εἰπόντων μήτι ἕτερόν τι διέγνωκας ποιεῖν τὰς παρόδους τῶν βαρβάρων κωλύειν, τῷ λόγῳ ἔφη τῷ δὲ ἔργῳ ἀποθανούμενος ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων.

Γενόμενος δὲ ἐν Θερμοπύλαις πρὸς τοὺς συστρατιώ-
τας

τας εἶπε, λέγοντι τὸν βάρβαρον ἐγγὺς γινόμενον, ἄμμε δὲ χρονοτριβέειν, ἤδη ἢ γὰρ ἥκαμες τοὺς βαρβάρους, ἢ αὐτοὶ τεθνάναι μέλλομες.

Λέγοντος δέ τινος ἀπὸ τῶν οἰστευμάτων τῶν βαρβάρων οὐδὲ τὸν ἥλιον ἰδεῖν ἐστιν, οὐκοῦν ἔφη χάριεν, εἰ ὑπὸ σκιὰν αὐτοῖς μαχεσόμεθα.

Ἄλλου δὲ εἰπόντος πάρεισιν ἐγγὺς ἡμῶν, οὐκοῦν ἔφη καὶ ἡμεῖς αὐτῶν ἐγγύς.

Εἰπόντος δέ τινος πρὸς πολλοὺς ὦ Λεωνίδα μετ' ὀλίγων διακινδυνεύσων οὕτω πάρει; εἰ μὲν οἴεσθέ με ἔφη τῷ πλήθει, οὐδὲ ἡ πᾶσα Ἑλλὰς ἀρκεῖ, βραχεῖα γὰρ μοῖρα τοῦ ἐκείνων πλήθους ἐστίν, εἰ δὲ ταῖς ἀρεταῖς, καὶ οὗτος ὁ ἀριθμὸς ἱκανός.

Ἄλλου δὲ τὰ αὐτὰ λέγοντος καὶ μὴν εἶπε πολλοὺς ἐπάγομαι ὡς ἀποθανουμένους.

Ξέρξου δὲ γράψαντος αὐτῷ ἔξεστί σοι μὴ θεομαχοῦντι, μετ' ἐμοῦ δὲ τασσομένῳ τῆς Ἑλλάδος μοναρχεῖν, ἀντέγραψεν εἰ τὰ καλὰ τοῦ βίου γινώσκεις, ἀπέσχου ἂν τῆς τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμίας, ἐμοὶ δὲ κρείσσων ὁ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος θάνατος τοῦ μοναρχεῖν τῶν ὁμοφύλων. Πάλιν δὲ τοῦ Ξέρξου
γράψαντος

γράψαντος, πέμψον τὰ ὅπλα, ἀντέγραψε, μολὼν λαβέ. Βουλομένου δ' αὐτοῦ ἤδη τοῖς πολεμίοις ἐπιτίθεσθαι οἱ πολέμαρχοι πρὸς αὐτὸν ἔφασαν, ὅτι δεῖ προσμένειν αὐτὸν τοὺς ἄλλους συμμάχους, οὐ γὰρ ἔφη πάρεισιν οἱ μάχεσθαι μέλλοντες, ἢ οὐκ ἴστε ὅτι μόνοι πρὸς τοὺς πολεμίους μάχονται οἱ τοὺς βασιλέας αἰδούμενοι καὶ φοβούμενοι.

Τοῖς δὲ στρατιώταις παρήγγελεν ἀριστοποιεῖσθαι ὡς ἐν ᾅδου δειπνοποιησομένους.

Ἐρωτηθεὶς δὲ διατί οἱ ἄριστοι τὸν ἔνδοξον θάνατον, πρὸ τῆς ἀδόξου προκρίνουσι ζωῆς, ὅτι ἔφη τὸ μὲν τῆς φύσεως ἴδιον, τὸ δὲ αὐτῶν εἶναι νομίζουσι.

Τοὺς δ' ἠϊθέους βουλόμενος σῶσαι καὶ ἐπιστάμενος ἄντικρυς οὐκ ἀνεξομένους, σκυτάλας δοὺς καὶ τὸν ἕνα αὐτῶν πρὸς τοὺς ἐφόρους ἔπεμψε, καὶ τῶν τελείων δὲ τρεῖς ἐβουλήθη διασῶσαι, οἱ δὲ συννοήσαντες, οὐκ ἠνέχοντο λαβεῖν τὰς σκυτάλας, ὧν ὁ μὲν εἶπεν, οὐ κῆρυξ, ἀλλὰ μαχητὰς ἀκολούθησα, ὁ δὲ δεύτερος αὐτοῦ μένων, κρείσσων ἂν εἴη, ὁ δὲ τρίτος, οὐχ ὕστερος τούτων, πρῶτος δὲ μαχήσομαι.

Λοχαγὸς ὁ Πολυαινίδου καὶ Σείρωνος πατὴρ ἀπαγ-

γείλαν-

γείλαντός τινος αὐτῷ ὅτι τῶν υἱῶν τέθνηκεν ὁ ἕτερος, πάλαι ᾔδειν ἔφη ὅτι ἀποθανεῖν αὐτὸν ἔδει.

Λυκοῦργος ὁ νομοθέτης βουλόμενος ἐκ τῆς προϋπαρχούσης διαίτης τοὺς πολίτας εἰς σωφρονεστέραν βίου τάξιν μετάγειν καὶ καλοκαγαθικοὺς ἀπεργάζεσθαι, ἁβροδίαιτοι γὰρ ἦσαν, δύο σκύλακας ἀνέτρεψε τοῦ αὐτοῦ πατρὸς καὶ μητρὸς γενομένους, καὶ τὸν μὲν εἴθισε περὶ λιχνείας οἴκοι ἐάσας, τὸν δὲ ἐπαγόμενος ἤσκησε περὶ κυνηγέσιαν, ἔπειτα ἀγαγὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἔθηκεν ἀκάνθας καὶ λιχνείας τινάς, ἀφῆκε δὲ καὶ λαγὼν, ἐπὶ τὰ συνήθη δ' ἑκατέρου ὁρμήσαντος, καὶ θατέρου τὸν λαγὼν χειρωσαμένου, εἶπεν ὁρᾶτε ὦ πολῖται ὅτι ταυτοῦ γένους ὑπάρχοντες ἐν τῇ τοῦ βίου ἀγωγῇ παραπολὺ ἀλλήλων διάφοροι ἀπέβησαν, καὶ ποιητικωτέρα τῆς φύσεως ἡ ἄσκησις πρὸς τὰ καλὰ τυγχάνει; Τινὲς δέ φασιν, οὐ παρῆγε σκύλακας οἱ ἐκ τῶν αὐτῶν γεγονότες ἐτύγχανον, ἀλλ' ὁ μὲν ἐξ οἰκουρῶν, ἕτερος δὲ κυνηγετῶν, κἄπειτα τὸν μὲν ἐκ τοῦ χείρονος γένους πρὸς τὰ κυνηγέσια ἤσκησε,

τὸν δὲ

τὸν δὲ ἐκ τοῦ ἀμείνονος περὶ λιχνείας μόνον ἤσκησε, εἶθ' ἑκάστου ἐφ' ἃ εἴθιστο ὁρμήσαντος φανερὸν ποιήσας, ὅσον ἡ ἀγωγὴ πρὸς τὰ ἀμείνω καὶ χεῖρω συλλαμβάνεται εἶπεν, οὐκοῦν καὶ ἡμᾶς ὦ πολῖται, οὐδὲν ἡ παρὰ τοῖς πολλοῖς θαυμαζομένη εὐγένεια καὶ τὸ ἀφ' Ἡρακλέους εἶναι ὀνίνησιν, εἰ μὴ πράττωμεν δι' ἃ ἐκεῖνος ἁπάντων ἀνθρώπων ἐπιδοξότερος καὶ εὐγενέστερος ἐφάνη, ἀσκούμενοι καὶ μανθάνοντες καλὰ δι' ὅλου τοῦ βίου.

Ἀνάδασμον δὲ τῆς γῆς ποιήσας καὶ ἅπασιν ἴσον κλῆρον τοῖς πολίταις νείμας, λέγεται ὕστερον ποτὲ χρόνῳ τὴν χώραν διερχόμενος ἐξ ἀποδημίας ἄρτι τεθερισμένην, ἰδὼν τοὺς σωροὺς κειμένους παρ' ἀλλήλους καὶ ὁμαλοὺς ἡσθῆναι, καὶ μειδιάσαντα εἰπεῖν πρὸς τοὺς παρόντας, ὡς ἡ λακωνικὴ φαίνεται πᾶσα πολλῶν ἀδελφῶν εἶναι νεωστὶ νενεμημένων. καὶ τῶν χρεῶν δὲ ἀποκοπὰς εἰσηγησάμενος, ἐπεχείρησε καὶ τὰ κατ' οἶκον ὄντα πάντα ἐξίσου διαιρεῖν, ὅπως παντάπασι ἐξέλῃ τὸ ἄνισον καὶ ἀνώμαλον. ἐπεὶ δὲ χαλεπῶς ἑώρα προσδεξομένους τὴν ἄντικρυς ἀφαίρεσιν, τό τε χρυσοῦν καὶ ἀργυ-

ροῦ

ροῦν νόμισμα ἠκύρωσε, μόνῳ δὲ τῷ σιδηρῷ προσέταξε χρῆσθαι, καὶ μέχρις οὗ δεῖ ἔχειν τὴν ὅλην ὕπαρξιν πρὸς ἀμοιβὴν τούτου περιώρισε. τούτου δὲ γενομένου, ἐξέπεσε τῆς Λακεδαίμονος ἀδικία πᾶσα, οὔτε γὰρ κλέπτειν, οὔτε δωροδοκεῖν, οὔτε ἀποστερεῖν ἢ ἁρπάζειν ἔτι ἠδύνατό τις, ὃ μήτε κατακρύψαι δυνατὸν ἦν, μήτε κτήσασθαι ζηλωτὴν, μήτε χρήσασθαι ἀκίνδυνον, μήτε ἐξάγειν ἢ ἐπάγειν ἀσφαλές.

Πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἁπάντων τῶν περισσῶν ξενηλασίαν ἐποιήσατο, διὸ οὔτε ἔμπορος, οὔτε σοφιστὴς, οὔτε μάντις ἢ ἀγύρτης, οὔτε τῶν κατασκευασμάτων δημιουργὸς εἰσῄει εἰς τὴν Σπάρτην, οὐ δὲ γὰρ νόμισμα παρ' αὐτοῖς εὔχρηστον εἴασε, μόνον δὲ τὸ σιδηροῦν εἰσηγήσατο, ὃ ἐστι μνᾶ ὁλκὴ αἰγιναῖα, δυνάμει δὲ χαλκοῖ τέσσαρες. ἐπιθέσθαι δὲ τῇ τρυφῇ καὶ τὸν ζῆλον ἀφελέσθαι τοῦ πλούτου διανοηθεὶς, τὰ συσσίτια εἰσηγήσατο. πρὸς γοῦν τοὺς ἐπιζητοῦντας διατί ταῦτα συνεστήσατο, καὶ μεθ' ὅπλων κατ' ὀλίγους τοὺς πολίτας διῄρηκεν, ὅπως εἶπεν ἐξ ἑτοίμου τὰ παραγγελλόμενα δέχωνται, καὶ ἐάν τι νεωτερίζωσιν, ἐν ὀλίγοις ᾖ τὸ ἁμπλάκημα, ἰσομοιρίαν τε

τῆς

τῆς τροφῆς καὶ πόσεως ᾖ, καὶ μήτε πόσει τινὶ ἢ βρώσει, ἀλλὰ μηδὲ στρωμνῇ ἢ σκεύεσιν ἢ ἄλλῳ τινὶ τὸ σύνολον πλέον ἔχῃ ὁ πλούσιος τοῦ πένητος.

Ἄζηλον δὲ ποιήσας τὸν πλοῦτον οὐδενὸς οὐδὲ χρῆσθαι οὐδὲ ἐπιδεῖξαι δυναμένου, ἔλεγε πρὸς τοὺς συνήθεις, ὡς καλόν ἐστιν ὦ ἑταῖροι διὰ τῶν ἔργων ἐπιδεῖξαι τὸν πλοῦτον ὁποῖός ἐστι τῇ ἀληθείᾳ ὅτι τυφλός. παρεφύλαξε δὲ ὥστε μηδὲ οἴκοι προδειπνήσαντας ἐξεῖναι βαδίζειν ἐπὶ τὰ συσσίτια πεπληρωμένους ἑτέρων ἐδεσμάτων ἢ πεμμάτων, ἐκάκιζον δὲ οἱ λοιποὶ τὸν μὴ πίνοντα ἢ φαγόντα μετ᾽ αὐτῶν ὡς ἀκρατῆ καὶ πρὸς τὴν κοινὴν ἀπομαλακιζόμενον δίαιταν. ἐζημιοῦτο δὲ καὶ ὁ φανερὸς γενόμενος.

Ἄγιδος οὖν μετὰ πολὺν χρόνον τοῦ βασιλέως ἐπανελθόντος ἀπὸ στρατείας, καταπεπολεμηκότος δὲ Ἀθηναίους, βουλομένου παρὰ τῇ γυναικὶ μιᾷ ἡμέρᾳ δειπνῆσαι, καὶ μεταπεμπομένου τὰς μερίδας, οὐκ ἔπεμψαν οἱ πολέμαρχοι, μεθ᾽ ἡμέραν δὲ φανεροῦ γενομένου τοῖς ἐφόροις, ἐζημιώθη ὑπ᾽ αὐτῶν.

Πρὸς οὖν τὰ τοιαῦτα τῶν νομοθετημάτων χαλεπήναντες οἱ ἔφοροι, ἐπισυνέστησαν καὶ ἐβλασφήμουν

μὲν

μὲν αὐτὸν καὶ ἔβαλλον καταλεῦσαι βουλόμενοι, διωκόμενος δὲ διέπεσε διὰ τῆς ἀγορᾶς, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἔφθασεν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς καταφυγών.

Ἄλκανδρος δὲ ἐπιστραφέντος αὐτοῦ διώκων τῇ βακτηρίᾳ τὸν ὀφθαλμὸν ἐξέκοψεν αὐτοῦ, τοῦτον δὲ κοινῷ δόγματι παραλαβὼν ἐπὶ τιμωρίᾳ, οὔτε κακῶς διέθηκεν, οὔτε ἐμέμψατο, συνδιαιτώμενον δὲ ἔχων, ἐπέδειξεν ἐπαινέτην αὐτοῦ τε καὶ τῆς διαίτης ἣν εἶχε σὺν αὐτῷ, καὶ καθόλου τῆς ἀγωγῆς ἐραστήν, τοῦ δὲ πάθους ὑπόμνημα ἱδρύσατο ἐν τῷ τῆς Χαλκιοίκου τεμένει ἱερὸν Ἀθηνᾶς ὀπτιλλέτιν προσαγορεύσας, τοὺς γὰρ ὀφθαλμοὺς ὄπτιλλους οἱ τῇδε Δωριεῖς λέγουσι.

Ἐρωτηθεὶς δὲ διατί οὐκ ἐχρήσατο νόμοις ἐγγράφοις, ὅτι ἔφη οἱ πεπαιδευμένοι καὶ ἀχθέντες τῇ προσηκούσῃ ἀγωγῇ τὸ τοῦ καιροῦ χρήσιμον δοκιμάζουσι.

Πάλιν δὲ ἐπιζητούντων τινῶν διατί ὀροφὴν ἀπὸ πελέκεως ταῖς οἰκίαις ἐπιτιθέναι προσέταξε, θύραν δ᾽ ἀπὸ πρίονος μόνου καὶ μηδενὸς τῶν ἄλλων ἐργαλείων, ὅπως ἂν ἔφη μετριάζοιεν οἱ πολῖται περὶ

πάντα

πάντα ὅσα εἰς τὴν οἰκίαν εἰσάγουσι, καὶ μηδὲν τῶν παρ' ἄλλοις ζηλουμένων ἔχωσιν.

Ἐκ δὲ ταύτης τῆς συνηθείας φασὶ καὶ Λεωτυχίδην τὸν πρῶτον βασιλέα δειπνοῦντα παρά τινι, καὶ θεασάμενον τῆς στέγης τοῦ οἴκου τὴν παρασκευὴν πολυτελῆ καὶ φατνωματικὴν, ἠρώτησε τὸν ξένον, εἰ τετράγωνα παρ' αὐτοῖς ξύλα φύεται. Ἐρωτηθεὶς δὲ διατί ἐκώλυσεν ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς πολεμίους πολλάκις στρατεύεσθαι, ἔφη ἵνα μὴ πολλάκις ἀμύνεσθαι συνεθιζόμενοι, ἔμπειροι πολέμου γίνωνται.

Διὸ καὶ Ἀγησιλάῳ ἔγκλημα οὐ βραχὺ ἔδοξεν εἶναι, ταῖς εἰς τὴν Βοιωτίαν συνεχέσιν εἰσβολαῖς καὶ στρατείαις, τοὺς Θηβαίους ἀντιπάλους Λακεδαιμονίοις κατασκευάσαντος. Ἄλλου δὲ ἐπιζητοῦντος διὰ τί τὰ σώματα τῶν παρθένων δρόμοις καὶ πάλαις καὶ βολαῖς δίσκων καὶ ἀκοντίων διεπόνησεν, ἵν' ἔφη ἡ τῶν γεννωμένων ῥίζωσις, ἰσχυρὰ ἐν ἰσχυροῖς σώμασιν ἀρχὴν λαβοῦσα καλῶς βλαστάνῃ, αὗταί τε μετὰ ῥώμης τοὺς τόκους ὑπομένουσαι, ῥᾳδίως τε ἅμα καὶ καλῶς ἀγωνίζωνται πρὸς τὰς ὠδῖνας, καὶ εἴ τις ἀνάγκη γένοιτο, δύνωνται ὑπὲρ αὑτῶν

καὶ

καὶ τέκνων καὶ τῆς πατρίδος μάχεσθαι.

Μεμφομένων δέ τινων τὸ γύμνωσιν τῶν παρθένων ἐν ταῖς πομπαῖς καὶ τὴν αἰτίαν ζητούντων, ἵν' ἔφη τὰ αὐτὰ τοῖς ἀνδράσιν ἐπιτηδεύουσαι, μηδὲν μεῖον ἔχωσι μήτε κατὰ σώματος ἰσχὺν καὶ ὑγείαν μήτε κατὰ ψυχῆς φιλοθυμίαν καὶ ἀρετήν.

Δόξης δὲ τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς ὑπερφρονοῦσιν. ὅθεν καὶ περὶ Γοργοῦς ἱστορεῖται τῆς Λεωνίδου γυναικὸς τοιοῦτον. εἰπούσης γάρ τινος ὡς ἔοικεν ξένης πρὸς αὐτὴν, ὡς μόναι τῶν ἀνδρῶν ἄρχετε ὑμεῖς αἱ Λάκαιναι, ἀπεκρίνατο, μόναι γὰρ ἡμεῖς ἄνδρας τίκτομεν. Εἴρξας δὲ τοὺς ἀγάμους τῆς ἐν ταῖς γυμνοπαιδίαις θέας, καὶ ἀτιμίαν προσθεὶς, πολλὴν πρόνοιαν ἐποιήσατο τῆς παιδοποιίας. τιμῆς δὲ καὶ θεραπείας ἣν νέοι πρεσβυτέροις παρεῖχον ἐστέρησε.

Καὶ τὸ πρὸς Δερκυλλίδαν ῥηθὲν οὐδεὶς ἐμέμψατο καίπερ εὐδόκιμον ὄντα στρατηγόν, ἐπιόντι γὰρ αὐτῷ τῶν νεωτέρων τίς, ἕδρας οὐχ ὑπεῖξεν εἰπών, οὐδὲ γ' ἐμοὶ σὺ τὸν ὑπείξοντα ἐγέννησας. Πυνθανομένου δέ τινος διατί τὰς κόρας ἐνομοθέτησεν ἀπροίκους ἐκδίδοσθαι, ὅπως ἔφη μήτε δι'

E.I. ἔνδειαν

ἔνδειαν ἄγαμοι τινὲς ἐαθῶσι, μήτε διὰ περιουσίαν σπουδάζωνται, ἕκαστος δὲ εἰς τὸν τρόπον τῆς παιδὸς ἀφορῶν, ἀρετὴν τὴν αἵρεσιν ποιῶνται, διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸν καλλωπισμὸν τῆς πόλεως ἀπήλασεν.

Ὁρίσαντος δὲ αὐτοῦ καὶ τὸν χρόνον τῶν τε γαμουμένων καὶ τῶν γαμούντων, πρὸς τὸν ζητοῦντα, ἵνα ἔφη τὰ γεννόμενα ἰσχυρὰ ᾖ ἐκ τελείων γεννόμενα. Πρὸς δὲ τὸν θαυμάζοντα διότι τὸν γεγαμηκότα ἀπεῖρξε μὴ συγκοιμᾶσθαι τῇ γεγαμημένῃ, προσέταξε δὲ τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας συνεῖναι τοῖς ἡλικιώταις καὶ τὰς νύκτας ὅλας συναναπαύεσθαι, τῇ δὲ νύμφῃ κρύφα καὶ μετ' εὐλαβείας συνεῖναι, ὅπως ἔφη καὶ τοῖς σώμασιν ἰσχυροὶ ὦσι διακορεῖς μὴ γενόμενοι, καὶ πρὸς φιλίαν ἀεὶ καινοὶ ὑπάρχωσι, καὶ τὰ ἔγγονα ἐρρωμενέστερα παρέχωσι. Καὶ τὸ μὲν μύρον ἐξέλασεν ὡς τοῦ ἐλαίου φθορὰν καὶ ὄλεθρον, τὴν δὲ βαφικὴν ὡς κολακίαν αἰσθήσεως. Πᾶσι δὲ τοῖς περὶ τὸν τοῦ σώματος καλλωπισμὸν δημιουργοῖς ἀνεπίβατον ἐποίησε τὴν Σπάρτην, ὡς διὰ τῆς κακοτεχνίας τὰς τέχνας λυμαινομένοις.

Τοσαύτη

Τοσαύτη δὲ ἦν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους σωφροσύνη τῶν γυναικῶν καὶ τοσοῦτον ἀπεῖχε τῆς ὕστερον περὶ αὐτὰς εὐχερείας, ὡς πρότερον ἄπιστον εἶναι τὸ τῆς μοιχίας παρ' αὐταῖς, καὶ λόγος ἀπομνημονεύεται γεραδάτα τινὸς σπαρτιάτου τῶν σφόδρα παλαιῶν, ὃς ἐρωτηθεὶς ὑπὸ ξένου, τί πάσχουσιν οἱ μοιχοὶ παρ' αὐτοῖς, οὐδὲν δ' ὁρᾶν περὶ τούτου νενομοθετημένον ὑπὸ λυκούργου εἶπεν, οὐδεὶς ὦ ξένε γίνεται μοιχὸς παρ' ἡμῖν, ἐκείνου δὲ ὑπολαβόντος, ἂν οὖν γένηται, ταυτὸν ἔφη ὁ γεραδάτας, πῶς ἂν ἔφη μοιχὸς ἐν σπάρτῃ γένοιτο, ἐν ᾗ πλοῦτος μὲν καὶ τρυφὴ καὶ καλλωπισμὸς ἀτιμάζονται, αἰδὼς δὲ καὶ εὐκοσμία καὶ τῶν ἡγουμένων πειθὼ πρεσβεύονται. Πρὸς δὲ τὸν ἀξιοῦντα δημοκρατίαν ἐν τῇ πόλει καταστήσασθαι, ὁ λυκοῦργος εἶπε, σὺ πρῶτος ἐν τῇ οἰκίᾳ σου ποίησον δημοκρατίαν.

Πυνθανομένου δέ τινος διατί μικρὰς οὕτω καὶ εὐτελεῖς ἔταξε τὰς θυσίας, ὅπως ἔφη μηδέποτε τιμοῦντες τὸ θεῖον διαλείπωμεν. Μόνα δὲ ταῦτα τῶν ἀθλημάτων ἐφέντος αὐτοῦ τοῖς πολίταις ἀγωνίζεσθαι, ὅπου ἡ χεὶρ οὐκ ἀνατείνεται,

ε.2. ἐπύθετο

ἐπύθετό τις τὴν αἰτίαν, ὁ δὲ ὅπως εἶπε μηδεὶς αὐτῶν ἐν τῷ πίνειν ἀπαυδᾶν ἐθίζηται. Ἐρωτῶντος δέ τινος διατί πυκνὰ μεταστρατοπεδεύειν κελεύει, ὅπως εἶπε πλείω τοὺς ἐχθροὺς βλάπτοιμεν. Ἄλλου δ' ἐπιζητοῦντος, διατί πυργομαχεῖν ἀπεῖπε, ἵνα ἔφη μὴ ὑπὸ γυναικὸς ἢ παιδὸς ἤ τινος παραπλησίου ἀνθρώπου οἱ ἀμείνονες ἀποθνήσκωσιν.

Τοῖς δὲ συμβουλευομένοις Θηβαίων περὶ τῆς ἱερουργίας καὶ τοῦ πένθους ἣν ποιοῦνται τῇ Λευκοθέᾳ, συνεβούλευσεν, εἰ μὲν θεὸν ἡγοῦνται, μὴ θρηνεῖν, εἰ δὲ ἄνθρωπον, μὴ ἱερουργεῖν ὡς θεῷ. Πρὸς δὲ τοὺς ἐπιζητοῦντας τῶν πολιτῶν πῶς ἂν πολεμίων ἔφοδον ἀλεξοίμεθα, ἐὰν πτωχοὶ ἔφη ἦτε καὶ μὴ μεῖζον ἅτερος θατέρου ἐρεείνη. Καὶ πάλιν ἐπιζητούντων περὶ τειχῶν, οὐκ ἔφη πόλιν εἶναι ἀτείχιστον, ἥ τις ἀνδράσι καὶ οὐ πλίνθοις ἐστεφάνωται.

Ἐπεμέλοντο δὲ οἱ Σπαρτιᾶται καὶ τῆς κόμης, ἀπομνημονεύοντές τινα Λυκούργου λόγον περὶ τούτου ὅτι τοὺς μὲν καλοὺς εὐπρεπεστέρους ποιεῖ, τοὺς δὲ αἰσχροὺς φοβερωτέρους. Παρήγγελε δὲ ἐν τοῖς πολέμοις τρεψαμένους καὶ νικήσαντας μέχρι τοῦ βεβαιάσασθαι

τὸ

τὸ νίκημα ἐπιδιώκειν, εἶτα εὐθὺς ἀναχωρεῖν, οὔτε ἑλληνικὸν φονεύειν τοὺς παρακεχωρηκότας φάσκων, ἀλλὰ καὶ χρήσιμον, εἰδότας γε τοὺς μαχομένους πρὸς αὐτοὺς ὅτι φείδονται μὲν τῶν ἐνδιδόντων, ἀναιροῦσι δὲ τοὺς ὑφισταμένους, τὸ μένειν τοῦ φεύγειν ὠφελιμώτερον ἡγήσασθαι. Πυνθανομένου δέ τινος διατί τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς ἀπηγόρευσε σκυλεύειν, ὅπως ἔφη μὴ κυπτάζοντες περὶ τὰ σκῦλα τῆς μάχης ἀμελῶσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν πενίαν ἅμα τῇ τάξει διασώζωσι. Λύσανδρος προσπέμψαντος αὐτῷ τοῦ Διονυσίου δύο στολάς, καὶ κελεύσαντος, ἣν βούλεται ἑλέσθαι τῇ θυγατρὶ κομίζειν, αὐτὴν ἐκείνην ἔφη βέλτιον αἱρήσεσθαι, καὶ λαβὼν ἀμφοτέρας ἀπῆλθεν. Ὁ δὲ Λύσανδρος δεινὸς σοφιστὴς γενόμενος, καὶ ἀπάταις τὰ πολλὰ ποικίλλων, τὸ δίκαιον ἐν μόνῳ τῷ λυσιτελεῖ τιθέμενος, καὶ τὸ καλὸν ἐν τῷ συμφέροντι, τὸ ἀληθὲς ἔλεγε τοῦ ψεύδους κρεῖττον εἶναι, ἑκατέρου δὲ τῇ χρείᾳ τὴν ἀξίαν καὶ τὴν τιμὴν ὁρίζεσθαι. Πρὸς δὲ τοὺς ψέγοντας αὐτὸν ἐπὶ τῷ δι' ἀπάτης τὰ πλεῖστα πράττειν ὡς ἀνάξιον τοῦ Ἡρακλέους καὶ δόλῳ, οὐκ ἄντικρυς κατορθοῦντα, γελῶν ἔλεγεν

ὅπου

ἔλεγεν ὅπου μὴ ἐφικνῆται τῇ λεοντῇ προσραπτέον εἶναι τὴν ἀλωπεκῆν. Ἀπομεμφομένων δὲ ἑτέρων αὐτὸν ἐπὶ ταῖς παραβάσεσι τῶν ὅρκων, οὓς ἐν Μιλήτῳ ἐποιήσατο, ἔλεγε τοὺς μὲν παῖδας ἀστραγάλοις δεῖν ἐξαπατᾶν, τοὺς δὲ ἄνδρας ὅρκοις.

Νικήσας δὲ τοὺς Ἀθηναίους διὰ τῆς ἐνέδρας περὶ αἰγὸς ποταμοὺς καὶ λιμῷ πιέσας αὐτοὺς, παρεστήσατο τὴν πόλιν, καὶ ἔγραψε τοῖς ἐφόροις, ἑάλωκαν ταὶ Ἀθᾶναι. Πρὸς Ἀργείους δὲ, περὶ γῆς ὅρων ἀμφισβητοῦντας πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ δικαιότερα λέγειν αὑτοὺς φάσκοντας, σπασάμενος τὴν μάχαιραν, ὁ ταύτης ἔφη κρατῶν, βέλτιστα περὶ γῆς ὅρων διαλέγεται. Τοὺς δὲ Βοιωτοὺς ἐπαμφοτερίζοντας ὅτε διῄει τὴν χώραν ὁρῶν προσέπεμψε, πυνθανόμενος πότερον ὀρθοῖς τοῖς δόρασιν, ἢ κεκλιμένοις διαπορεύηται τὴν χώραν αὐτῶν. Μεγαρέως δὲ ἀνδρὸς ἐν τῷ κοινῷ συλλόγῳ παρρησίᾳ χρησαμένου πρὸς αὐτὸν, οἱ λόγοι σου εἶπεν ὦ ξένε πόλεως δέονται. Ἐπεὶ δὲ Κορινθίων ἀφεστώτων διερχόμενος παρὰ τὰ τείχη τοὺς Λακεδαιμονίους ἑώρα προσβάλλειν ὀκνοῦντας, καὶ λαγώς τις ὤφθη διαπη-

διῶν

διῶν τὴν τάφρον, οὐκ αἰσχύνεσθε εἶπεν ὦ Σπαρτιᾶται τοιούτους φοβούμενοι πολεμίους, ὧν δι᾽ ἀργείαν οἱ λαγωοὶ τοῖς τείχεσιν ἐγκαθεύδουσιν; Ἐν δὲ Σαμοθρᾴκῃ χρηστηριαζομένῳ αὐτῷ ὁ ἱερεὺς ἐκέλευσεν εἰπεῖν, ὅ,τι ἀνομώτατον ἔργον αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ πέπρακται, πότερον οὖν σοῦ τοῦτο κελεύσαντος, ἢ τῶν θεῶν, τοῦτο δεῖ ποιεῖν ἐπηρώτησε, φοβουμένου δὲ τῶν θεῶν, σὺ τοίνυν ἔφη ἐκποδών μοι κατάστηθι, κἀκείνοις ἐρῶ, ἐὰν πυνθάνωνται. Πέρσου δὲ ἐρωτήσαντος ποίαν μάλιστα ἐπαινεῖ πολιτείαν, ἥ τις ἔφη τοῖς ἀνδρείοις καὶ δειλοῖς τὰ προσήκοντα ἀποδίδωσι.

Πρὸς δὲ τὸν εἰπόντα, ὅτι ἐπαινοίη αὐτὸν καὶ ὑπερασπίζοιτο, δύο βοῦς ἔφη ἐν ἀγρῷ ἔχω, σιγώντων δὲ ἀμφοτέρων, ἀκριβῶς ἐπίσταμαι τόν τε ἀργὸν, καὶ τὸν ἐργαζόμενον.

Λοιδορουμένου δέ τινος αὐτῷ εἶπε, λέγε πυκνῶς ὦ ξενύλλιον λέγε μηδὲν ἐλλείπων, ἄν σου δύνῃ τὰν ψυχὰν κενῶσαι κακῶν ὧν ἔοικας πλήρης εἶναι.

Χρόνῳ δὲ ὕστερον μετὰ τὴν τελευτὴν ἀντιλογίας συμμαχικῆς γινομένης, Ἀγησίλαος ἦλθεν ἐπὶ τὴν τοῦ Λυσάνδρου οἰκίαν, ὅπως τὰ περὶ αὐτῆς γράμματα διασκέ-

e.4. διασκέ

διασκέψηται, ταῦτα γὰρ παρ' αὐτῷ κατέχειν ὁ λύσανδρος, εὗρε δὲ καὶ βιβλίον γεγραμμένον τῷ λυσάνδρῳ περὶ τῆς πολιτείας, ὡς δεῖ τὴν εὐρυπωντιδῶν καὶ ἀγιδῶν τὴν βασιλείαν ἀφελομένους εἰς μέσον θεῖναι, καὶ ποιεῖσθαι τὴν αἵρεσιν ἐκ τῶν ἀρίστων, ἵνα μὴ τῶν ἀφ' ἡρακλέους, ἀλλ' οἷος ἡρακλῆς τῇ ἀρετῇ κρινόμενος τὸ γέρας ᾖ, ᾗ κἀκεῖνος εἰς θεῶν τιμὰς ἀνήχθη, καὶ τοῦτον λόγον ὥρμησε μὲν εἰς τοὺς πολίτας διενεγκεῖν καὶ παραδεικνύναι τὸν λύσανδρον οἷος ὢν πολίτης διαλανθάνοι, καὶ ἐπὶ διαβολῇ τῶν λυσάνδρου φίλων. κρατίδην δέ φασι πότε προεστῶτα τῶν ἐφόρων εὐλαβηθέντα, μὴ πείσῃ ἀναγνωσθεὶς ὁ λόγος, ἐπιλαβέσθαι τοῦ ἀγησιλάου καὶ εἰπεῖν, ὡς οὐ δεῖ ἀνορύττειν τὸν λύσανδρον ἀλλὰ καὶ τὸν λόγον αὐτῷ συγκατορύττειν πανούργως καὶ πιθανῶς συντεταγμένον.

τοὺς δὲ μνηστεύσαντας αὐτοῦ τὰς θυγατέρας, εἶτα μετὰ τὴν τελευτὴν πένητος εὑρεθέντος ἀπειπαμένους, ἐζημίωσαν οἱ ἔφοροι, ὅτι πλούσιον μὲν νομίζοντες ἐθεράπευον, δίκαιον δὲ καὶ χρηστὸν ἐκ τῆς πενίας ἐπιγνόντες, ὑπερεῖδον.

Ναμέρτης

ναμέρτης πρεσβευτὴς ἀποσταλείς, μακαρίζοντός τινος αὐτὸν τῶν ἐκεῖθι διότι πολύφιλος εἴη, ἐρώτησεν εἰ δοκίμιον ἔχει τίνι τρόπῳ πειράζεται ὁ πολύφιλος, ἐπιζητοῦντος δὲ θατέρου μαθεῖν, εὐτυχίᾳ εἶπεν. νίκανδρος εἰπόντος τινὸς ὅτι κακῶς αὐτὸν λέγουσιν οἱ ἀργεῖοι, οὐκοῦν ἔφη δίκην τίνουσι τοὺς ἀγαθοὺς κακῶς λέγοντες.

πυθομένου δέ τινος διατί κομῶσι καὶ πωγωνοτροφοῦσιν, ὅτι ἔφη πάντων κάλλιστος καὶ ἀδαπανώτατος ἀνδρὶ ὁ ἴδιος κόσμος.

τῶν ἀθηναίων δὲ εἰπόντος τινὸς λίαν ἀντέχεσθε ὦ νίκανδρε τοῦ σχολάζειν, ἀληθίζεις ἔφη, ἀλλ' οὐχ ὥσπερ ὑμεῖς ὅπως τύχοι σπουδάζομεν.

πανθοίδας πρεσβεύων εἰς τὴν ἀσίαν ἐπιδεικνύντων αὐτῷ τεῖχος ἐχυρόν, εἶπε, νὴ τοὺς θεοὺς ὦ ξένοι καλὴ γυναικωνῖτις.

Ἐν ἀκαδημίᾳ δὲ τῶν φιλοσόφων διαλεγομένων πολλὰ καὶ σπουδαῖα, ἐπερωτώντων δὲ τὸν πανθοίδαν μετὰ ταῦτα τί δοκοῦσιν αὐτῷ οἱ λόγοι οὗτοι εἶναι, τί δ' ἄλλο ἔφη ἢ σπουδαῖοι, ὄφελος δ' οὐδὲν μὴ χρωμένων ὑμῶν αὐτοῖς.

Παυσα

Παυσανίας ὁ Κλεομβρότου Δηλίων δικαιολογουμένων περὶ τῆς νήσου πρὸς Ἀθηναίους καὶ λεγόντων ὅτι κατὰ τὸν νόμον τὸν παρ' αὐτοῖς, οὔτε αἱ γυναῖκες ἐν τῇ νήσῳ τίκτουσιν, οὔτε οἱ τελευτήσαντες θάπτονται, πῶς οὖν ἔφη αὕτη πατρὶς ὑμῶν εἴη, ἐν ᾗ οὔτε γέγονέ τις ὑμῶν, οὔτ' ἔσται.

Τῶν δὲ φυγάδων αὐτὸν προτρεπομένων ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους ἄγειν τὴν στρατιάν, λεγόντων τε ὅτι τοῖς Ὀλυμπίοις ἀνακηρυττομένου αὐτοῦ, ἐσύριττον αὐτὸν μόνοι, τί οὖν οἴεσθε ἔφη τοὺς ὅτε εὖ ἔπασχον συρίττοντας, παθόντας κακῶς ποιήσειν.

Πυνθανομένου δέ τινος, διατί Τυρταῖον τὸν ποιητὴν ἐποιήσαντο πολίτην, ὅπως ἔφη μηδέποτε ξένος φαίνηται ἡμῶν ἡγεμών.

Πρὸς δὲ τὸν ἀσθενῆ μὲν τῷ σώματι συμβουλεύοντα δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους κατὰ γῆν καὶ θάλατταν διακινδυνεύειν, θέλεις οὖν ἔφη δεῖξαι σεαυτὸν ἐκδύς, οἷος ὢν ἡμῖν μάχεσθαι συμβουλεύεις;

Θαυμαζόντων δέ τινων ἐν τοῖς λαφύροις τῶν βαρβάρων τὴν πολυτέλειαν τῆς ἐσθῆτος, κρεῖσσον ἔφη αὐτοὺς εἶναι πολλοῦ ἀξίους, ἢ κεκτῆσθαι πολλοῦ ἄξια.

Μετὰ

Μετὰ δὲ τὴν ἐν Πλαταιαῖς κατὰ Μήδων γενομένην νίκην, τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐκέλευσε τὸ προηθοιμασμένον περσικὸν δεῖπνον παραθεῖναι, τούτου δὲ θαυμαστὴν πολυτέλειαν ἔχοντος, νὴ τοὺς θεοὺς ἔφη, λίχνος ἦν Πέρσης, ὅτι τοσαῦτα ἔχων ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἦλθε μᾶζαν. Παυσανίας ὁ Πλειστάνακτος πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα, διατί τῶν ἀρχαίων νόμων οὐδένα κινεῖν ἔξεστι παρ' αὐτοῖς, ὅτι τοὺς νόμους ἔφη τῶν ἀνδρῶν οὐ τοὺς ἄνδρας τῶν νόμων κυρίους εἶναι δεῖ.

Ἐπαινοῦντος δ' αὐτοῦ ἐν Τεγέᾳ μετὰ τὴν φυγὴν τοὺς Λακεδαιμονίους, εἶπέ τις, διατί οὖν οὐκ ἔμενες ἐν Σπάρτῃ, ἀλλ' ἔφυγες, ὅτι οὐδ' ἰατροὶ ἔφη παρὰ τοῖς ὑγιαίνουσιν, ὅπου δὲ οἱ νοσοῦντες διατρίβειν εἰώθασιν.

Πυθομένου δέ τινος αὐτοῦ, πῶς ἂν δυνηθεῖεν τοὺς Θρᾷκας νικῆσαι, εἰ τὸν ἄριστον εἶπε στρατηγὸν καταστήσαιμεν. Ἰατροῦ δ' ἐπισκεπτομένου αὐτὸν καὶ εἰπόντος, οὐδὲν κακὸν ἔχεις, οὐ γάρ σοι ἰατρῷ ἔφη χρῶμαι.

Μεμφομένου δέ τινος αὐτὸν τῶν φίλων, διότι ἰατρόν τινα κακῶς λέγει πεῖραν οὐκ ἔχων αὐτοῦ, οὐδὲ ἀδικηθείς τι, ὅτι εἶπεν εἰ ἔλαβον αὐτοῦ πεῖραν, οὐκ ἂν ἔζων, τοῦ δὲ ἰατροῦ εἰπόντος αὐτῷ, γέρων γέγονας,

Διότι

διότι εἶπεν οὐκ ἐχρησάμην σοὶ ἰατρῷ.

Κράτιστον δὲ ἔλεγε τὸν ἰατρὸν εἶναι, τὸν μὴ κατασήποντα τοὺς ἀρρωστοῦντας, ἀλλὰ τάχιστα θάπτοντα.

Παιδάρητος λέγοντός τινος ὅτι πολλοί εἰσιν οἱ πολέμιοι, οὐκοῦν ἔφη ἡμεῖς εὐκλεέστεροι ἐσόμεθα, πλείους γὰρ ἀποκτενοῦμεν. Ἰδὼν δέ τινα τῇ μὲν φύσει μαλακὸν, δι' ἐπιείκειαν δὲ ἐπαινούμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ἔφη, οὔτε ἄνδρας γυναιξὶν ὁμοίους ὄντας ἐπαινεῖν δεῖ, οὔτε γυναῖκας ἀνδράσιν, ἐὰν μὴ τὴν γυναῖκα χρεία τις καταλάβῃ.

Οὐκ ἐγκριθεὶς δὲ εἰς τοὺς τριακοσίους, ἥτις ἐν τῇ πόλει πρωτεύουσα τιμὴ τῇ τάξει ἦν, ἱλαρὸς καὶ μειδιῶν ἀπῄει, ἀνακαλεσαμένων δὲ αὐτὸν τῶν ἐφόρων καὶ πυνθανομένων διότι γελᾷ, εἶπε, διότι συγχαίρω τῇ πόλει τριακοσίους κρείττονάς μου πολίτας ἐχούσῃ. Πλείσταρχος λεωνίδου πρὸς τὸν ἐπερωτήσαντα διά τινα αἰτίαν οὐκ ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων προσαγορεύονται, ὅτι ἔφη ἐκεῖνοι μὲν ἄγειν ἢ βασιλεύειν ἔχρηζον, οἱ δ' ἐκείνων ὕστερον, οὐδαμῶς.

Συνηγόρου δέ τινος γελοῖα λέγοντος, οὐ φυλάξῃ ἔφη ὦ ξένε συνεχῶς γελοιάζων, ὅπως μὴ γελοῖος

γένῃ,

γένῃ, ὥσπερ καὶ οἱ συνεχῶς παλαίοντες, παλαισταί.

Λέγοντος δέ τινος ὅτι κακολόγος τις αὐτὸν ἐπῄνει, θαυμάζω εἶπεν, εἰ μή τις αὐτῷ ἔφη ὅτι ἀπέθανον, ζῶντα γὰρ ἐκεῖνος οὐδένα καλῶς λέξαι δύναται.

Πλειστῶναξ ὁ παυσανίου, ἀττικοῦ τινος ῥήτορος ἀμαθεῖς ἀποκαλοῦντος τοὺς λακεδαιμονίους, ὀρθῶς ἔφη λέγεις, ἡμεῖς γὰρ ἑλλήνων μόνοι, οὐδὲν κακὸν μεμαθήκαμεν παρ' ὑμῶν. Πολύδωρος ὁ ἀλκαμένους ἀπειλοῦντός τινος τοῖς ἐχθροῖς συχνὰ, οὐ συνίης ἔφη τὸ πλεῖστον καταναλίσκων τῆς τιμωρίας;

Ἐξάγοντος δ' αὐτοῦ τὸ στράτευμα ἐπὶ μεσσήνην, ἤρετό τις εἰ τοῖς ἀδελφοῖς μάχεσθαι μέλλει, οὐκ ἔφη, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἀκλήρωτον τῆς χώρας βαδίζει.

Ἀργείων δὲ πάλιν μετὰ τὴν τῶν τριακοσίων μάχην ἐκ παρατάξεως πανδημεὶ κρατηθέντων, τὸν πολύδωρον οἱ σύμμαχοι παρεκελεύοντο μὴ παριέναι τὸν καιρὸν ἀλλ' ἐπελθόντα τῷ τείχει τῶν πολεμίων, τὴν πόλιν αἱρεῖν, ῥᾷστον γὰρ ἔσεσθαι τῶν μὲν ἀνδρῶν ἀπολωλότων, τῶν γυναικῶν δὲ ἀπολελειμμένων, ἔφη πρὸς αὐτοὺς, τὸ μὲν ἐκ τοῦ ἴσου μαχόμενον, νικᾶν τοὺς ἐναντιουμένους ἐστί μοι καλὸν, τὸ δὲ ὑπὲρ

τῶν

τῶν ὅρων τῆς χώρας μεμαχημένον τὴν πόλιν ἐπιθυμεῖν λαβεῖν, οὐ δίκαιον τίθεμαι εἶναι. ἦλθον γὰρ χώραν ἀπολαβεῖν, οὐ καταλαβέσθαι πόλιν.

Ἐρωτηθεὶς δὲ διατί Σπαρτιᾶται κατὰ πόλεμον κινδυνεύουσιν ἀνδρείως; ὅτι ἔφη αἰδεῖσθαι τοὺς ἡγεμόνας ἔμαθον, οὐ φοβεῖσθαι.

Πολυκρατίδας πρεσβεύων πρὸς τοὺς τοῦ βασιλέως στρατηγοὺς μεθ᾽ ἑτέρων, ἐρομένων αὐτῶν, πότερον ἰδίᾳ πάρεισιν ἢ δημοσίᾳ ἐπέμφθησαν, αἴκε τύχωμεν δημοσίᾳ εἶπεν, εἰ δὲ μή, ἰδίᾳ.

Σοιβίδας πρὸ τοῦ κινδύνου τοῦ λευκτρικοῦ λεγόντων τινῶν δείξειν τὴν ἡμέραν ταύτην τὸν ἀγαθόν, πολλοῦ τὴν ἡμέραν ἔφησεν ἀξίαν εἶναι δυναμένην τὸν ἀγαθὸν δεῖξαι σῶον. Λέγεται ἐν χωρίῳ χαλεπῷ καὶ ἀνύδρῳ πολιορκούμενον ὑπὸ Κλειτορείων, ὁμολογῆσαι τὴν δορύκτητον αὐτοῖς ἀφεῖναι γῆν, εἰ πίοιεν μετ᾽ αὐτοῦ πάντες ἀπὸ τῆς πλησίον πηγῆς, ἐφρούρουν δ᾽ αὐτὴν οἱ πολέμιοι, γενομένων δὲ τῶν ὅρκων, συναγαγόντα τοὺς μεθ᾽ ἑαυτοῦ διδόναι τῷ μὴ πιόντι τὴν βασιλείαν, οὐδενὸς δὲ καρτερήσαντος, ἀλλὰ πάντων πιόντων, αὐτὸν ἐπὶ πᾶσι καταβάντα καὶ περιρ-

ρανάμενον ἔτι τῶν πολεμίων παρόντων ἐπελθεῖν καὶ τὴν χώραν κατασχεῖν ὡς μὴ πιόντα. Τήλεκρος πρὸς τὸν εἰπόντα, ὅτι ὁ πατὴρ λέγει κακῶς αὐτόν, εἰ μὴ αὐτῷ ἔφη λεκτὸν ἦν, οὐκ ἂν ἔλεγεν. Εἰπόντος δὲ τοῦ ἀδελφοῦ, ὅτι οὐχ ὁμοίως αὐτῷ προσφέρονται οἱ πολῖται, ὡς ἐκείνῳ ὄντι ἐκ τῆς αὐτῆς, ἀγνωμονέστερον δέ, εἶπεν, σὺ γὰρ οὐκ οἶδας ἀδικεῖσθαι, ἐγὼ δέ. Ἐρωτηθεὶς δέ, διατί ἔθος παρ᾽ αὐτοῖς ἐστι τοὺς νεωτέρους τοῖς πρεσβυτέροις ἐξανίστασθαι, ὅπως ἔφη περὶ τοὺς μὴ προσήκοντας, οὕτως ἔχοντες τιμῆς, μᾶλλον τιμῶσι τοὺς γονέας. Πυθομένου δέ τινος πόσην κέκτηται οὐσίαν, ἔφη, οὐ πλείω τῆς ἱκανῆς. Χάριλλος ἐρωτηθείς, διατί τοὺς νόμους ὁ Λυκοῦργος οὕτως ὀλίγους ἔθηκεν, ὅτι ἔφη τοῖς ὀλίγα λέγουσιν, ὀλίγων καὶ νόμων ἐστὶ χρεία. Πυνθανομένου δέ τινος, διατί τὰς μὲν κόρας ἀκαλύπτους, τὰς δὲ γυναῖκας ἐγκεκαλυμμένας εἰς τοὐμφανὲς ἄγουσιν, ὅτι ἔφη τὰς μὲν κόρας, ἄνδρας εὑρεῖν δεῖ, τὰς δὲ γυναῖκας σώζειν τοὺς ἔχοντας.

Τῶν δὲ εἱλώτων τινὸς θρασύτερον αὐτῷ προσφερομένου, εἰ μὴ ὠργιζόμην εἶπε, κατέκτανον ἄν σε.

Ἐρωτηθεὶς δὲ τίνα νομίζει πολιτείαν ἀρίστην, ἔφη, ἐν ᾗ ἂν περὶ ἀρετῆς πλεῖστοι πολιτευόμενοι

πρὸς ἀλλήλους ἄνευ στάσεως ἀγωνίζωνται.

Πυθομένου δέ τινος διατί πάντα τὰ τῶν θεῶν ξόανα μεθ' ὅπλων ἵδρυται παρ' αὐτοῖς, ὅπως ἔφη μήτε τὰ κατὰ τῶν ἀνθρώπων ὀνείδη λεγόμενα διὰ τὴν δειλίαν ἐπὶ τοὺς θεοὺς ἀναφέρωμεν, μήτε οἱ νέοι τοῖς θεοῖς ἄνοπλοι εὔχωνται.

Σαμίων πρεσβευταῖς μακρολογοῦσιν, ἔφασαν οἱ Σπαρτιᾶται, τὰ μὲν πρῶτα ἐπιλελάθαμες, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνήκαμες διὰ τὸ τὰ πρῶτα ἐπιλελᾶσθαι.

Πρὸς Θηβαίους περί τινων ἀντιλέγοντας, ἢ φρονεῖν εἶπον δεῖ ἔλασσον, ἢ δύνασθαι μεῖζον.

Λάκων ἐρωτηθεὶς, δι' ἣν αἰτίαν τὰς τοῦ πώγωνος τρίχας ἐπὶ πολὺ κομώσας ἔχοι, εἶπεν, ἵνα βλέπων τὰς πολιὰς, μηδὲν ἀνάξιον αὐτῶν πράττω.

Ἐπαινοῦντός τινος τοὺς ἀρίστους μαχητὰς, λάκων ἀκούσας εἶπεν ἐν Τροίᾳ.

Ἕτερος ἀκούσας δειπνήσαντάς τινας βιάζεσθαι πίνειν, μὴ καὶ ἐσθίειν εἶπε βιάζονται;

Πινδάρου γράψαντος Ἑλλάδος ἔρεισμα Ἀθῆναι, λάκων ἔφη, καταπέσοι μὲν ἂν τὴν Ἑλλάδα ὀχουμένην ἐρείσματι τοιούτῳ.

Ἐπεὶ

Ἐπεὶ δὲ ἰδών τις ἐν πίνακι γεγραμμένους λάκωνας ὑπὸ Ἀθηναίων σφαττομένους, ἔλεγεν, ἀνδρεῖοι γε Ἀθηναῖοι, λάκων ὑποτυχὼν, ἐν τῷ πίνακι εἶπεν.

Πρός δέ τινα προσιέμενον τὰς ἐκ διαβολῆς βλασφημίας, λάκων εἶπε παῦσαι κατ' ἐμοῦ τὰ ὦτα χορηγῶν.

Πρὸς δὲ τὸν κολαζόμενον καὶ λέγοντα ἄκων ἥμαρτον, εἶπέ τις, ἄκων τοίνυν καὶ κολάζου.

Ἰδών τις ἐν ἀποχωρήσει θακεύοντας ἐπὶ δίφρων ἀνθρώπους, μὴ γένοιτο εἶπεν ἐνταῦθα καθίσαι, ὅθεν οὐκ ἔστιν ἐξαναστῆναι πρεσβυτέρῳ.

Χίων ποτὲ κατ' ἐπιδημίαν ἀπὸ δείπνου ἐμεσάντων ἐν τῷ ἐφορείῳ, καὶ χεσάντων ἐπὶ τῶν δίφρων ἔνθα οἱ ἔφοροι ἐκάθηντο, τὸ μὲν πρῶτον, ἰσχυρῶς ἀνεζήτουν τοὺς ποιήσαντας, μὴ πολῖται τυγχάνωσιν, ὡς δὲ ᾔσθοντο ὅτι Χῖοι εἴησαν, ἐκήρυξαν τοῖς Χίοις ἐφιᾶσιν ἀσελγαίνειν.

Ἐπεί δέ τις τὰς ἀμυγδαλὰς τῶν σκληρῶν ἑώρα διπλασίῳ πωλουμένας, μὴ σπάνιοι ἔφη οἱ λίθοι;

Τίλας τίς ἀηδόνα, καὶ βραχεῖαν πάνυ σάρκα εὑρὼν εἶπε, φωνά τύ τίς ἔσι, καὶ οὐδὲν ἄλλο.

3.I. Ἰδὼν

Ἰδών τις λάκων διογένην τὸν κύνα περιλαμβάνοντα ἀνδριάντα χάλκεον ψύχους ὄντος σφοδροῦ, ἐπύθετο εἰ ῥιγῷη, ἀρνησαμένου δέ, τί οὖν ἔφη μέγα ποιεῖς;

Ὀνειδισθείς τις τῶν μεταποντίων εἰς δειλίαν ὑπὸ λάκωνος, ἀλλὰ μὴν ἔφη οὐκ ὀλίγα γε ἀλλοτρίας ἔχομεν, ὁ δὲ οὐ μόνον ἄρα ἔφη δειλοί, ἀλλὰ καὶ ἄδικοι ἐστέ.

Κατ' ἐπιδημίαν τὶς ἐν σπάρτῃ κρηπιδούμενος ὀρθὸς ἐπὶ θατέρου σκέλους εἶπε πρὸς λάκωνα, οὐκ ἂν οἶμαί σε ὦ λάκων τοσοῦτον χρόνον ἐπὶ τοῦ ποδὸς, ὅσον ἐγὼ στῆναι, καὶ ὃς ὑπολαβὼν, οὐ γὰρ ἔφη, τῶν μέντοι χηνῶν, οὐκ ἔστιν ὅστις οὔ.

Μεγαλυνομένου τινὸς ἐπὶ τῇ ῥητορικῇ τέχνῃ, εἶπέ τις λάκων, ἀλλὰ νὴ τὼ σιώ, τέχνη ἄνευ τοῦ ἀληθείας ἧφθαι, οὔτε ἔστιν, οὔτε μή ποτε γένηται.

Ἀργείου ποτὲ εἰπόντος, πολλοὶ τάφοι παρ' ἡμῖν εἰσι σπαρτιατῶν, λάκων εἶπεν, ἀλλὰ μὴν παρ' ἡμῖν ἀργείων οὐδὲ εἷς, ὡς αὐτῶν μὲν πολλάκις ἄργους ἐπιβεβηκότων, ἀργείων δὲ γε σπάρτης οὐδέποτε.

Λάκων

Λάκων αἰχμαλωτισθεὶς καὶ πιπρασκόμενος, τοῦ κήρυκος λέγοντος, λάκωνα πωλῶ, ἐπεστόμισεν εἰπὼν, αἰχμάλωτον κήρυσσε.

Τῶν παρὰ λυσιμάχῳ στρατευομένων ἐρωτηθείς, τίς ὑπ' αὐτοῦ μή τις τῶν εἱλώτων ἐστί, σὺ δ' οἴει ἔφη ἐπὶ τὸ παρὰ σοῦ τετρώβολον λάκωνα ἥξειν;

Ὅτε θηβαῖοι νικήσαντες τοὺς λάκωνας ἐν λεύκτροις πρὸς αὐτὸν παρῆσαν τὸν εὐρώταν, καί τις μεγαλαυχῶν εἶπε, ποῦ νῦν εἰσιν οἱ λάκωνες, σπαρτιάτης ληφθεὶς ὑπ' αὐτῶν, οὐ πάρεισιν ἔφη, οὐ γὰρ ἂν ὑμεῖς δεῦρο ἤλθετε.

Ἀθηναίων ἀξιούντων ὅτε παρέδωκαν τὸ ἄστυ σάμον αὐτοῖς μόνον ἐᾶσαι, εἶπον, ὅταν αὐτὸν οὐκ ἦτε, τότε καὶ ἄλλους ἔχειν ζητεῖτε; ἀφ' οὗ καὶ ἡ παροιμία. ὃς αὐτὸς αὑτοῦ οὐκ ἔχει, σάμον θέλει.

Πόλιν τινὰ κατακράτος ἑλόντων λακεδαιμονίων, οἱ ἔφοροι εἶπον, οἴχεται τὸ πάλαισμα τῶν νέων, οὐκ ἔτι ἕξουσιν ἀνταγωνιστάς.

Ἄλλων πόλιν ὑπισχνουμένου βασιλέως αὐτῶν τέλεον ἀφανιεῖν ἣν συμβεβήκει πράγματα πολλάκις παρεσχηκέναι τοῖς λάκωσιν, οὐκ ἐπέτρεψαν

 φάμενοι

φάμενοι μηδαμῶς ἀφανίσῃς μὴ δὲ ἀνέλῃς τὰν ἀκόαν τῶν νέων.

Τοῖς παλαίουσι παιδοτρίβας οὐκ ἐφίστανον, ἵνα μὴ τέχνης ἀλλ' ἀρετῆς ἡ φιλοτιμία γένηται, διὸ καὶ Λύσανδρος ἐρωτώμενος ὅπως ὁ Χάρων ἐνίκησεν αὐτὸν τᾷ πολυμηχανίᾳ εἶπε.

Φιλίππου γράφοντος, ὅτε εἰς τὴν χώραν αὐτῶν παρεγίνετο, πότερον βούλεται φίλον ἐλθεῖν ἢ πολέμιον αὐτὸν, ἀντεφώνησαν οὐδέτερον.

Πρεσβευτὴν τινα πέμψαντες πρὸς Ἀντίγονον τὸν Δημητρίου πυθόμενοι, ὅτι ἐκάλεσεν αὐτὸν βασιλέα, ἐζημίωσαν, καίτοι μέδιμνον πυρῶν ἑκάστῳ παρ' αὐτοῦ σιτοδείας οὔσης κομίζοντα.

Ἐνέγκαντός τινος ἀρίστην γνώμην μοχθηροῦ, ταύτην μὲν ἀπεδέξαντο, περιελόμενοι δὲ τούτου, περιέθηκαν ἑτέρῳ καλῶς βεβιωκότι.

Ἀδελφῶν πρὸς ἀλλήλους διαφερομένων, τὸν πατέρα ἐζημίωσαν, ὅτι τοὺς υἱοὺς στασιάζοντας περιορᾷ.

Ψάλτην ἐπιδημήσαντα ἐζημίωσαν, ὅτι δακτύλοις κιθαρίζει.

Δύο παῖδες ἐμάχοντο, ἅτερος δὲ αὐτῶν τὸν

ἕτερον

ἕτερον ἔτρωσε δρεπάνῳ πληγῇ θανασίμῳ. τῶν δὲ συνήθων παίδων, ἐπεὶ διαλύεσθαι ἔμελλεν, ἐπαγγελλομένων ἀμυνεῖσθαι καὶ ἀναιρήσειν τὸν πλήξαντα, μηδαμῶς εἶπε πρὸς θεῶν, οὐ γὰρ δίκαιον. καὶ γὰρ ἂν ἐγὼ ἐποίησα τοῦτο, εἰ ἔφθασα καὶ ἀγαθὸς ἐγενόμην.

Ἕτερον παιδάριον ἐπεὶ παρῆν ὁ καιρός, ἐν ᾧ κλέπτειν νενόμιστο τοὺς ἐλευθέρους παῖδας, ὅ,τι τις δύναιτο καὶ μὴ λαθεῖν αἰσχρὸν ἦν, ὡς οἱ σὺν αὐτῷ παῖδες ζῶν ἔκλεψαν ἀλωπέκιον, καὶ ἔδοσαν αὐτῷ φυλάττειν, παραγενομένων τῶν ἀπολωλεκότων ἐπὶ ζήτησιν, ἔτυχε μὲν ὑποβαλὼν τὸ ἀλωπέκιον ὑπὸ τὸ αὐτοῦ ἱμάτιον, ἀγριαίνοντος δὲ τοῦ θηρίου, καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ κατεσθίοντος μέχρι τῶν σπλάγχνων ἠρέμει, ἵνα μὴ γένηται καταφανής, ὡς δὲ ὕστερον ἐκείνων ἀπελθόντων ἐθεάσαντο τὸ γεγονὸς οἱ παῖδες καὶ ἐμέμφοντο λέγοντες, ἄμεινον εἶναι φανερὸν ποιῆσαι τὸ ἀλωπέκιον, ἢ μέχρι θανάτου κρύπτειν. οὐμενοῦν εἶπεν, ἀλλὰ κρεῖττον ταῖς ἀλγηδόσιν τελευτᾶν, ἢ περίφωρον γενόμενον, διὰ μαλακίαν τὸ ζῆν αἰσχρῶς περιποιήσασθαι.

ζ.ζ. Πρῶτον

Περιτυχόντες τινὲς Λάκωσι καθ' ὁδὸν εἶπον, εὐτυχήκατε ἀρτίως ἐντεῦθεν λῃστῶν ἀπιόντων, οἱ δὲ οὐ μὰ τὸν Ἐνυάλιον, ἀλλ' ἐκεῖνοι μὴ περιτυχόντες ἡμῖν. Λάκων ἐρωτηθεὶς τί ἐπίσταται, εἶπεν ἐλεύθερος εἶναι.

Παῖς Σπαρτιάτης αἰχμαλωτισθεὶς ὑπ' Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως καὶ πραθεὶς, τὰ μὲν ἄλλα πάντα ὑπήκοος ἦν τῷ πριαμένῳ, ὅσα ᾤετο προσήκειν ἐλευθέρῳ ποιεῖν, ὡς δὲ προσέταξεν ἀμίδα κομίζειν, οὐκ ἠνέσχετο, εἰπὼν οὐ δουλεύσω, ἐνισταμένου δὲ ἐκείνου ἀναβὰς ἐπὶ τὸν κέραμον, καὶ εἰπὼν εἴσῃ τῆς ὠνῆς ἔβαλεν ἑαυτὸν κάτω καὶ ἐτελεύτα.

Ἕτερος πωλούμενος, εἰπόντος τινὸς χρήσιμος ἔσῃ ἐὰν ἀγοράσω σε; κἂν μὴ ἀγοράσῃς εἶπεν.

Ἄλλος αἰχμάλωτος πιπρασκόμενος, τοῦ κήρυκος ἐπιλέγοντος ἀνδράποδον πωλεῖν, κατάρατε εἶπεν οὐκ ἐρεῖς αἰχμάλωτον;

Λάκων ἐπὶ τῆς ἀσπίδος μυῖαν ἔχων ἐπίσημον, καὶ ταύτην οὐ μείζω τῆς ἀληθινῆς, ὡς καταγελῶντές τινες ἔλεγον ὑπὲρ τοῦ λανθάνειν τοῦτο πεποιηκέναι, ἵνα μὲν οὖν εἶπε φανερὸς ὦ, οὕτω γὰρ τοῖς πολεμίοις

πολεμίοις πλησίον προσέρχομαι, ὥστε τὸ ἐπίσημον ἡλίκον ἐστὶν ὑπ' αὐτῶν ὁρᾶσθαι.

Ἕτερος, ἐν συμποσίῳ προσενεχθείσης λύρας, οὐ λακωνικὸν εἶπε τὸ φλυαρεῖν.

Σπαρτιάτης ἐρωτηθεὶς, εἰ ἀσφαλὴς ἡ εἰς Σπάρτην ὁδὸς, εἶπεν ὁ ποῖος καθίσῃς, οἱ μὲν γὰρ λέοντες βαδίζοντες ἀπηλαίουσι, τοὺς δὲ λαγὼς ἐπὶ τᾶς σκηνᾶς θηρεύομες. Ἐν χειραψίᾳ περικρούοντος τοῦ προστραχηλίζοντος νενοσφισμένως, καὶ κατασπῶντος ἐπὶ τὴν γῆν, ἐπειδὴ τῷ σώματι ἐλείπετο ὁ προσπεσὼν, ἔδακε τὸν βραχίονα, καὶ ὁ ἅτερος εἶπε δάκνεις ὦ Λάκων ὥσπερ αἱ γυναῖκες, οὐ μὲν οὖν εἶπεν ἅτερος, ἀλλ' ὥσπερ οἱ λέοντες.

Χωλὸς ἐπὶ πόλεμον ἐξιὼν καὶ διαγελώμενος εἶπεν, οὐ φευγόντων δεῖ, ἀλλ' ἱσταμένων καὶ τὴν τάξιν τηρούντων.

Ἕτερος τοξευθεὶς καὶ τὸν βίον ἐκλείπων ἔλεγεν, οὐ μέλει μοι τοῦτο, ὅτι ἀποθανοῦμαι, ἀλλ' ὅτι ὑπὸ γύνιδος τοξότου καὶ μηδὲν πράξας.

Εἰς πανδοκεῖόν τις καταλύσας καὶ δοὺς ὄψον τῷ πανδοκεῖ σκευάσαι, ὡς ἅτερος τυρὸν ᾔτει

καὶ ἔλαιον, τί ἔφη εἰ τυρὸν εἶχον, ἔτι ἂν ἐδεόμην ὄψου. πρὸς δὲ τὸν μακαρίζοντα Λάμπιν τὸν Αἰγινήτην διότι ἐδόκει πλουσιώτερος εἶναι ναυκλήρια πολλὰ ἔχων, Λάκων εἶπε, οὐ προσέχω εὐδαιμονίᾳ ἐκ σχοινίων ἀπηρτημένῃ.

Εἰπόντος δέ τινος Λάκωνι, ὅτι ψεύδεται, ἀπεκρίνατο, ἐλεύθεροι γὰρ εἰμὲς, οἱ δὲ ἄλλοι ἂν καὶ μὴ τὰ ἀληθῆ λέγωντι οἰμώξονται.

Προθέμενός τις νεκρὸν στῆσαι ὄρθιον, ὡς πάντα ποιῶν οὐκ ἠδύνατο, νὴ Δία εἶπεν, ἔνδον τί εἶναι δεῖ. Τύννιχος Θρασυβούλου τοῦ παιδὸς ἀποθανόντος, εὐρώστως ἤνεγκε, καὶ ἐπίγραμμα εἰς τοῦτον ἐγένετο. Τὰν Πιτάναν Θρασύβουλος ἐπ᾽ ἀσπίδος ἤλυθεν ἄπνους, ἑπτὰ πρὸς Ἀργείων τραύματα δεξάμενος, δεικνὺς ἀντία πάντα· τὸν αἱματόεντα δὲ ὁ πρέσβυς θεὶς ἐπὶ πυρκαϊὴν Τύννιχος εἶπε τάδε, δειλοὶ κλαιέσθωσαν, ἐγὼ δέ σε τέκνον ἀδάκρυς θάψω τὸν ἐμὸν καὶ Λακεδαιμόνιον.

Ἀλκιβιάδη τοῦ Ἀθηναίου βαλανέως ἐπὶ πλεῖστον παρέχοντος ὕδωρ, Λάκων εἶπε, τί τοῦτο ὡς οὐ καθαρῷ, σφόδρα δὲ ὡς ῥυπαρῷ πλεῖον παρέχει.

Φίλιππος

Φίλιππος ὅτε ἐνέβαλεν εἰς τὴν Λακωνικὴν, καὶ ἐδόκουν ἅπαντες ἀπολεῖσθαι, εἶπε πρός τινα τῶν Σπαρτιατῶν, τί νῦν ποιήσετε ὦ Λάκωνες, τί γὰρ ἔφη ἄλλο ἢ ἀνδρείως ἀποθανούμεθα, μόνοι γὰρ ἡμεῖς Ἑλλήνων ἐλεύθεροι εἶναι καὶ μὴ ὑπακούειν ἄλλοις ἐμάθομεν. Μετὰ δὲ τὴν Ἄγιδος ἧτταν ὁμήρους αἰτοῦντος Ἀντιπάτρου πεντήκοντα παῖδας, Ἐτεοκλῆς ἐφορεύων εἶπε, παῖδας μὲν οὐ δώσειν ἵνα μὴ ἀπαίδευτοι γένωνται τῆς πατρίου ἀγωγῆς ἀτακτήσαντες, οὐδὲ πολῖται γὰρ ἂν εἴησαν, πρεσβύτας δὲ ἢ γυναῖκας εἰ βούλοιτο διπλασίους δώσειν.

Ἀπειλοῦντος δὲ αὐτοῦ δεινὰ εἰ μὴ λάβοι, ἀπεκρίναντο κοινῇ ἐὰν χαλεπώτερα θανάτου ἐπιτάττῃς, εὐκολώτερον ἀποθανούμεθα. Πρεσβύτης ἐν Ὀλυμπίᾳ συντελουμένου τοῦ ἀγῶνος προθυμούμενος θεάσασθαι, καθέδρας ἠπόρει, πολλοὺς δὲ παραπορευόμενος τόπους, ὑβρίζετο καὶ ἐσκώπτετο, μηδενὸς αὐτὸν παραδεχομένου, ὡς δὲ κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους ἧκεν, ἀνέστησαν πάντες οἱ παῖδες, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνδρῶν τοῦ τόπου ἐκχωροῦντες, τῶν δὲ πανελλήνων ἐπισημειωσαμένων κρότῳ τὸ ἔθος καὶ ὑπερεπαινούντων,

των, ὁ πρεσβύτης κινήσας πολιόν τε κάρη πολιόν τε γένειον καὶ δακρύσας, οἴμοι τῶν κακῶν φησιν· ὡς ἅπαντες μὲν οἱ ἕλληνες ἐπίστανται τὰ καλὰ, χρῶνται δ' αὐτοῖς μόνοι λακεδαιμόνιοι.

Φασὶ δέ τινες ὅτι καὶ ἀθήνησι τὸ αὐτὸ ἐγένετο. Παναθηναίων γὰρ ὄντων, οἱ ἀττικοὶ γέροντα προεπηλάκιζον προσκαλούμενοι μὲν ὡς παραδεξόμενοι, εἰ δὲ παραγένοιτο οὐ προσδεχόμενοι, ὡς δὲ διεξιὼν σχεδὸν ἅπαντας ἐγένετο κατὰ τοὺς τῶν λακεδαιμονίων θεωρούς, ἅπαντες τῶν βάθρων ἀναστάντες, τοῦ τόπου παρεχώρουν, ἀγασθεὶς δὲ ὁ ὄχλος ἐπὶ τῷ γεγονότι, ἐκρότησε μετὰ πολλῆς ἐπισημασίας, καί τις εἶπε τῶν σπαρτιατῶν, νὴ τὼ σιὼ, ἴσασι μὲν οἱ ἀθηναῖοι τὰ καλὰ, οὐ πράσσουσι δέ.

Ἐπαίτης ᾔτησε λάκωνα, ἀλλ' εἰ δώην σοι ἔφη, μᾶλλον πτωχεύσεις, τῆς δὲ ἀσχημοσύνης ταύτης ὁ πρῶτος μεταδοὺς, αἴτιος, ἀργόν σε ποιήσας.

Λάκων ἰδὼν ἀγείροντά τινα θεοῖς, οὐδὲν εἶπε φροντίζειν θεῶν πτωχοτέρων ἑαυτοῦ.

Λαβών τις μοιχὸν ἐπ' αἰσχρᾷ γυναικὶ, ἄθλιε εἶπε τίς τοι ἀνάγκα.

Ἄλλος

Ἄλλος ἀκούων ῥήτορος μεγάλας στρέφοντος περιόδους, ἀλλὰ νὴ τὼ σιὼ εἶπεν, ἀνδρεῖός γε ὁ ἄνθρωπος πρὸς οὐδὲν ὑποκείμενον εὖ στροβιλοῖ τὴν γλῶσσαν.

Εἰς λακεδαίμονα παραγενόμενός τις καὶ τὴν πρὸς τοὺς πρεσβύτας τῶν νέων τιμὴν θεασάμενος, ἐν σπάρτῃ μόνῃ εἶπε λυσιτελεῖ γηράσκειν.

Ἐρωτηθεὶς λάκων ὁποῖός ἐστι τυρταῖος ὁ ποιητὴς, ἀγαθὸς εἶπε κακανεῖν νέων ψυχάς.

Ἕτερος ἀλγῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξῄει ἐπὶ πόλεμον, λεγόντων δὲ αὐτῷ τινῶν, ποῦ ἄπει οὕτως ἔχων ἢ τί ποιήσων, κἂν μηδὲν ἕτερον πράξω ἔφη, πολεμίου δὲ μάχαιραν ἀμβλυνῶ. Βοῦρις καὶ σπέρτις λακεδαιμόνιοι πορδυθέντες ἐθελονταὶ πρὸς ξέρξην τῶν περσῶν βασιλέα ἐπὶ τιμωρίᾳ, ἣν ὤφειλεν ἡ λακεδαίμων κατὰ χρησμὸν, διότι κήρυκας πεμφθέντας ἀπὸ τοῦ πέρσου ὡς αὐτοὺς ἀπέκτειναν, ἐλθόντες πρὸς τὸν ξέρξην, ἐκέλευον ᾧ βούλεται τρόπῳ διαχρήσασθαι αὐτοὺς ὑπὲρ λακεδαιμονίων, ὡς δὲ ἐκεῖνος ἀγασθεὶς ἀπέλυσε τοὺς ἄνδρας καὶ ἠξίου μένειν παρ' αὐτῷ, καὶ πῶς ἂν ἔφασαν δυνάμεθα ζῆν ἐν ταῦθα πατρίδα καταλιπόντες καὶ νόμους, καὶ τούτους τοὺς ἄνδρας

ἄνδρας ὑπὲρ ὧν τοσαύτην ἤλθομεν ὁδὸν ἀποθανουμένους, Ἰνδάρνου δὲ τοῦ στρατηγοῦ ἐπὶ πλέον δεομένου καὶ λέγοντος τεύξεσθαι αὐτοὺς τῆς ἴσης τιμῆς τοῖς μάλιστα ἐν προαγωγῇ φίλοις τοῦ βασιλέως, ἔφασαν, ἀγνοεῖν ἡμῖν δοκεῖς ἡλίκον ἐστὶν τὸ τῆς ἐλευθερίας, ἧς οὐκ ἂν ἀλλάξαιτό τις νοῦν ἔχων τὴν περσῶν βασιλείαν. Λάκων ἐπὶ τῇ μὲν προτέρᾳ ἡμέρᾳ ὁ ξένος αὐτὸν ὑπεξέκλινε, τῇ δὲ ἑξῆς στρώματα χρησάμενος δαψιλῶς ὑπεδέχετο, ἐπιβὰς τοῖς στρώμασι κατεπάτει λέγων διὰ ταῦτα ἐχθὲς οὐδὲ ἐπὶ ψιάθου ὑπνωκέναι. Ἕτερος ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας καὶ ὁρῶν τοὺς Ἀθηναίους τὸ τάριχος ἀποκηρύττοντας καὶ τὸ ὄψον καὶ τελωνοῦντας καὶ πορνοβοσκοῦντας καὶ ἕτερα ἔργα ἀσχήμονα πράττοντας καὶ μηδὲν αἰσχρὸν ἡγουμένους, ὅτε ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα, τῶν πολιτῶν πυνθανομένων αὐτοῦ, ποῖά τινα τὰ ἐν Ἀθήναις, πάντα εἶπε καλά, εἰρωνευόμενος καὶ παριστὰς, ὅτι πάντα παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις καλὰ νομίζεται, αἰσχρὸν δὲ οὐδέν. Ἄλλος ἐρωτώμενος περί τινος, ἀπεκρίνατο, οὔ. ὡς δὲ ὁ ἐρωτήσας ἀπεκρίνατο ὅτι ψεύδῃ, ὁρᾷς οὖν ἔφη ὅτι μάταιος

εἶ περὶ

εἶ περὶ ὧν ἐπίστασαι ἐρωτῶν;

Ἧκόν ποτε κατὰ πρεσβείαν Λάκωνες πρὸς Λύγδαμιν τὸν τύραννον. ὡς δ' ἐκεῖνος ὑπερτιθέμενος πολλάκις συντυχεῖν ἀνεβάλλετο, τὸ δ' ἐπὶ πᾶσι μαλακῶς ἔχειν αὐτὸν ἔφασαν, οἱ πρέσβεις λέγε αὐτῷ εἶπον, ὅτι μὰ τοὺς θεοὺς οὐ παλαισόμενοι πρὸς αὐτὸν ἐληλύθαμεν ἀλλὰ διαλεχθησόμενοι.

Λάκωνά τινά τις μυσταγωγῶν, ἠρώτα τί πράξας ἑαυτῷ σύνοιδεν ἀσεβέστατον, ὁ δὲ, γινώσκουσιν οἱ θεοὶ ἔφη. ἐπικειμένου δὲ μᾶλλον καὶ λέγοντος πάντως σε δεῖ εἰπεῖν, ὁ Λάκων ἀντηρώτησε τίνι με δεῖ εἰπεῖν σοι ἢ τῷ θεῷ, τοῦ δὲ εἰπόντος τῷ θεῷ, σὺ τοίνυν ἔφη ἀποχώρησον. Ἕτερος νυκτὸς μνῆμα παριὼν καὶ φαντασιωθεὶς δαιμόνιόν τι, ἐπέδραμε τῇ λόγχῃ διαράμενος καὶ ἐναπερείδων, εἶπε, ποῖ με φεύγεις δὶς ἀποθανουμένη ψυχή.

Ἄλλος εὐξάμενος ἀπὸ τοῦ Λευκάτα ῥίπτειν ἑαυτὸν, ἀνέβη καὶ ὑπέστρεψεν ἰδὼν τὸ ὕψος, ὀνειδιζόμενος δὲ εἶπεν, οὐκ ᾤμην ταύτην εὐχὴν ἄλλας μείζονος εὐχᾶς δεῖσθαι. Ἄλλος ἐπὶ παρατάξεως τῷ πολεμίῳ τὸ ξίφος καταφέρειν μέλλων, ἐπεὶ τὸ ἀνα-

κλητικὸν

κλητικὸν ἐσήμηνεν, οὐκ ἔτι κατήνεγκε, πυθομένου δέ τινος διατί τὸν ἐχθρὸν ἔχων ὑποχείριον οὐκ ἀπέκτεινεν, ὅτι ἔφη βέλτιόν ἐστι τοῦ φονεύειν τὸ πείθεσθαι τῷ ἄρχοντι.

Λάκωνί τινι ἡττωμένῳ ἐν ὀλυμπίᾳ, εἶπέ τις ὁ ἀνταγωνιστὴς ὦ λάκων ἐγένετό σου κρείσσων, οὐ μὲν οὖν ἔφη, ἀλλὰ καββαλικώτερος.

τῶν δὲ εἰσιόντων εἰς τὰ συσσίτια, ἑκάστῳ δεικνύων ὁ πρεσβύτατος τὰς θύρας, διὰ τούτων φησὶν οὐδεὶς ἐξέρχεται λόγος. Δοκιμαζομένου μάλιστα παρ' αὐτοῖς τοῦ μέλανος λεγομένου ζωμοῦ, ὥστε μὴ κρεαδίου δεῖσθαι τοὺς πρεσβυτέρους, παραχωρεῖν δὲ τοὺς νεανίσκους.

Λέγεται Διονύσιος ὁ τῆς σικελίας τύραννος τούτου χάριν λακωνικὸν μάγειρον πρίασθαι καὶ προστάξαι σκευάσαι αὐτῷ μηδενὸς φειδόμενον ἀναλώματος, ἔπειτα γευσάμενον καὶ δυσχεράναντα ἀποπτύσαι, καὶ τὸν μάγειρον εἰπεῖν, ὦ βασιλεῦ, τοῦτον δεῖ τὸν ζωμὸν γυμνασάμενον λακωνικῶς τῷ εὐρώτᾳ λελουμένον ἐποψᾶσθαι.

πιόντες οἱ λάκωνες ἐν τοῖς συσσιτίοις μετρίως,

ἀπίασι

ἀπίασι δίχα λαμπάδος, οὐ γὰρ ἔξεστι πρὸς φῶς βαδίζειν, οὔτε ταύτην οὔτε ἄλλην ὁδόν, ὅπως ἐθίζωνται σκότους καὶ νυκτὸς εὐθαρσῶς καὶ ἀδεῶς ὁδεύειν.

Γράμματα ἕνεκα τῆς χρείας ἐμάνθανον, τῶν δὲ ἄλλων παιδευμάτων, ξενηλασίαν ἐποιοῦντο, οὐ μᾶλλον ἀνθρώπων, ἢ λόγων: ἡ δὲ παιδεία ἦν αὐτοῖς πρὸς τὸ ἄρχεσθαι καλῶς, καὶ καρτερεῖν πονοῦντα καὶ μαχόμενον νικᾶν ἢ ἀποθνήσκειν.

Διετέλουν δὲ καὶ ἄνευ χιτῶνος ἓν ἱμάτιον εἰς τὸν ἐνιαυτὸν λαμβάνοντες, αὐχμηροὶ τὰ σώματα, καὶ λουτρῶν καὶ ἀλειμμάτων κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπεχόμενοι.

Ἐκάθευδον δὲ οἱ νέοι ὁμοῦ κατ' ἴλην καὶ κατὰ ἀγέλην ἐπὶ στιβάδων, ἃς αὐτοὶ συνεφόρουν τοῦ παρὰ τῷ εὐρώτᾳ πεφυκότος καλάμου τὰ ἄκρα ταῖς χερσὶν ἄνευ σιδήρου κατακλάσαντες, ἐν δὲ τῷ χειμῶνι τοὺς λεγομένους λυκοφόνας ὑπεβάλλοντο καὶ κατεμίγνυσαν ταῖς στιβάσι θερμαντικὸν ἔχειν τι τῆς ὕλης δοκούσης. Ἐρᾶν τῶν τὴν ψυχὴν σπουδαίων παίδων ἐφίετο, τὸ δὲ πλησιάζειν αἰσχρὸν νενόμιστο, ὡς τοῦ σώματος ἐρῶντας ἀλλ' οὐ τῆς ψυχῆς, ὁ δὲ ἐγκληθεὶς ὡς ἐπ' αἰσχύνῃ πλησιάζων, ἄτιμος διὰ βίου ἦν.

ἔθος

Ἔθος ἦν καὶ τοὺς νεωτέρους ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἐρωτᾶσθαι ποῖ πορεύονται καὶ ἐπὶ τί, καὶ τὸν μὴ ἀποκρινόμενον, ἢ προφάσεις πλέκοντα ἐπιπλήττειν, ὁ δὲ μὴ ἐπιπλήττων παρόντος αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα, ἔνοχος ἦν τῷ ἴσῳ ἐπιτιμίῳ ὥσπερ καὶ ὁ ἁμαρτών, καὶ ὁ δυσχεραίνων δὲ εἰ ἐπιτιμῷτο, ἐν μεγάλῳ ὀνείδει ἦν. Εἴ τις φωραθείη ἁμαρτάνων, ἔδει τοῦτον βωμόν τινα τῶν ἐν τῇ πόλει κύκλῳ περιιέναι ψόγον ᾄδοντα πεποιημένον εἰς ἑαυτόν, ὅπερ ἦν οὐδὲν ἕτερον, ἢ ἐπιπλήττειν αὐτὸν ἑαυτῷ. καὶ τοὺς νέους δὲ οὐ μόνον τοὺς ἰδίους αἰδεῖσθαι πατέρας, καὶ ὑπηκόους τούτοις εἶναι, ἀλλὰ πάντας τοὺς πρεσβυτέρους ἐντρέπεσθαι καὶ ὁδῶν ὑποχωροῦντας, καὶ καθέδρας ὑπεξισταμένους, καὶ παριόντων ἡσυχάζοντας. Διὸ καὶ ἦρχεν ἕκαστος, οὐχ ὥσπερ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι τῶν αὐτοῦ τέκνων καὶ δούλων καὶ κτημάτων, ἀλλ' ὥσπερ τῶν αὐτοῦ καὶ τῶν τοῦ πλησίον, ὅπως ὅτι μάλιστα κοινωνῶσι καὶ φροντίζωσι ὡς ἰδίων.

Παῖς δὲ ὑπό τινος κολασθεὶς, εἰ τῷ πατρὶ ἐξήγγελεν, αἰσχρὸν ἦν τῷ πατρὶ μὴ προσεντεῖναι ἀκούσαντα πάλιν ἑτέρας, ἐπίστευον γὰρ ἑαυτοῖς ἐκ τῆς πατρίου

πατρίου ἀγωγῆς μηδὲν αἰσχρὸν προστάξαι τοῖς τέκνοις. Κλέπτουσι δὲ οἱ νέοι καὶ τῶν σιτίων ὅ τι ἂν δύνωνται, μανθάνοντες εὐφυῶς ἐπιτίθεσθαι τοῖς καθεύδουσι, ἢ ῥαθύμως φυλάσσουσι, τῷ δὲ ἁλόντι, ζημία πληγαὶ καὶ τὸ πεινῆν. γλίσχρον γὰρ αὐτοῖς ἐστι δεῖπνον, ὅπως δι' αὑτῶν ἀμυνόμενοι τὴν ἔνδειαν ἀναγκάζωνται τολμᾶν καὶ πανουργεῖν, τὸ δὲ ἔργον τῆς σιτοδείας, διά τε ταῦτα γλίσχρον ἦν, ἵν' ἐθίζωνται μηδέ ποτε γίνεσθαι πλήρεις, δύνασθαι δὲ πεινῆν, οὕτω γὰρ ᾤοντο καὶ ἐν πολέμῳ χρησιμωτέρους ἔσεσθαι, εἰ δύναιντο, καὶ ἀσιτήσαντες ἐπιπονῆσαι, καὶ ἐγκρατεστέρους δὲ καὶ εὐτελεστέρους εἰ πλείω χρόνον διάγοιεν ἀπὸ μικρᾶς δαπάνης, τὴν δ' ἀνοψίαν ἀποφέρειν, ὃ βρῶμα τὸ τυχὸν προσφέρεσθαι ᾤοντο ὑγιεινότερα τὰ σώματα, καὶ αὔξειν ἀπὸ τῆς ἐλλειπούσης ποιεῖν τροφῆς εἰς βάθος καὶ πλάτος, μὴ πιεζόμενον ἐπαίρειν εἰς ὕψος τὰ σώματα, καὶ καλὰ δὲ ποιεῖν, τὰς γὰρ ἰσχνὰς καὶ διακένους ἕξεις ὑπακούειν πρὸς τὴν διάρθρωσιν, τὰς δὲ πολυτρόφους διὰ βάρος ἀντιβαίνειν.

Ἐσπούδαζον δὲ καὶ περὶ τὰ μέλη καὶ τὰς ᾠδὰς οὐ-

δὲν ἧττον, κέντρον δὲ εἶχε ταῦτα ἐγερτικὸν θυμοῦ καὶ φρονήματος, καὶ ἡ παραστατικὸν ὁρμῆς ἐνθουσιώδους καὶ πρακτικῆς, καὶ ἡ λέξις ἦν ἀφελὴς καὶ ἄθρυπτος, οὐδὲν δ᾽ ἕτερον εἶχεν ἢ ἐπαίνους τῶν γεννικῶς ζησάντων, καὶ ὑπὲρ τῆς σπάρτης ἀποθανόντων καὶ εὐδαιμονιζομένων, καὶ ψόγους τῶν τρεσάντων, ὡς ἀλγεινὸν καὶ κακοδαίμονα βιούντων βίον, ἐπαγγελίαν τε καὶ μεγαλαυχίαν πρὸς ἀρετὴν πρέπουσα ταῖς ἡλικίαις. Τριῶν οὖν χορῶν ὄντων κατὰ τὰς τρεῖς ἡλικίας καὶ συνισαμένων ἐν ταῖς ἑορταῖς, ὁ μὲν τῶν γερόντων ἀρχόμενος ᾖδεν, ἄμες ποτ᾽ ἦμες ἄλκιμοι νεανίαι, εἶτα ὁ τῶν ἀκμαζόντων ἀνδρῶν ἀμειβόμενος, ἄμες δέ γ᾽ ἐσμέν· αἰ δὲ λῇς αὐγάσδεο, ὁ δὲ τρίτος ὁ τῶν παίδων, ἄμες δέ γ᾽ ἐσσόμεθα πολλῷ κάῤῥονες.

Καὶ οἱ ἐμβατήριοι δὲ ῥυθμοὶ παρορμητικοὶ πρὸς ἀνδρείαν καὶ θαῤῥαλεότητα καὶ ὑπερφρόνησιν θανάτου, οἷς ἐχρῶντο ἔν τε χοροῖς καὶ πρὸς αὐλὸν ἐπάγοντες τοῖς πολεμίοις, ὁ γὰρ Λυκοῦργος παρέζευξε τῇ κατὰ πόλεμον ἀσκήσει τὴν φιλομουσίαν, ὅπως τὸ ἄγαν πολεμικὸν τῷ ἐμμελεῖ κερασθὲν, συμφωνίαν καὶ ἁρμονίαν ἔχῃ, διὸ καὶ ἐν ταῖς μάχαις προεθύετο ταῖς μούσαις

ὁ βασιλεὺς, ἵνα λόγου ἀξίας παρέχωσι τὰς πράξεις οἱ μαχόμενοι καὶ μνήμης εὐκλεοῦς. Εἰ δέ τις παραβαίνοι τι τῆς ἀρχαίας μουσικῆς οὐκ ἐπέτρεπον, ἀλλὰ καὶ τὸν Τέρπανδρον ἀρχαϊκώτατον ὄντα καὶ ἄριστον τῶν καθ᾽ ἑαυτὸν κιθαρῳδῶν καὶ τῶν ἡρωϊκῶν πράξεων ἐπαινέτην, ὅμως οἱ ἔφοροι ἐζημίωσαν, καὶ τὴν κιθάραν αὐτοῦ προσεπαττάλευσαν φέροντες, ὅτι μίαν μόνην χορδὴν ἐνέτεινε περισσοτέραν τοῦ ποικίλου τῆς φωνῆς χάριν, μόνα δὲ τὰ ἁπλούστερα τῶν μελῶν ἐδοκίμαζον. Τιμοθέου δὲ ἀγωνιζομένου τὰ κάρνεια, εἷς τῶν ἐφόρων μάχαιραν λαβὼν, ἠρώτησεν αὐτὸν ἐκ ποτέρου τῶν μερῶν ἀποτέμοι τὰς πλείους τῶν ἑπτὰ χορδῶν. Τῶν δὲ τάφων ἀνεῖλε τὴν δεισιδαιμονίαν ἅπασαν ὁ Λυκοῦργος ἐν τῇ πόλει θάπτειν τοὺς νεκροὺς, καὶ πλησίον ἔχειν τὰ μνημεῖα τῶν ἱερῶν συγχωρήσας. Περιεῖλε δὲ καὶ τοὺς μιασμοὺς, συνθάπτειν δὲ οὐδὲν ἐπέτρεψεν, ἀλλ᾽ ἐν φοινικίδι καὶ φύλλοις ἐλαίας θέντας, τὸ σῶμα περιστέλλειν κατ᾽ ἴσον ἅπαντας. ἀνεῖλε δὲ καὶ τὰς ἐπιγραφὰς τὰς ἐπὶ τῶν μνημείων, πλὴν τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων, καὶ τὰ πένθη καὶ τοὺς ὀδυρμούς.

Ἀποδημεῖν δὲ οὐκ ἐξῆν αὐτοῖς, ἵνα μὴ ξενικῶν

ἐθῶν καὶ βίων ἀπαιδεύτων μετάσχωσι. Καὶ ξενηλασίας δὲ εἰσηγήσατο, ὅπως οἱ παρεισρέοντες, μὴ διδάσκαλοι κακοῦ τινὸς τοῖς πολίταις ὑπάρχωσι.

Τῶν πολιτῶν ὃς ἂν μὴ ὑπομείνῃ τὴν τῶν παίδων ἀγωγὴν, οὐ μετεῖχε τῶν τῆς πόλεως δικαίων.

Ἔνιοι δὲ ἔφασαν ὅτι καὶ τῶν ξένων ὃς ἂν ὑπομείνῃ ταύτην τὴν ἄσκησιν τῆς πολιτείας, κατὰ τὸ βούλημα τοῦ Λυκούργου μετεῖχε τῆς ἀρχῆθεν διατεταγμένης μοίρας, πωλεῖν δὲ οὐκ ἐξῆν.

Τοῖς τῶν πλησίον οἰκέταις ὡς ἰδίοις χρῆσθαι ἔθος ἦν, εἴποτε δέοιντο καὶ κυσὶ καὶ ἵπποις, εἰ μὴ οἱ δεσπόται χρῄζοιεν. καὶ ἐν ἀγρῷ δὲ εἴ τις ἐνὸς ἐλλιπὴς γενόμενος δεηθείη, ἀνοίξας καὶ βαστάσας τὰ ἐπιτήδεια τοῦ ἔχοντος, τὰ ταμεῖα σημηνάμενος κατέλιπεν. Ἐν τοῖς πολέμοις φοινικίσιν ἐχρῶντο. ἅμα μὲν γὰρ ἡ χρόα δοκεῖ αὐτοῖς ἀνδρικὴ εἶναι, ἅμα δὲ τὸ αἱματῶδες τοῦ χρώματος πλείονα τοῖς ἀπείροις φόβον παρέχειν, καὶ τὸ μὴ εὐπερίφωρον δὲ τοῖς πολεμίοις εἶναι, ἐάν τις αὐτῶν πληγῇ, ἀλλὰ διαλανθάνειν διὰ τὸ ὁμόχρουν, χρήσιμον.

Ὅταν στρατηγήματι τοὺς πολεμίους νικήσωσι,

Βοῦν

βοῦν τῷ Ἄρει θύουσιν, ὅταν δὲ ἐκ τοῦ φανεροῦ, ἀλεκτρυόνα, ἐθίζοντες τοὺς ἡγουμένους, οὐ μόνον πολεμικοὺς ἀλλὰ καὶ στρατηγικοὺς εἶναι.

Ταῖς εὐχαῖς προστιθέασι τὸ ἀδικεῖσθαι δύνασθαι. εὐχὴ δὲ αὐτῶν, διδόναι τὰ καλὰ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ πλέον οὐδέν. Ἀφροδίτην σέβουσι τὴν ἐνόπλιον καὶ πάντας δὲ τοὺς θεοὺς θήλεις καὶ ἄρρενας λόγχας ἔχοντας ποιοῦνται, ὡς ἁπάντων τὴν πολεμικὴν ἀρετὴν ἐχόντων. Ἐπιλέγουσι δὲ καὶ οἱ παροιμιαζόμενοι, τὰν χεῖρα ποτιφέροντα τὰν τύχαν καλεῖν, ὡς δέον ἐπικαλεῖσθαι τοὺς θεοὺς μετὰ τοῦ ἐγχειρεῖν τι καὶ πράττειν, ἄλλως δὲ μή.

Τοῖς παισὶν ἐπεδείκνυον τοὺς εἵλωτας μεθύσαντας εἰς ἀποτροπὴν πολυοινίας.

Ἔθος ἦν αὐτοῖς μὴ δὲ κόπτειν τὰς αὐλείους θύρας, ἀλλ' ἔξωθεν βοᾶν.

Στλεγγίσιν οὐ σιδηραῖς, ἀλλὰ καλαμίναις ἐχρῶντο. Κωμῳδίας καὶ τραγῳδίας οὐκ ἠκροῶντο, ὅπως μήτε ἐν σπουδῇ μήτε ἐν παιδιᾷ ἀκούωσι τῶν ἀντιλεγόντων τοῖς νόμοις. Ἀρχίλοχον τὸν ποιητὴν ἐν Λακεδαίμονι γενόμενον αὐτῆς ὥρας

 ἐδίωξαν,

ἐδίωξαν, διότι ἐπέγνωσαν αὐτὸν πεποιηκότα, ὡς κρεῖττόν ἐστιν ἀποβαλεῖν τὰ ὅπλα, ἢ ἀποθανεῖν. ἀσπίδι μὲν σαΐων τις ἀγάλλεται, ἣν περὶ θάμνῳ ἔντος ἀμώμητον κάλλιπον οὐκ ἐθέλων, ἀσπὶς ἐκείνη ἐρρέτω, ἐξαῦθις κτήσομαι οὐ κακίω.

Κόραις καὶ κόροις, κοινὰ τὰ ἱερά. Σκιραφίδαν ἐζημίωσαν οἱ ἔφοροι, ὅτι ὑπὸ πολλῶν ἠδικεῖτο. Σακκοφόρον ἄνθρωπον, διότι παρυφὴν εἰς τὸν σάκκον ἀνέβαλε. Τὸν ἐκ τοῦ γυμνασίου νανίσκον ἐπετίμων, ὅτι τὴν εἰς πυλαίαν ὁδὸν ἠπίστατο.

Κηφισοφῶντα εἰπόντα περὶ τοῦ τυχόντος δύνασθαι ὅλην τὴν ἡμέραν λέγειν, ἐξέβαλον, φάμενοι τὸν ἀγαθὸν μυθητὰν, δεῖν τοῖς πράγμασιν ἴσον τὸν λόγον ἔχειν. Οἱ παῖδες παρ' αὐτοῖς ξαινόμενοι μάστιξι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς ὀρτίας ἀρτέμιδος μέχρι θανάτου πολλάκις διακαρτεροῦσιν ἱλαροὶ καὶ γαῦροι, ἁμιλλώμενοι περὶ νίκης πρὸς ἀλλήλους, ὅστις αὐτῶν ἐπιπλέον τε καὶ μᾶλλον καρτερήσειε τυπτόμενος, καὶ ὁ περιγενόμενος, ἐν τοῖς μάλιστα ἐπίδοξός ἐστι. καλεῖται δὲ ἡ ἅμιλλα διαμαστίγωσις. γίνεται δὲ καθ' ἕκαστον ἔτος. Ἓν δέ τι τῶν καλῶν

καλῶν καὶ μακαρίων ἐδόκει παρεσκευακέναι τοῖς πολίταις ὁ λυκοῦργος ἀφθονίας σχολῆς. τέχνης μὲν γὰρ ἅψασθαι βαναύσου τὸ παράπαν οὐκ ἔξεστιν, χρηματισμοῦ δὲ συναγωγὴν ἔχοντος ἐργώδη καὶ πραγματείας οὐδ' ὁτιοῦν ἔδει, διὰ τὸ κομιδῇ τὸν πλοῦτον ἄζηλον πεποιηκέναι καὶ ἄτιμον. οἱ δὲ εἵλωτες αὐτοῖς εἰργάζοντο τὴν γῆν, ἀποφορὰν τὴν ἄνωθεν ἑσταμένην. ἀπάρατον δὲ ἦν πλείονός τινα μισθῶσαι, ἵνα ἐκεῖνοι μὲν κερδαίνοντες ἡδέως ὑπηρετῶσιν, οὗτοι δὲ μὴ πλέον ἐπιζητῶσιν. Ἀπείρητο δὲ αὐτοῖς ναύταις εἶναι καὶ ναυμαχεῖν. ὕστερον μέντοι ἐναυμάχησαν, καὶ τῆς θαλάσσης κρατήσαντες, πάλιν ἀπέστησαν διαφθειρόμενα τὰ ἤθη τῶν πολιτῶν θεωροῦντες. ἀλλὰ πάλιν μετεβάλοντο καθάπερ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι. καὶ γὰρ χρημάτων συναχθέντων τοῖς λακεδαιμονίοις, οἱ συναγαγόντες, θανάτῳ κατεδικάσθησαν. ἀλκαμένει γὰρ θεοπόμπῳ τοῖς βασιλεῦσι χρησμὸς ἐδόθη. ἁ φιλοχρηματία σπάρταν ὀλεῖ. ἀλλ' ὅμως λύσανδρος ἑλὼν Ἀθήνας, πολὺν χρυσὸν καὶ ἄργυρον εἰσήγαγε, καὶ προσεδέξαντο καὶ ἐτίμησαν τὸν ἄνδρα. τοῖς μὲν

σοῦ λυκούργου χρωμένη νόμοις ἡ πόλις, καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμείνασα, ἐπρώτευε τῆς ἑλλάδος, εὐνομίᾳ καὶ δόξῃ χρόνων ἐτῶν πεντακοσίων. κατ᾽ ὀλίγον δὲ παραβαινομένων, καὶ φιλοπλουτίας καὶ πλεονεξίας παρεισδυομένης, καὶ τὰ τῆς δυνάμεις ἠλαττοῦτο, καὶ οἱ σύμμαχοι διὰ ταῦτα δυσμενῶς εἶχον πρὸς αὐτούς. ἀλλ᾽ ὅμως οὕτως ἔχοντες μετὰ τὴν φιλίππου τοῦ μακεδόνος ἐν χαιρωνείᾳ νίκην, πάντων αὐτὸν τῶν ἑλλήνων ἡγεμόνα μετά τε γῆν καὶ θάλασσαν ἀναγορευσάντων, καὶ μεταξὺ δὲ ἀλέξανδρον τὸν υἱὸν μετὰ τὴν θηβαίων καταστροφὴν, μόνοι λακεδαιμόνιοι. καίπερ ἀτείχιστον πόλιν ἔχοντες, καὶ ὀλίγοι πάνυ ὄντες διὰ τοὺς συνεχεῖς πολέμους, καὶ πολὺ ἀσθενέστεροι καὶ εὐχείρωτοι γενόμενοι, πάνυ βραχέα τινὰ ζώπυρα διασώζοντες τῆς λυκούργου νομοθεσίας, οὔτε συνεστράτευσαν, οὔτε τούτοις, οὔτε τοῖς μεταξὺ μακεδονικοῖς βασιλεῦσιν, οὔτε εἰς συνέδριον κοινὸν εἰσῆλθον, οὐδὲ φόρον ἤνεγκαν, ἕως οὗ παντάπασιν ὑπεριδόντες τὴν λυκούργου νομοθεσίαν, ὑπὸ τῶν ἰδίων πολιτῶν ἐτυραννεύθησαν, μηδὲν ἔτι σώζοντες τῆς πατρίου ἀγωγῆς, καὶ παραπλή-

σιοι

σιοι τοῖς ἄλλοις γενόμενοι, τὴν πρόσθεν εὔκλειαν καὶ παρρησίαν ἐπέθεντο, καὶ εἰς δουλείαν μετέστησαν. καὶ νῦν ὑπὸ ῥωμαίοις καθάπερ οἱ ἄλλοι ἕλληνες ἐγένοντο.

Ἀργιλεωνὶς ἡ βρασίδου μήτηρ, τελευτήσαντος αὐτῇ τοῦ υἱοῦ, ὡς παραγενόμενοί τινες τῶν ἀμφιπολιτῶν εἰς σπάρτην, ἧκον πρὸς αὐτὴν, ἠρώτησεν εἰ καλῶς καὶ ἀξίως τῆς σπάρτης ὁ υἱὸς ἐτελεύτα, μεγαλυνόντων δὲ ἐκεῖνον, καὶ λεγόντων ἄριστον ἐν τοῖς τοιούτοις ἔργοις ἁπάντων λακεδαιμονίων εἶναι, εἶπεν, ὦ ξένοι, καλὸς μὲν ἦν καὶ ἀγαθὸς ὁ παῖς μου, πολλοὺς δὲ ἄνδρας λακεδαίμων ἔχει τήνου κάρρονας.

Γοργὼ βασιλέως κλεομένους θυγάτηρ, ἀρισταγόρου τοῦ μιλησίου παρακαλοῦντος αὐτὸν ἐπὶ τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον, ὑπὲρ ἰώνων, ὑπισχνουμένου χρημάτων πλῆθος, καὶ ὅσῳ ἀντέλεγε, πλείονα προσιθέντος, καταφθαρεῖ σε ἔφη ὦ πάτερ τὸ ξενύλλιον, ἐὰν μὴ τάχιον αὐτὸν τῆς οἰκίας ἐκβάλῃς. Προτάξαντος δέ ποτε αὐτῇ τοῦ πατρὸς δοῦναί τινι σῖτον εἰς μισθοῦ λόγον, καὶ προσιθέντος, ἐδίδαξέ με τὸν οἶνον χρηστὸν ποιεῖν, οὐκοῦν ὦ πάτερ ἔφη, ὅτι οἶνος πλείων ἐκποθήσεται, καὶ οἱ πίνοντες θρυπτικώτεροι καὶ χείρονες ἔσονται.

ἔσονται. Τὸν δὲ Ἀρισταγόραν ὑπό τινος τῶν οἰκετῶν ὑποδούμενον θεασαμένη, πάτερ ἔφη, ὁ ξένος χεῖρας οὐκ ἔχει. Ξένου δέ τινος μαλακῶς χολῆς πρὸς ἀναγόντος προσωσαμένη αὐτὸν, οὐκ ἀπὸ ἐντεῦθεν εἶπεν, οὔτε τὰ γυναικὸς δυνάμενος; Γυρτίας Ἀκροτάτου ποτὲ τοῦ θυγατριδοῦ αὐτῆς ἔκ τινος τῶν παίδων μάχης πολλὰς πληγὰς λαβόντος, καὶ ἀπενεχθέντος οἴκαδε ὡς τεθνηκότος, κλαιόντων τῶν οἰκείων τε καὶ γνωρίμων, οὐ σιωπήσετε ἔφη; ἔδειξε γὰρ οἵου αἵματος ἦν, καὶ οὐκ ἔφη δεῖν τοὺς ἀγαθοὺς βοᾶν, ἀλλὰ ἰατρεύεσθαι. Ὅτε ἄγγελος ἦλθεν ἐκ Κρήτης τὸν Ἀκροτάτου θάνατον ἀπαγγέλλων, οὐκ ἔμελλεν ἔφη πρὸς τοὺς πολεμίους ἥκων, ἢ αὐτὸς ἀποθανεῖσθαι, ἢ κατακαίνειν ἐκείνους; ἥδιον δὲ ἀκούειν ὅτι ἀπέθανε καὶ ἑαυτῆς καὶ τῆς πόλεως ἀξίως καὶ τῶν προγόνων, ἢ ἔζη τὸν ἅπαντα χρόνον κακὸς ὤν. Δαματρία τὸν υἱὸν δειλὸν καὶ ἀνάξιον ἑαυτῆς ἀκούσασα, παραγενόμενον ἀνεῖλε. Τὸ δὲ ἐπίγραμμα ἐπ' αὐτῇ τόδε. Τὸν παραβάντα νόμους Δαμάτριον, ἔκτανε μάτηρ· ἁ Λακεδαιμονία τὸν Λακεδαιμόνιον. Ἑτέρα Λάκαινα τὸν υἱὸν λειποτακτήσαντα, ὡς ἀνάξιον τῆς πατρίδος ἀνεῖλεν, εἰποῦσα, οὐκ

ἐμὸν

ἐμὸν τὸ φίτυμα, ἐφ' ἧς τὸ ἐπίγραμμα τόδε, ἔρρε κακὸν φίτυμα διὰ σκότος οὗ διὰ μῖσος, Εὐρώτας δειλαῖς μηδ' ἐλάφοισι ῥέοι, ἀχρεῖον σκυλάκευμα κατα μερίς, ἔρρε ποθ' Ἅδαν, ἔρρε, τὸ μὴ Σπάρτας ἄξιον, οὐδ' ἔτεκον. Ἀκούσασά τις τὸν υἱὸν σεσωσμένον καὶ πεφευγότα ἐκ τῶν πολεμίων, γράφει αὐτῷ, κακὰ φάμα τευ κακκέχυται, ἢ ταύταν νῦν ἔκνιψαι, ἢ μὴ ἔσο.

Ἄλλη, τῶν υἱῶν φυγόντων ἐκ μάχης, καὶ παραγενομένων ὡς αὐτὴν, ποῦ φησιν ἥκετε δραπετεύσαντες κακὰ ἀνδράποδα, ἢ δεῦρο ὅθεν ἐξέδυτε καταδυσόμενοι, ἀνασυραμένη καὶ ἐπιδείξασα αὐτοῖς τὴν κοιλίαν.

Προσάγοντά τις τὸν υἱὸν, θεασαμένη, ἐπύθετο τί πράσσει ἡ πατρίς, εἰπόντος δὲ πάντες ἀπολώλασι, κεραμίδα ἄρασα, ἐπαφῆκεν αὐτῷ, καὶ ἀνεῖλεν εἰποῦσα, σὲ οὖν κατάγγελλον ἔπεμψαν ἁμῖν; Διηγουμένου τινὸς τῇ μητρὶ γενναῖον θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ, εἶτ' οὐκ αἰσχρὸν εἶπε, τοιαύτης συνοδίας ἀποτυχεῖν.

Ἐκπέμψασά τις τοὺς υἱοὺς αὐτῆς πέντε ὄντας ἐπὶ πόλεμον, ἐν τοῖς προαστείοις εἱστήκει, καραδοκοῦσά τι ἐκ τῆς μάχης ἀποβήσοιτο, ὡς δὲ παραγενόμενός τις, ποθυμένης, ἀπήγγειλε τοὺς παῖδας ἅπαν-

τας

τας τετελευτηκέναι, ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐπυθόμην εἶπε, κακὸν ἀνδράποδον, ἀλλά τι πράσσει ἡ πατρίς, φήσαντος δὲ ὅτι νικᾷ, ἀσμένη τοίνυν εἶπε δέχομαι καὶ τὸν τῶν παίδων θάνατον. Θάπτουσά τις τὸν υἱόν, ὡς γραΐδιον εὐτελὲς προσελθὸν αὐτῇ ὦ γύναι τᾶς τύχας εἶπε, νὴ τὼ σιὼ τᾶς καλᾶς γε φαίη, οὗ γὰρ αὐτὸν ἕνεκεν ἔτεκον, ἵνα ὑπὲρ τᾶς σπάρτας ἀποθάνῃ, τοῦτό μοι συνέβη. Σεμνυνομένης γυναικός τινος ἰωνικῆς ἐπί τινι τῶν ἑαυτῆς ὑφασμάτων ὄντι πολυτελεῖ, λάκαινα ὑποδείξασα τοὺς τέσσαρας υἱοὺς ὄντας κοσμιωτάτους, τοιαῦτα ἔφη δεῖν εἶναι τὰ τῆς καλῆς καὶ ἀγαθῆς γυναικὸς ἔργα, καὶ ἐπὶ τούτοις ἐπαίρεσθαι καὶ μεγαλαυχεῖν. Ἄλλη ἀκούσασα περὶ τοῦ υἱοῦ, ὡς κακῶς ἐπὶ τοῖς ξένοις ἀναστρέφοιτο, ἔγραψε, κακά τοι φάμα κακκέχυται, ταύταν ἀπόθευ, ἢ μὴ ἔσο.

Παραπλησίως δὲ καὶ χίων, φυγάδες ἐλθόντες εἰς σπάρτην πολλὰ παιδαρίτου κατηγόρουν, μεταπεμψαμένη δὲ αὐτοὺς ἡ μήτηρ τελευτία, καὶ ἀκούσασα ὧν ἐνεκάλουν, ἐπεὶ ἐδόκει αὐτῇ ἁμαρτάνειν ὁ υἱός, ἐπέστειλεν ἁ μάτηρ παιδαρίτῳ, ἢ βελτίονα πράσσε, ἢ αὖθι μένε ἀπογνοὺς τὰν ἐς σπάρταν σωτηρίαν.

Ετέρα

Ετέρα ἐπὶ ἀδικήματι τῷ παιδὶ κρινομένῳ, τέκνον εἶπεν, ἢ τὰς αἰτίας, ἢ σεαυτὸν τοῦ ζῆν ἀπόλυσον.

Ἄλλη χωλὸν υἱὸν ἐπὶ παράταξιν προπέμπουσα, τέκνον εἶπε κατὰ βῆμα τῆς ἀρετῆς μέμνησο.

Ἄλλη τοῦ παιδὸς αὐτῇ ἀφικομένου ἀπὸ παρατάξεως τετρωμένου τὸν πόδα, καὶ σφόδρα ἀλγοῦντος, ἐὰν τῆς ἀρετῆς εἶπε μέμνῃ ὦ τέκνον, καὶ ἄπονος ἔσῃ, καὶ θαρρήσεις. Λάκων τρωθεὶς ἐν πολέμῳ καὶ βαδίζειν οὐ δυνάμενος, τετραποδιστὶ ὥδευεν, αἰσχυνομένῳ δ' αὐτῷ ἐν γελοίῳ, ἡ μήτηρ καὶ πόσῳ βέλτιον ὦ τέκνον εἶπε, μᾶλλον ἐπὶ τῇ ἀνδρείᾳ γεγηθέναι, ἢ αἰσχύνεσθαι ἐπὶ γέλωτι ἀνοήτῳ.

Ἄλλη προσαναδιδοῦσα τῷ παιδὶ τὴν ἀσπίδα, καὶ παρακελευομένη, τέκνον ἔφη, ἢ τάν, ἐπὶ τᾶς.

Ἄλλη προϊόντι τῷ υἱῷ ἐπὶ πόλεμον, ἀναδιδοῦσα τὴν ἀσπίδα, ταύτην ἔφη ὁ πατήρ σοι ἀεὶ ἔσωζε, καὶ σὺ οὖν ταύταν σῶζε, ἢ μὴ ἔσο. Ἄλλη πρὸς τὸν υἱὸν λέγοντα μικρὸν ἔχειν τὸ ξίφος, εἶπε, καὶ βῆμα πρόσθες. Ἄλλη ἀκούσασα ὅτι ὁ υἱὸς αὐτῆς ἐν παρατάξει ἀνδραγαθήσας ἀπέθανεν, ἐμὸς γὰρ ἦν εἶπε. περὶ δὲ τοῦ ἑτέρου πυθομένη ὅτι ἀποδειλιάσας σώζεται,

σώζεται, οὐ γὰρ ἦν ἐμὸς ἔφη. Ἑτέρα ἀκούσασα τεθνηκέναι τὸν υἱὸν ἐν μάχῃ καθάπερ ἐτέτακτο, κατάθετε αὐτὸν ἔφη, ἀναπληρωσάτω δὲ τὴν ἐκείνου τάξιν ὁ ἀδελφός. Ἄλλη πομπὴν τελοῦσα πάνδημον ἤκουσεν ἐπὶ τῇ παρατάξεως νικᾶν τὸν υἱόν, ἐκ δὲ τῶν τραυμάτων πολλῶν γενομένων θνήσκειν, οὐ περιελομένη οὖν τὸν στέφανον, ἀλλὰ σεμνυνθεῖσα πρὸς τὰς πλησίον εἶπεν, ὡς πολλῷ κάλλιον ὦ φίλαι ἐστὶν, ἐν παρατάξει νικῶντα τελευτᾶν, ἢ τὰ ὀλύμπια περιγινόμενον ζῆν. Διηγουμένου τινὸς τῇ ἀδελφῇ γενναῖον θάνατον τοῦ παιδὸς αὐτῆς, ἐκείνη εἶπεν, ὅτι ὅσον ἐπ᾽ ἐκείνῳ γέγηθα, τοσοῦτον ἐπὶ σοὶ ἄχθομαι, ἐναρέτου συνοδίας ἀπολειφθέντι.

Λακαίνῃ τις προσέπεμψεν, εἰ φθορᾷ συνεπινεύει, ἡ δὲ ἔφη, παῖς μὲν οὖσα ἔμαθον τῷ πατρὶ πείθεσθαι, καὶ τοῦτο ἔπραξα, γυνὴ δὲ γενομένη, τῷ ἀνδρί, εἰ οὖν δίκαιά με παρακαλεῖ, τοῦτο φανερὸν ποιησάτω πρῶτον. Παρθένος πενιχρὰ ἐρωτηθεῖσα, τίνα δίδωσι τῷ γαμοῦντι προῖκα, τὴν πατρίον εἶπε σωφροσύνην. Λάκαινα ἐρωτηθεῖσα εἰ ἀνδρὶ προσελήλυθεν, οὐκ ἐγὼ εἶπεν, ἀλλ᾽ ὁ ἀνὴρ ἐμοί.

Κρύφα

Κρύφα τις διαπαρθενευθεῖσα, καὶ διαφθείρασα τὸ βρέφος, οὕτως ἐνεκαρτέρησε, μηδεμίαν προσενεγκαμένη φωνήν, ὥστε καὶ τὸν πατέρα, καὶ ἄλλους πλησίον ὄντας λαθεῖν ἀποκυήσασα, τὸ γὰρ μέγεθος τῶν ἀλγηδόνων, τῇ εὐσχημοσύνῃ, τὸ ἄσχημον προσπεσὸν ἐνίκησε. Λάκαινα πιπρασκομένη καὶ ἐρωτωμένη τί ἐπίσταται, ἔφη, πιστὰ ἦμεν.

Ἄλλη αἰχμαλωτισθεῖσα, καὶ ἐρωτωμένη παραπλησίως, εὖ οἰκεῖν οἶκον ἔφη.

Ἐρωτηθεῖσά τις ὑπό τινος εἰ ἔσαι ἀγαθή, ἂν αὐτὴν ἀγοράσῃ, εἶπεν κἂν μὴ ἀγοράσῃς.

Ἄλλη πιπρασκομένη, τοῦ κήρυκος πυνθανομένου τί ἐπίσταται, εἶπεν, ἐλευθέρα ἦμεν.

Ὡς δὲ ὁ ὠνησάμενος προσέτασσέ τινα αὐτῇ οὐχ ἁρμόζοντα ἐλευθέρᾳ, εἰποῦσα οἰμώξῃ, φθονήσας σεαυτῷ τοιούτου κτήματος, ἐξήγαγεν ἑαυτήν.

ΤΕΛΟΣ.

μήτ᾽ ἐμοὶ μέλι μήτε μέλιττα.

Nocet empta dolôre uoluptas.